

วารสาร

วารสารวิชาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ (เมษายน ๒๕๕๙ – กันยายน ๒๕๕๙)

สหวิทยาการ

Journal of Integrated Sciences, College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University

Volume 13, Issue 2 (Apr. 2016 – Sep. 2016)

วารสารสหวิทยาการ

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2

(เมษายน 2559 - กันยายน 2559)

| Journal of Integrated Sciences

| College of Interdisciplinary Studies

| Thammasat University

| Volume 13, Issue 2 (Apr. 2016 - Sep. 2016)

วารสารสหวิทยาการ

Journal of Integrated Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (เมษายน 2559 - กันยายน 2559)

Volume 13, Issue 2 (Apr. 2016 - Sep. 2016)

ISBN: 1685 - 2494

เจ้าของ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.โกสุม โอมพรนุกุล

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สุวคันธ์

วิทยาลัยสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ อุ่ทองทรัพย์

วิทยาลัยสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ถิรวัฒน์ ตันทนิส

วิทยาลัยสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล เครือรัฐติกาล

วิทยาลัยสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ ดร.ณัฐพล แสงอรุณ

วิทยาลัยสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาษีผล

คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์

คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.วัชรพล พุทธรักษา

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ ดร.ปริญทร์ นาคสิงห์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์ ดร.มาลินี คุ่มสุภา

คณะรัฐศาสตร์

และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.อุษามาศ เสียมภักดี

คณะรัฐศาสตร์

และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาวหทัยรัตน์ ศรีจันทร์ขำ

วิทยาลัยสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นางสาววลิตพร จิโนทา

วิทยาลัยสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะกรรมการกลั่นกรองและประกันคุณภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนา รูปแก้ว

คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกครอง บุญหลง

วิทยาลัยสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย อารีรุ่งเรือง

คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อาจารย์ ดร.อุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล

สาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ ดร.โสธยา งามสนิท	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
อาจารย์ ดร.รัชนิกร แซ่วัง	วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ ดร.พิรยุทธ โอพันธ์	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ ดร.ปรียา สมพีช	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
อาจารย์ ดร.สุภาพร ศรีสัตตรัตน์	คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
อาจารย์ สังกมา สารวัตร	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ จุฬารัตน์ ผดุงชีวิต	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ ฐิติพงษ์ ดั่งคง	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ออกแบบปก

อาจารย์ บุษกร ฮวบแซม

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

สหวิทยาการ : โกลุม โอมพรณัฐณ์, (บรรณาธิการ)

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559

จำนวน 400 เล่ม

พิมพ์ที่ : นิติธรรมการพิมพ์

76/251-3 หมู่ที่ 15 ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140

โทร. 0-2403-4567-8, 0-2449-2525, 081-309-5215

E-mail : niti2512@hotmail.com, niti2512@yahoo.co.th

ติดต่อกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารสหวิทยาการ

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

E-mail : ci.journal@tu.ac.th

โทรศัพท์ 02-613-2861 (ท่าพระจันทร์)

โทรศัพท์ 054-268-702 (ศูนย์ลำปาง)

ส่งบทความเพื่อขอลงตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการ

ดาวน์โหลดใบสมัครได้ที่ <http://www.ci.tu.ac.th/journal.php>

บทความ ทศนะ ข้อคิดเห็น ภาพที่ปรากฏ ในวารสารเล่มนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน บรรณาธิการและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย และไม่ถือเป็นความรับผิดชอบ ลิขสิทธิ์เป็นของผู้เขียน และวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การตีพิมพ์จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียน และวิทยาลัยสหวิทยาการโดยตรงและเป็นลายลักษณ์อักษร

บทบรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 นำเสนอบทความ 5 เรื่อง ที่ชี้ชวนให้ตั้งคำถามกับ “การสื่อสารของมนุษย์” ภายใต้พลวัตของการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจศาสตร์การเมืองระดับประเทศ การไหลเวียนของทุนวัฒนธรรมข้ามชาติ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร ไปจนถึงการต่อรองอัตลักษณ์ของปัจเจก ในบทความแรก “ภูมิทัศน์ข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล” ฐานพงศ์ จันวิวิธน์เวช และวิไลวรรณ จงวิไลเกษม ได้นำเสนอภาพสมรภูมิการแข่งขันของอุตสาหกรรมทีวีดิจิทัลหลังการเปลี่ยนผ่านจากทีวีอนาล็อก ด้วยการตั้งคำถามจากมุมมองของผู้ผลิตในกระบวนการสื่อสารว่า เศรษฐศาสตร์การเมืองของการแข่งขันและเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนไปได้ส่งผลต่อภูมิทัศน์ข่าวภาคค่ำในยุคทีวีดิจิทัลอย่างไร ทั้งในแง่ของรูปแบบรายการ ประเด็นข่าว วิธีการนำเสนอ และแหล่งที่มาของข่าว

ในบทความ “การสร้างอัตลักษณ์การรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงกับการต่อรองเรื่องเพศ กรณีย์ รูปนีย์ เอียดศรีไชย” ของเนติรัตน์ พงษ์สมบุญ เป็นอีกบทความหนึ่งที่ตั้งคำถามจากมุมมองของผู้ผลิตในกระบวนการสื่อสารภายใต้การแข่งขันของอุตสาหกรรมข่าวในยุคทีวีดิจิทัล แต่บทความนี้จะเจาะลึกไปที่การสร้างอัตลักษณ์ของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงผ่านกลวิธีการนำเสนอข่าว ด้วยพื้นที่ของการรายงานข่าวภาคสนามเป็นพื้นที่แห่งความเป็นชายของผู้ชาย การปรากฏขึ้นและดำรงอยู่ของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงด้วยเพศสถานะของความเป็นหญิงจึงเป็นการท้าทายโครงสร้างอำนาจระหว่างเพศ ในพื้นที่แห่งความเป็นชายนี้ผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงมีการต่อรองอัตลักษณ์ของการเป็นผู้สื่อข่าวและความเป็นผู้หญิงอย่างไร

ภายใต้ฐานคิดของเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการสื่อสารที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด บทความเรื่อง “วัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ กรณีศึกษา อาการป่วยปอ ทฤษฎี สหวงษ์” ของ

ศิรดา เจริญวิทยากุล และวิไลวรรณ จงวิไลเกษม ตั้งคำถามกับกระบวนการทำข่าวและความรับผิดชอบต่อสังคมในการทำข่าวของ “สื่อใหม่” ในที่นี้คือ เฟซบุ๊กแฟนเพจโพสต์ทูเดย์ ซึ่งเป็นการหลอมรวมกันของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการนำข่าวสาร การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสร้างการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทำข่าวอย่างไร และกระบวนการทำข่าวนั้น โดยเฉพาะในกรณีของการทำข่าวอาการป่วยของปอ ทฤษฎี สหวงษ์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจโพสต์ทูเดย์ สามารถสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักสื่อสารมวลชนได้มากน้อยเพียงใด

ในบทความเรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในงานพิธีไทย” ฤกษ์ณัฏฐ์ คำนนท์ มิได้ศึกษาการแต่งหน้าในมิติของความงามตามความเข้าใจทั่วไป แต่วิเคราะห์การแต่งหน้าในฐานะของกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์และสร้างความหมายให้สอดคล้องกับบริบทของงานพิธีเพื่อนำไปสู่การประสบความสำเร็จทางด้านการสื่อสาร

บทความเรื่องสุดท้าย “ศัลยกรรมเกาหลี: ความงามที่เลือกได้” ของวิสาखा เทียมลม ศึกษาศัลยกรรมความงามในมิติที่กว้างไกลกว่าเรื่องความงาม บทความนี้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของการสื่อสารผ่านทุนอุตสาหกรรมวัฒนธรรมข้ามชาติที่มีส่วนกำหนดสนิยมความงามและการสร้างอัตลักษณ์ผ่านร่างกายในระดับปัจเจกบุคคล

วารสารสหวิทยาการฉบับนี้ จึงเป็นช่องทางการส่งผ่านความรู้เชิงสหวิทยาการในมิติของการสื่อสารของมนุษย์ ที่เป็นมากกว่าการสื่อสาร

โกสุม โอมพรนุวัฒน์

วิทยาลัยสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

บทบรรณาธิการ	7
ภูมิทัศน์ข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล	10
● ฐานุพงศ์ จันวิวัฒน์เวช ● วิไลวรรณ จงวิไลเกษม	
การสร้างอัตลักษณ์การรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงกับการต่อรองเรื่องเพศ กรณี รูปนีย์ เอียดศรีไชย	41
● เนติรัตน์ พงษ์สมบัติ	
วัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์กรณีศึกษา อาการป่วยปอ ทฤษฎี สหวงษ์	79
● ศิรดา เจริญวิทยากุล ● วิไลวรรณ จงวิไลเกษม	
การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในงานพิธีไทย	111
● กฤษณ์ คำนนท์	
ศัลยกรรมเกาหลี : ความงามที่เลือกได้	129
● วิสาขา เทียมลม	

ภูมิทัศน์ข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล

Evening News Landscape in TV Digital Age

ฐานุพงษ์ จันวีรัตน์เวช¹

Thanuphong Chanwivatwet

วิลาวรรณ จงวิลไกษม²

Wilaiwan Jongwilakasaem

บทคัดย่อ

ภูมิทัศน์ข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล ผู้วิจัยทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางการศึกษารูปแบบรายการประเด็นข่าว เนื้อหา วิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร แหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าวและความรับผิดชอบต่อสังคมของรายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล โดยคัดเลือกกรณีศึกษาเป็นรายการข่าวภาคค่ำ 3 รายการ ประเด็นเด็ด 7 สี, ข่าว 3 มิติ, ไทยรัฐเจาะประเด็น ส่วนที่หนึ่งวิเคราะห์ข้อมูลรายการข่าวภาคค่ำ ส่วนที่สองสัมภาษณ์เชิงลึก บรรณาธิการข่าว โปรดิวเซอร์ผู้ประกาศข่าวและผู้สื่อข่าว จากนั้นผู้วิจัยอภิปรายผลและนำเสนอข้อมูล ด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Email: p_thanuphong@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การวิจัยพบว่า รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัลในแง่เศรษฐศาสตร์ การเมืองเป็นไปตามหลักทุนนิยม คำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เรตติ้งรายการ ข่าว เม็ดเงินโฆษณา ผลกำไรของสถานีทีวีดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบรายการข่าวภาคค่ำและการทำงานของกองบรรณาธิการข่าว โดยพบว่า เทคโนโลยีการสื่อสารยุคใหม่ส่งผลให้ภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัลเปลี่ยนแปลง ดังนี้ 1.ด้านรูปแบบรายการ ทันต่อเหตุการณ์ มีสีสัน ตื่นเต้น เร้าใจ นำเสนอภาพเหตุการณ์จริง 2.ประเด็นข่าวและเนื้อหา ใช้รูปแบบวิเคราะห์เจาะลึกที่หลากหลายและนำเสนอต่อเนื่องเป็นซีรีส์ 3.ด้านวิธีนำเสนอพบว่า นิยมนำเสนอข่าวแบบเรียลไทม์ และใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น เครื่อง LiveU เทคโนโลยีส่งสัญญาณภาพผ่านเครือข่าย 4G, อิมเมอร์ซีฟ กราฟฟิก, อินโฟกราฟฟิก, โดรนถ่ายภาพ และ 4.ด้านแหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าวเป็นแหล่งข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์ คลิปวิดีโอ, เฟสบุ๊ก, อินสตาแกรม, ผู้ชมรายการแจ้งเบาะแสเข้ามายังรายการ, ผู้สื่อข่าวลงพื้นที่ต่อยอดและแตกประเด็นข่าวเด่นรอบวัน

ผลวิจัยพบว่ารายการข่าวภาคค่ำทั้ง 3 รายการให้ความสำคัญกับประเด็นจริยธรรม จรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวที่ถูกต้อง สมดุลและเสมอภาค อ้างอิงแหล่งที่มา เช่น เซอร์ภาพศพ ภาพผู้เสียหาย ปกปิดใบหน้า ชื่อสกุล โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

คำสำคัญ : ภูมิทัศน์รายการข่าว, ข่าวภาคค่ำ, ทีวีดิจิทัล

Abstract

The research on evening news landscape in TV digital age is a qualitative research with objectives to study evening news landscape in TV digital age. The researchers had reviewed theories and relevant researches as guidelines and conceptual frameworks in analyzing the forms of evening news, news issues, contents, presentations, and communication technology, sources of issues and news, and social responsibility of the evening news in TV digital age. The research was conducted by selecting case studies of three evening news programs, including Praden Ded Jed See Program, Koa Sam Miti Program, and Thairath Joh Praden. The study methods were divided into three parts: Part 1) Analysis of information about the evening news. Part 2) In-depth interviews with news editors, producers, newscasters and news reporters. Then, the researchers had discussed and presented the information by an analytical descriptive writing.

The research results indicated that the evening news in TV digital age in term of political economy were in line with the concept of capitalism that focuses on economic factors, news rating, advertisement budget, and profit of digital TV stations. These factors affected the forms of the evening news and works of news editors. It could be found that new communication technologies contributed to the changes of evening news landscape in TV digital age as follows: 1. The forms of news program were up-to-date, colorful, and thrilling with presentation of real

situations. 2. News issues and contents used a variety of in-depth analysis forms and offering news as an ongoing series 3. The popular method of news presentation was a reality form and using modern communication technologies, namely LiveU, video transmission over 4G network, immersive graphics, info-graphics, and drone camera. 4. The sources of issues and news were sources from social media, VDO clips, Facebook, Instagram, identifications from news audiences, surveying actual areas by news reporters, and synthesizing highlight daily news issues.

The research results could be concluded that all the three evening news programs gave precedence to the issues of ethics, morality and social responsibility in delivering accurate, balance and equal news by referring sources, concealing images of dead bodies, victims, faces, and real names without violating privacy rights.

Keywords: News Landscape, Evening News, Digital TV

ที่มาและความสำคัญ

ในปี พ.ศ. 2559 สมรภูมิการแข่งขันของอุตสาหกรรมทีวีดิจิทัลนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี 2558-2559 เห็นได้ชัดเจนว่าหลังจากเปลี่ยนผ่านจากทีวีอนาล็อกสู่ทีวีดิจิทัลครั้งแรกในประวัติศาสตร์ทีวีไทยซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของ การแข่งขันอย่างดุเดือดในการแย่งชิงเม็ดเงินโฆษณา สร้างฐานผู้ชมและเรียกรายการส่งผลให้ 2 ปีที่ผ่านมามีช่องทีวีดิจิทัล 2 ช่องที่ไม่สามารถแข่งขันได้และ ทนต่อการขาดทุนไม่ไหวต้องล้มเลิกกิจการและขอคืนใบอนุญาต

จากสภาวะการณ์การแข่งขันของอุตสาหกรรมทีวีดิจิทัล ส่งผลให้เจ้าของสถานี ทุกช่องปรับกลยุทธ์และพัฒนารายการทีวีทั้งรายการข่าว รายการบันเทิงให้เป็นสินค้าชิ้นเยี่ยมที่จะสามารถสร้างรายได้ สร้างรายได้ และผลกำไร ที่สำคัญรายการเหล่านี้ต้องดึงดูดงบประมาณ เพื่อเพิ่มจำนวนฐานผู้ชมของช่องทีวีดิจิทัล ซึ่งเป้าหมายสูงสุดคือการติดอันดับต้นๆ ของการจัดอันดับเรตติ้ง จากข้อมูลผลสำรวจของบริษัทนิลเสน (ประเทศไทย) จำกัด ได้จัดอันดับเรตติ้งช่องทีวีดิจิทัลช่วงเดือนมีนาคมปี 2559 พบว่า อันดับ 1 คือช่อง 7 อันดับ 2 ช่อง 3 อันดับ 3 เว็ทพอยท์ อันดับ 4 โมโน อันดับ 5 ช่องวัน อันดับ 6 ช่อง 8 อันดับ 7 ช่อง 3 เอสดี อันดับ 8 เอ็มคอตเอชดี อันดับ 9 ไทยรัฐและอันดับ 10 ทูร์โฟร์ยู (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2559)

การเกิดช่องทีวีดิจิทัลมากเกินความต้องการของผู้บริโภคเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การแข่งขันของอุตสาหกรรมทีวีดิจิทัลในปี 2560 จะทวีรุนแรงมากขึ้น ผู้บริหารแต่ละช่องต้องสร้างจุดเด่น จุดครองใจผู้ชมเพื่อความอยู่รอด สอดคล้องกับความคิด นายมานะ ตีรียาภิวัฒน์ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย มองว่า “ทุกช่องต้องปรับตัวเพื่อให้ทีวีดิจิทัลอยู่รอดจนครบอายุใบอนุญาต 15 ปี แต่ 3-5 ปีจากนี้จะถอนจากธุรกิจทีวีดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นอีก มีเพียงบางช่องที่สร้างคอนเทนต์แตกต่างอย่างชัดเจนจะอยู่รอด (Forbes Thailand, 2558) ด้านนายเชมทัตต์

พลเดช อุปนายกสมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มองว่า “ในปี 2562 ผู้ประกอบการทั้ง 24 ช่องจะหายไปครึ่งหนึ่ง เพราะทนต่อการขาดทุนไม่ได้” (Forbes Thailand, 2558)

การเปลี่ยนผ่านจากทีวีอนาล็อกสู่ทีวีดิจิทัลได้ฉายภาพให้เห็นชัดเจนว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของอุตสาหกรรมทีวีดิจิทัลนั่นคือ ภูมิทัศน์สื่อ ซึ่งเกิดมาจากปัจจัยต่างๆ ทั้งสภาพแวดล้อมการแข่งขัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร การพัฒนาเครื่องมือสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร รวมถึงการหลอมรวมของสื่อจากแพลตฟอร์มต่างๆ เข้าด้วยกัน ส่งผลให้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รูปแบบรายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัลเกิดมิติใหม่ๆ เห็นได้ชัดว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบรายการข่าวที่น่าสนใจ หลากหลาย แปลกใหม่ ประเด็นข่าวและเนื้อหาวิเคราะห์เจาะลึกทันต่อเหตุการณ์ วิธีการนำเสนอใช้เทคโนโลยี กราฟฟิกและเทคนิคต่างๆ สร้างสีสัน ความน่าสนใจดึงดูดผู้ชม และแหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าวก็หลากหลายและน่าสนใจ อย่างเช่น แหล่งข่าวจากผู้ชม สื่อออนไลน์ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความแตกต่างระหว่างข่าวภาคค่ำยุคนี้กับรายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีอนาล็อก

อย่างเช่นไทยรัฐทีวี ที่มีงบประมาณกว่า 1,200 ล้านบาท พัฒนาระบบกราฟฟิกออกอากาศ (Broadcast Graphics หรือ BG) การสร้างสตูดิโอเสมือน (Virtual Studio) ขนาดใหญ่เพื่อปรับเปลี่ยนฉากโดยใช้อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิก (Immersive Graphic) แบบสามมิติที่มองเห็นได้ 360 องศา ประกอบการรายงานข่าวและเล่าเรื่อง (ไทยรัฐออนไลน์, 2557)

จากการรับชมการรายงานข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล ช่วงเวลา 22.00-01.30 น. มองเห็นได้ชัดเจนว่า ภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำเกิดการเปลี่ยนแปลง เมื่อเทียบกับทีวีอนาล็อก มีการปรับรูปแบบรายการข่าวภาคค่ำใหม่ ประเด็นข่าว เนื้อหา ที่มาของประเด็นข่าว วิธีการนำเสนอ การเล่าเรื่องโดยใช้กราฟฟิกช่วยสร้างความเข้าใจและความน่าสนใจเกี่ยวกับ

ข่าวต่างๆ ทั้งข่าวสังคม อาชญากรรม ประเด็นเด่นประเด็นดัง รวมถึงการรายงานข่าวเชิงข่าวแนวสืบสวนสอบสวน ข่าววิเคราะห์เจาะลึกเหตุการณ์ เพื่อสร้างความแตกต่างจากรายการข่าวภาคค่ำช่องคู่แข่ง ที่สำคัญเรียกเรตติ้งจากกลุ่มผู้ชม

ดังนั้นเทคโนโลยีการสื่อสารยุคทีวีดิจิทัลเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลให้ภูมิทัศน์ สื่อยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีต สอดคล้องกับมุมมองนายสุรินทร์ กฤตยาพงษ์พันธุ์ รองกรรมการผู้จัดการสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 มองว่า “ปรับผังและรูปแบบรายการข่าวเพื่อรองรับการก้าวสู่ทีวีดิจิทัล ช่อง 3 เน้นที่รายการข่าว ละครและวาไรตี้ มุ่งปรับผังรายการแบบเสริมจุดแข็งเพื่อรักษาสถานผู้ชมให้อยู่กับช่อง 3 ตลอดทั้งวัน” (*Forbes Thailand*, 2558)

ขณะที่นายพลากร สมสุวรรณ กรรมการผู้จัดการสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 ระบุว่า “ปรับผังรายการข่าวให้เป็นรูปแบบเฉพาะตัวของช่อง 7 สร้างความแข็งแกร่ง เพื่อเพิ่มเรตติ้งและเรียกความสนใจจากผู้ชมให้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอีก” (*Forbes Thailand*, 2558) ส่วนนายวัชร วัชรพล ประธานกรรมการบริหาร บริษัททริปปิเลวิบรอดคาสท์ จำกัด (ไทยรัฐทีวี) “ไทยรัฐทีวีมีความแข็งแกร่ง ด้านข่าวสาร ต้องรักษาสถานตรงนี้ไว้เราไม่หยุดตรงนี้ต้องทำให้เรตติ้งสูงขึ้น เน้นกลยุทธ์เสนอรายการข่าวเป็นหลักถึง 50 เปอร์เซ็นต์ เน้นเนื้อหารายการข่าวที่ปลอดภัยเป็นสาระประโยชน์ รวดเร็ว และเลือกชมได้หลายช่องทางตามแพลตฟอร์มที่หลากหลาย” (*ไทยรัฐออนไลน์*, 2557)

ดังนั้นเห็นได้ชัดเจนว่ายุคปัจจุบันเจ้าของสถานีโทรทัศน์ เจ้าของเงินทุน และกองบรรณาธิการให้ความสำคัญกับรายการข่าวภาคค่ำ ทำให้ต้องพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการข่าวค่ำ ให้น่าสนใจ มีสีสันสามารถแข่งขันได้และยกระดับรายการ ข่าวภาคค่ำให้สามารถสร้างเรตติ้งและสร้างผลกำไรให้กับอุตสาหกรรมทีวีดิจิทัล

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล เพื่อวิเคราะห์รูปแบบรายการข่าวภาคค่ำ ประเด็นข่าว วิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร แหล่งที่มาประเด็นข่าวภาคค่ำเพื่อให้เข้าใจถึงภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำที่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากถือว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากเปลี่ยนแปลงสู่ทีวีดิจิทัล

คำถามวิจัย

1. การแข่งขันยุคทีวีดิจิทัลส่งผลต่อภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองอย่างไร
2. เทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงในยุคทีวีดิจิทัลส่งผลต่อภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เศรษฐศาสตร์การเมือง

พีระ จิโรโสภณ (2539) อธิบายว่า เนื้อหาที่สื่อมวลชนผลิตออกสู่สังคมเป็นเพียงสินค้าที่ถูกกำหนดให้ตอบสนองตลาดมากกว่าความจำเป็นของสังคมการนำเสนอเนื้อหารายการใหม่ๆ จึงถูกกลืนจากสื่อมวลชน เพราะเสี่ยงต่อการขาดทุนทางธุรกิจ

ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร และคณะ (2557) อธิบายว่า มาร์กซิสต์มองว่ามิติเศรษฐกิจที่เป็นโครงสร้างส่วนล่าง 2 ส่วนสำคัญ 1.พลังการผลิต (Productive Force) สนใจกับความเจริญก้าวหน้าของเครื่องมือ เทคโนโลยี หรือคนทำงาน โดยมีสำนักโตรอนโต (Toronto) สนใจเรื่องความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารมากเป็นพิเศษมีนักคิดที่ 2 ท่าน คือ

อินนิส (H.Innis) และแมคลูฮัน (L. McLuhan) ได้ค้นคว้าว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารจะมีการเปลี่ยนแปลงอารยธรรมของมนุษยชาติควบคู่ไปด้วย 2.ความสัมพันธ์ทางการผลิต (Relation of Production) สนใจเรื่องความสัมพันธ์ในการผลิต เช่น ใครเป็นเจ้าของและผู้ควบคุมปัจจัยการสื่อสารการจัดแบ่งผลประโยชน์ เป็นต้น

หากนำแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองมาใช้วิเคราะห์ระบบสื่อสารมวลชนนั้น ภัสวลี นิตเกษตรสุนทร และคณะ (2557) อธิบายว่า 1.สื่อสารมวลชนเป็นระบบธุรกิจอุตสาหกรรมชนิดหนึ่งเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมที่อยู่ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กฎเหล็กระบบทุนนิยมต้องทำกำไรสูงสุด มีส่วนแบ่งทางการตลาด ฯลฯ 2.ผลผลิตสื่อคือสินค้าประเภทหนึ่งคือ “ผลผลิตสื่อ” มีสถานะเป็นสินค้าชนิดหนึ่งมีเป้าหมายนำไปแลกเปลี่ยนซื้อขายและหวังกำไร 3.ลักษณะพิเศษของสินค้าสื่อมวลชนเป็นวัตถุกับสินค้าทางความคิด ถูกนำไปบริโภค เสพ หรือใช้แล้วมีอิทธิพลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต วิธีคิด จิตสำนึกคนในสังคมและนำมาบริโภคนำเข้าได้อีกทำให้อุตสาหกรรมสื่อทำกำไรหลายรอบ และ 4.ผู้รับสารเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง สื่อมวลชนผลิตผู้รับสารให้กลายเป็นสินค้าถูกนำไปขายให้แก่บริษัทโฆษณาและเจ้าของธุรกิจ

ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด

ในกลุ่มทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง ยังมีทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Technology Determinism) ของสำนักโทรอนโตที่จะสามารถใช้วิเคราะห์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการนำมาใช้กับการสื่อสารมวลชน

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2554) เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไป สื่อสารมวลชนจะปรับเปลี่ยนตัวเองเข้าสู่โลกเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ยังทำหน้าที่และบทบาทหลักของตนเองอยู่และเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารเปลี่ยน

รูปแบบและกระบวนการสื่อสารก็เปลี่ยนตาม สิ่งเหล่านี้บ่งชี้ให้เห็นว่าภูมิทัศน์สื่อเปลี่ยนแปลงไปทำให้รูปแบบการสื่อสารของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป

ส่วนเมธาสิทธิ์ โลกุลตรพล (2554) สรุพบว่า แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด มองว่าเทคโนโลยีการสื่อสารทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงสังคมโดยอธิบายว่าสื่อทุกชนิดคือการขยายประสบการณ์ด้านผัสสะของมนุษย์ โดยเฉพาะอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย (Gadget) ทำให้อุปสรรคด้านเวลา รวมถึงระยะทางและสถานที่หมดลงไป

ขณะที่ สมัชชา นิลปัทม์ (2554) อธิบายว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดสังคมและมองว่า “เทคโนโลยี” ก็มีพลังไม่ด้อยไปกว่าระบบเศรษฐกิจ ทั้งยังมีอำนาจในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ข้อสรุปง่ายๆ ของสำนักคิดนี้ก็คือ “เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยน สังคมก็จะเปลี่ยนตาม”

ด้านนภดล อินนา (2548) สรุพบว่าความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้านั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับการสื่อสารมวลชน เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยอำนวยความสะดวกในการผลิตรายการ และปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการนำเสนอในรูปแบบใหม่ๆ ทำให้การชมรายการมีความน่าสนใจมากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับข่าวและรายการข่าวโทรทัศน์

ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน และกิตติ สิงหาปัด (2550) จุดแข็งของข่าวโทรทัศน์ รวดเร็ว เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้ข้อจำกัดเดิมๆ ของรายการข่าวโทรทัศน์หมดไป เร็วที่สุดคือการรายงานสดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ทันที ดึงดูดความสนใจข่าวโทรทัศน์ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์นำเสนอได้ครบทั้งภาพจริง แสง สี เสียงเข้าถึงประชาชน เนื่องจากปัจจุบันจำนวนประชากรมีเครื่องรับโทรทัศน์ได้เพิ่มขึ้นและเป็นสื่อที่นำเหตุการณ์จริงมาให้ผู้ชมได้ดูถึงบ้าน เสมือนผู้ชมอยู่ในเหตุการณ์และสามารถพลิกแพลงวิธีการนำเสนอได้หลากหลายกว่าสื่ออื่น ทั้งการรายงานสด บันทึกเทป เป็นรายการลักษณะต่างๆ องค์ประกอบรายการข่าวโทรทัศน์มี 2 ประเภท

1. องค์ประกอบรายการข่าวทางกายภาพ อาทิ ตัวอักษรโตเต็มฉาก แสง สี พิกเจอร์ ผู้ประกาศ ผู้สื่อข่าว ภาพเหตุการณ์ มีหัวข้อข่าวเด่นๆ ผู้ประกาศข่าวนั่งอยู่ในสตูดิโอที่ส่วนใหญ่ทันสมัยด้วยฉากและการจัดแสงที่สวยงาม เวลารายการเริ่มดำเนินเห็นทั้งผู้ประกาศอ่านข่าวหรือพูดส่งเข้าเทปการรายงานของผู้สื่อข่าว บางทีมีรายงานข่าวสดๆ จากที่เกิดเหตุทั้งผ่านรถถ่ายทอดสดหรือทางโทรศัพท์ ผู้ประกาศสัมภาษณ์แหล่งข่าวสดๆ ทั้งที่สถานีหรือที่เกิดเหตุและข่าวบางข่าวใช้ภาพกราฟฟิกเคลื่อนไหว ประกอบให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย

2. องค์ประกอบรายการข่าวทางการคิดสร้างสรรค์ มี 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนเนื้อหารายการคือ ข่าวประเภทต่างๆ ส่วนผู้นำเสนอคือผู้ประกาศข่าวและผู้สื่อข่าว วิธีการเหล่านี้ที่นำเสนอ เช่น บุคลิก น้ำเสียง ส่วนศิลปะการผลิตรายการ เช่น ภาพลักษณะรายการ ฉาก รวมทั้งเสื้อผ้า กราฟฟิกต่างๆ และวิธีการนำเสนอการเลือกผู้ประกาศ จัดเรียงลำดับเนื้อหา การตัดสลับรายงานสดหรือเป็นเทป เป็นต้น

นอกจากนี้ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน และกิตติ สิงหาปัด (2550) การสร้างสรรค์รายการข่าวโทรทัศน์ มืองค์ประกอบ 4 ด้าน ส่วนเนื้อหารายการ ส่วนผู้นำเสนอศิลปะการผลิตรายการ และวิธีการนำเสนอ ส่วนประกอบที่ถือเป็นหัวใจของรายการคือส่วนที่เป็น “เนื้อหารายการ” คือ “ตัวข่าว” ถ้าได้ข่าวที่ดีการนำเสนอต่อมามีแนวโน้มที่ประสบความสำเร็จกว่าครึ่ง เนื่องจากการผลิตข่าวจำเป็นต้องอาศัยความชำนาญและวิชาชีพของคนหลายฝ่ายทั้งผู้สื่อข่าว บรรณาธิการข่าว ผู้ควบคุมการผลิตข่าวส่วนการผลิตทั้งการถ่ายภาพ การตัดต่อเป็นต้น ที่สำคัญกระบวนการคิดวางแผนเพื่อให้ข่าวที่ดีเป็นที่สนใจของผู้ชม โดยรายการข่าวที่ประสบความสำเร็จรายการใดรายการหนึ่งต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นข่าวที่ดีตามหลักวารสารศาสตร์พื้นฐานที่สุดของรายการข่าวที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุดต้องเป็นรายการที่ผู้ชมให้ความเชื่อถือสูงที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายงานข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัลมีลักษณะเป็นอย่างไร

แนวความคิดสื่อมวลชนกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ภัสวลิ นิติเกษตรสุนทร และคณะ (2557) อธิบายไว้ว่าสื่อมวลชนต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรงหรือความไม่สงบ หรือแสดงความก้าวร้าวต่อเชื้อชาติ ศาสนา สื่อมวลชนต้องเปิดกว้างและสะท้อนความหลากหลายของสังคม เปิดโอกาสรับความคิดเห็นของทุกฝ่าย สื่อมวลชนควรควบคุมตนเองภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและสถาบันที่ดำรงอยู่และมาตรฐานวิชาชีพด้านข่าวสาร ความถูกต้อง ความเป็นกลางและความสมดุล เป็นต้น

สมควร กวียะ (2549) มองว่าการนำเสนอข่าวสาร ข้อมูล สารสนเทศ สื่อมวลชนต้องมีความรับผิดชอบต่อเป็นพื้นฐาน แม้ว่าสื่อมวลชนได้รับการคุ้มครองและมีสิทธิพิเศษ แต่ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสื่อมวลชน ดังนั้นความเป็นอิสระต้องใช้ความอิสระอย่างมีความรับผิดชอบต่อและปกป้องการแทรกแซงของสิ่งต่างๆ ไม่นำเสนอข่าวลักษณะที่ทำให้เสียความยุติธรรมในการพิจารณาคดี เสนอข่าวด้วยความรอบคอบ ไม่วิพากษ์วิจารณ์ ไม่สอดใส่อารมณ์ หรือชักจูงใจ ต้องไม่นำเสนอเรื่องราวที่เป็นความลับทางราชการ และควรเป็นอิสระจากการแทรกแซงของรัฐบาล รวมถึงไม่เสนอเรื่องราวที่เป็นอันตรายต่อผลประโยชน์ประเทศชาติส่วนรวม เสนอข่าวด้วยความถูกต้อง หากผิดพลาดต้องแก้ไขข่าวทันที เสนอข่าวตรงไปตรงมา แยกแยะเนื้อหาข่าว และความคิดเห็นออกจากกัน เสนอข่าวโดยเสมอภาคไม่แทรกแซงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าว อ้างแหล่งที่มาของข่าว เป็นต้น

จากแนวความคิดดังกล่าวใช้วิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวของรายการข่าวภาคค่ำข่าว 3 มิติ ประเด็นเด็ด 7 สีและไทยรัฐเจาะประเด็นว่าสอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำ ยุคทีวีดิจิทัล โดยวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบรายการ ประเด็นข่าวและเนื้อหา วิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร แหล่งที่มาของประเด็นแหล่งข่าว และสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำผลศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์และเขียนพรรณนาวิเคราะห์

กรณีศึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลัก

กรณีศึกษา (Case Study) ผู้วิจัยคัดเลือกกรณีศึกษาเป็นรายการข่าวภาคค่ำ 3 รายการทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ภายใต้อหลักเกณฑ์ ดังนี้

หลักเกณฑ์ข้อที่ 1 รายการข่าวภาคค่ำทางช่องทีวีดิจิทัล

หลักเกณฑ์ข้อที่ 2 รายการข่าวที่ออกอากาศช่วง เวลา 22.00-01.00 น.

หลักเกณฑ์ข้อที่ 3 มีการปรับผังรายการ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รายงานข่าวค่ำ

หลักเกณฑ์ข้อที่ 4 รายการข่าวภาคค่ำที่ได้รับความนิยมติดอันดับเรตติ้ง 1 ใน 10 อันดับของการจัดเรตติ้งบริษัท นีลเส็น (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเดือนมีนาคมปี 2559 อันดับ 1 ช่อง 7 อันดับ 2 ช่อง 3 อันดับ 3 เวอร์คพอยท์ อันดับ 4 โมโน อันดับ 5 ช่องวัน อันดับ 6 ช่อง 8 อันดับ 7 ช่อง 3 เอสดี อันดับ 8 เอ็มคอตเอชดี อันดับ 9 ไทยรัฐ อันดับ 10 ทูไรฟ์ยู (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2559)

ผู้วิจัยพบว่า มีรายการข่าวภาคค่ำที่มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ประการ 3 รายการ 1.ประเด็นเด็ด 7 สี ออกอากาศวันจันทร์-ศุกร์ (เว้นวันอังคาร) เวลา 22.30-23.00 น 2.รายการข่าว 3 มิติ ออกอากาศวันจันทร์-วันศุกร์ (ยกเว้นวันอังคาร) เวลา 22.45-23.15 น. และวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 22.45-

23.30 น. 3. ไทยรัฐเจาะประเด็น สถานีโทรทัศน์ไทยรัฐทีวี ออกอากาศ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 23.00-00.00 น.

ส่วนที่หนึ่ง กรณีศึกษา (Case Study) ผู้วิจัยทำการศึกษาภูมิทัศน์ รายการข่าว ภาคค่ำของ 3 รายการเป็นเวลา 1 เดือน ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2559-31 มีนาคม 2559 โดยศึกษารูปแบบรายการ ประเด็นข่าวและเนื้อหา วิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร แหล่งที่มาประเด็น แหล่งข่าว และความรับผิดชอบของสื่อต่อสังคม

ส่วนที่สองผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผู้วิจัยใช้วิธี สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีบทบาทในรายการข่าวภาคค่ำ ดังนี้ 1.นางจุติวดี จิตประพันธ์ บรรณาธิการข่าวประเด็นเด็ด 7 สี 2.น.ส.ศุภวรรณ เหมือนแก้ว โปรดิวเซอร์รายการประเด็นเด็ด 7 สี 3.นางศรีสุรางค์ ธรรมาวุฒ ผู้ประกาศ รายการประเด็นเด็ด 7 สี 4.น.ส.ธัญญรัตน์ ถาม่อย ผู้สื่อข่าวรายการประเด็น เด็ด 7 สี 5.นางสลิษา ธนเสนีวัฒน์ บรรณาธิการข่าวและโปรดิวเซอร์รายการ ข่าว 3 มิติ 6.นายจาตุรงค์ สุขเอียด บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวรายการ ข่าว 3 มิติ 7.น.ส.สุภาณี คชพันธ์สมโภชน์ ผู้ประกาศข่าวไทยรัฐทีวี 8.น.ส.พัชรพรินทร์ พชรปานันท์ ผู้สื่อข่าวไทยรัฐทีวี

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1.วิเคราะห์ภูมิทัศน์รายการ ข่าวภาคค่ำรายการประเด็นเด็ด 7 สี, ข่าว 3 มิติ และไทยรัฐเจาะประเด็น และ 2. สัมภาษณ์เชิงลึก

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำ

สรุปผลการศึกษาภูมิทัศน์รายการข่าว 3 มิติ

ด้านรูปแบบรายการ นำเสนอข่าวหลากหลาย ทันต่อเหตุการณ์ เจาะลึกเหตุการณ์สำคัญๆ ผู้สื่อข่าวลงพื้นที่นำเสนอภาพเหตุการณ์จริง นำเสนอข่าวสืบสวนสอบสวนต่อเนื่องเป็นซีรีส์ทุกวัน

ด้านประเด็นข่าว เนื้อหา มีความหลากหลายทั้งข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม อาชญากรรม ผลการแข่งขันกีฬา ข่าวตรวจสอบทุจริตคอร์รัปชัน ประเด็นข่าวจากที่ผู้สื่อข่าวลงพื้นที่เจาะลึกข้อมูล รายการข่าว 3 มิติ ให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวเหตุการณ์ สถานการณ์ต่างๆ ที่เพิ่งเกิดขึ้นช่วงเย็น จะรายงานความคืบหน้าอย่างละเอียด และให้ความสำคัญกับการนำเสนอ เนื้อหาข่าวแบบวิเคราะห์เจาะลึกประเด็นข่าวและต่อเนื่องทุกวันเป็นซีรีส์ ที่สำคัญเน้นต่อยอดประเด็นข่าวที่ได้รับการร้องเรียน

ด้านวิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร ใช้กราฟฟิก เสียงดนตรี นำเข้าสู่รายการที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นน่าสนใจ กิตติ สิงหาปัด ผู้ประกาศข่าวหลักใช้น้ำเสียง โทนเสียง ไร้ความสนใจให้น่าติดตามของผู้ชม ไต่เตลข่าว โพรยข่าวและตัวอักษรที่เป็นหัวข้อข่าวโดดเด่น และใช้วิธีนำเสนอข่าวแบบส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่นำเสนอภาพเหตุการณ์จริงๆ ที่เกิดขึ้น โดยรายงานสดผ่านเครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ในประเด็นข่าวที่สังคมกำลังให้ความสนใจ รวมถึงรายงานข่าวแบบเรียลไทม์

ข่าว 3 มิติ นิยมใช้อินโฟกราฟฟิกประกอบข่าวที่เกี่ยวกับสถิติข้อมูลต่างๆ ประเด็นข่าวที่ซับซ้อนเข้าใจยาก อาทิ ข่าวร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ใช้ อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิกจำลองภาพเหตุการณ์ หรือข่าวที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ไม่สามารถนำเสนอภาพเหตุการณ์จริงมาประกอบข่าวได้และพบว่าข่าว 3 มิติ นำโดรนถ่ายภาพมาใช้ในการรายงานข่าวด้วย

ด้านแหล่งที่มาประเด็นข่าวและแหล่งข่าว มีความหลากหลาย ข่าว 3 มิติให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวที่มาจากการร้องเรียนของผู้เสียหาย หรือผู้ชมรายการ ประเด็นข่าวที่มีแหล่งที่มาจากการร้องเรียนจะถูกนำเสนอทุกวัน และให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวที่ผู้สื่อข่าวลงพื้นที่เจาะข้อมูลเอง และใช้ข่าวที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์จำนวนมากขึ้น อาทิ คลิปวีดีโอ เฟสบุ๊ค อินสตาแกรม

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม นำเสนอข่าวถูกต้องครบถ้วน เป็น

กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย ผู้ถูกพาดพิงได้ชี้แจง เนื่องจากข่าว 3 มิติ นำเสนอเป็นประเด็นข่าวที่มาจากโรงเรียน ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน จึงให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์แหล่งข่าวผู้เสียหายและคนที่ถูกกล่าวพาดพิงได้ชี้แจง และข่าว 3 มิติมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของประเด็นข่าวตลอด

สรุปผลการศึกษา ภูมิทัศน์รายการข่าวประเด็นเด็ด 7 สี ดังนี้

ด้านรูปแบบรายการ มีสี่สัปดาห์ ทันสมัย รายการแบ่งช่วงข่าวออกเป็นช่วงต่างๆ อย่างหลากหลาย นำเสนอข่าวทันต่อเหตุการณ์ รวดเร็ว กระชับ เน้นเจาะลึก เกาะติดทุกเรื่อง ประเด็นร้อนที่เพิ่งเกิดขึ้นช่วงเย็น-ค่ำ ทั้งข่าวการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม อาชญากรรม ข่าวกีฬา รายการต้นตื้นเร้าใจเน้นการรายงานสดของผู้สื่อข่าวที่ลงพื้นที่เกาะติดเหตุการณ์จากสถานที่เกิดเหตุ

ด้านประเด็นข่าว เนื้อหา เจาะลึกประเด็นร้อนๆ ให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวสังคม ปัญหาอาชญากรรม ข่าวข่มขืน ข่าวลักทรัพย์หรือโจรกรรม ข่าวการทำร้ายร่างกาย ข่าวร้องเรียนจากผู้เสียหายหรือประชาชน นิยมนำเสนอประเด็นข่าวอาชญากรรมที่เป็นเหตุการณ์สะเทือนขวัญ หรือเหตุการณ์ที่สังคมกำลังติดตามความคืบหน้า โดยเนื้อข่าวของรายการจะเจาะลึกเกาะติดเหตุการณ์ต่อเนื่อง

ด้านวิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร ใช้ไตเติลรายการที่น่าสนใจ ต้นตื้น ใช้เสียงดนตรี เสียงกราฟฟิก ออกแบบฉากหลังทันสมัย โดดเด่นใช้ตัวอักษรสี่เหลี่ยมสะกดตา พบว่าวิธีการนำเสนอประเด็นข่าวของรายการประเด็นเด็ด 7 สี ให้ความสำคัญการส่งผู้สื่อข่าวภาคสนามลงพื้นที่จริงทุกข่าวและให้ผู้สื่อข่าวรายงานเหตุการณ์แบบเรียลไทม์ นำเสนอภาพเหตุการณ์จริงทั้งในรูปแบบการรายงานสดผ่านเครื่อง LiveU เทคโนโลยีส่งสัญญาณภาพผ่านเครือข่าย 4G จากสถานที่เกิดเหตุการณ์

ประเด็นเด็ด 7 สีใช้อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิกมาประกอบการรายงานข่าว และพบว่าประเด็นเด็ด 7 สี นิยมใช้อินโฟกราฟฟิก ประกอบการรายงานข่าว

ที่มีข้อมูลเยอะๆ หรือว่าข่าวที่นำเสนอประเด็นต่อเนื่องหลายๆ วัน เพื่ออธิบายความคืบหน้า อธิบายลักษณะของเหตุการณ์เพื่อทำให้ผู้ชมเข้าใจข้อมูลที่ซับซ้อนได้ง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้พบว่าประเด็นเด็ด 7 สี นำโดรนถ่ายภาพ มาใช้ถ่ายภาพเหตุการณ์ สถานที่เกิดเหตุจริงๆ

ด้านแหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าว จำนวนข่าวที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ภาพคลิปวิดีโอที่ถูกเผยแพร่ในเฟซบุ๊ก ประเด็นจากอินสตาแกรม ประเด็นข่าวจากการโพสต์ข้อมูลในเว็บไซต์พันทิป หรือประเด็นข่าวมาจากผู้ชมส่งคลิปวิดีโอประเด็นข่าวมาแจ้งให้รายการทราบ และมาจากได้รับการร้องเรียนมายังรายการ รวมทั้งจากการที่ผู้สื่อข่าวลงพื้นที่เจาะลึกเหตุการณ์ต่างๆ ในแต่ละวัน

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข่าวเนื่องจากประเด็นข่าวส่วนใหญ่ของรายการ มีแหล่งที่มาจากคลิปวิดีโอและภาพที่ถูกเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ารายการจะอ้างอิงแหล่งที่มาของประเด็นข่าวด้านล่างจอซ้ายมือจอทีวีเสมอ และพบว่าประเด็นเด็ด 7 สี ให้ความสำคัญเรื่องไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจะเซ็นเซอร์ภาพศพ ภาพผู้เสียชีวิต ภาพผู้ต้องสงสัย ปกปิดใบหน้า ปกปิดชื่อและสกุล และให้ความสำคัญกับข่าวต้องเป็นกลาง ครบถ้วน รอบด้าน

สรุปผลการศึกษา ภูมิทัศน์รายการข่าวไทยรัฐเจาะประเด็น ดังนี้

ด้านรูปแบบรายการ เน้นเจาะลึก เกาะติดทุกเรื่องประเด็นร้อน เปิดโปงประเด็นต่างๆ นำเสนอข่าวหลากหลาย มีสีสันทั้งข่าวการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม อาชญากรรม ข่าวกีฬา วิเคราะห์สถานการณ์ทั่วโลก และเหตุการณ์ในอาเซียน เน้นข่าวขบวนการทุจริต โดยส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่เจาะลึก นำเสนอภาพเหตุการณ์จริง

ด้านประเด็นข่าว เนื้อหา นำเสนอประเด็นข่าวเด่นประเด็นร้อนๆ ในรอบวันทั้งข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อาชญากรรม ข่าวกีฬาทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าให้ความสำคัญกับประเด็นข่าว

ที่เพิ่งเกิดขึ้นในช่วงเย็นและค่ำและจะส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่ติดตามรายงานความคืบหน้าประเด็นข่าวอย่างต่อเนื่อง เช่น “เหตุการณ์สายการบินแอร์อินเดีย ถูกขู่วางระเบิดขอลงจอดฉุกเฉินที่สนามบินสุวรรณภูมิ” นอกจากนี้พบว่าทุกวันศุกร์รายการไทยรัฐเจาะประเด็นเน้นประเด็นวิเคราะห์สถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นประเด็นเด่นๆที่กำลังถูกพูดถึงและได้รับความสนใจจากสังคม ทั้งในอาเซียนและทั่วโลก

ด้านวิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร ไทยรัฐเจาะประเด็นใช้นายชัยรัตน์ ถมยา ผู้ประกาศข่าวหลัก ดูความน่าสนใจจากผู้ชม ใช้ไตเติ้ลข่าว ภาพกราฟฟิก เสียงดนตรี เสียงกราฟฟิกประกอบอย่างน่าตื่นตึ่ง ในแต่ละช่วงข่าวใช้อินเตอร์ลูดบอกชื่อช่วงข่าว และพบว่าไทยรัฐเจาะประเด็นจะส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่รายงานภาพเหตุการณ์ ภาพสถานการณ์จริง แบบสดๆ จากสถานที่เกิดเหตุการณ์แบบเรียลไทม์ ไทยรัฐเจาะประเด็น นิยมใช้อินโฟกราฟฟิกประกอบข่าวทั้งข่าวที่เป็นประเทศภายในประเทศและข่าวต่างประเทศ ใช้อินโฟกราฟฟิกย่อยข้อมูลและนำเสนอให้เข้าใจง่ายๆ และใช้อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิก สร้างเหตุการณ์จำลองหรือภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วไม่สามารถเข้าไปถ่ายภาพเหตุการณ์จริงได้

ด้านแหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าว ประเด็นข่าวจากการต่อยอด แดกประเด็นจากข่าวเด่นๆ รอบวัน การส่งผู้สื่อข่าวภาคสนามลงพื้นที่เจาะลึกข้อมูลเปิดประเด็นใหม่ๆ แหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าวของรายการไทยรัฐเจาะประเด็นให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวที่ถูกเผยแพร่และถูกแชร์ในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะภาพเหตุการณ์จากคลิปวิดีโอที่ถูกแชร์ในเฟสบุ๊ค จะคัดเลือกประเด็นที่ถูกพูดถึงและถูกแชร์จำนวนมากๆ มาแตกประเด็นและสืบหาข้อเท็จจริงมารายงานเป็นประเด็นข่าว นอกจากนี้พบว่าให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวร้องเรียนตรงมายังรายการจะส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงมานำเสนอเป็นประเด็นข่าวเดี่ยวต่อเนื่องทุกวันเป็นซีรีส์

ด้านความรับผิดชอบต่องานสังคม อ้างอิงแหล่งที่มาของประเด็นข่าว โดยเฉพาะประเด็นข่าวร้องเรียน การนำเสนอข่าวที่มีแหล่งที่มาของประเด็นข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์จะขึ้นข้อความขอบคุณและแจ้งแหล่งที่มา ผู้ประกาศข่าวจะแจ้งก่อนเริ่มอ่านข่าวประเด็นนั้นๆ ให้ความสำคัญเรื่องความรอบด้านรอบด้าน ความสมดุลเป็นธรรมในการนำเสนอประเด็นข่าวจะสัมภาษณ์ทั้ง ผู้หาย ทั้งผู้เกี่ยวข้องและผู้เห็นเหตุการณ์มีการปกปิดใบหน้า ปกปิดชื่อแหล่งข่าวและเซ็นเซอร์ภาพที่เข้าข่ายลามกอนาจาร

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าว โพรดิวเซอร์ ผู้สื่อข่าวและผู้ประกาศข่าวประเด็นอุตสาหกรรมที่วิบัติจิตในมิติด้านเศรษฐศาสตร์ การเมืองพบว่า บรรณาธิการข่าวยอมรับว่าสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบันส่งผลให้ระมัดระวัง ตรวจสอบข่าวคัดเลือกประเด็นและนำเสนอข่าวไม่ให้กระทบนโยบายการเมืองไม่ขัดนโยบายเจ้าของสถานี

“การนำเสนอข่าวต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบการเมืองและสังคม หากไม่ระวังหรือละเมิดนโยบายของสถานี นโยบายการเมือง การนำเสนอข่าวไปแล้วเป็นอาจจุดประกายความขัดแย้งได้” (สัมภาษณ์ ศิริสุภาวงศ์ ธรรมาวุธ, วันที่ 6 เมษายน 2559)

นอกจากนี้บรรณาธิการข่าวยอมรับว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจระบบทุนนิยม การแข่งขันอุตสาหกรรมที่วิบัติจิต เรตติ้งรายการ ผลกำไรเจ้าของสถานีและเจ้าของรายการเป็นปัจจัยหลักที่กองบรรณาธิการคำนึงถึงการกำหนดรูปแบบรายการ วิธีการนำเสนอข่าว เพื่อให้สามารถแข่งขันกับช่องคู่แข่งและสร้างเรตติ้งในเวลาเดียวกัน

ด้านประเด็นข่าวและเนื้อหาจากที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์พบว่า นำเสนอข่าววิเคราะห์เจาะลึก ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน ประเด็นข่าวต้องหลากหลายรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และต่อยอดจากประเด็นข่าวจากสื่อออนไลน์ที่

สังคมกำลังให้ความสนใจ ส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่เจาะลึกข้อมูลแบบเรียลลิตี ให้
ข่าวเกิดความแตกต่างจากข่าวภาคค่ำช่องอื่นๆ

“ยุคนี้ประเด็นข่าวมีความหลากหลาย ประเด็นเล็กๆ จากสื่อสังคม
ออนไลน์ ถูกหยิบยกมานำเสนอเป็นประเด็นใหญ่โต ใช้อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิก
อินโฟกราฟฟิก ทำให้รูปแบบรายการข่าวภาคค่ำแบบเดิมๆ ที่มีแค่มีภาพ
และเสียงของแหล่งข่าวดูน่าสนใจและทันสมัยมากขึ้นวิธีการนำเสนอและการ
รายงานข่าวก็เปลี่ยนใช้แบบเรียลลิตี ส่งผู้สื่อข่าวลงภาคสนาม สัมภาษณ์
ชาวบ้านนำเสนอภาพเหตุการณ์จริงทำให้ดูใกล้ชิดและมีสีสัน” (สัมภาษณ์
พัชรวิรินทร์ พชรพานันท์, วันที่ 4 เมษายน 2559)

จากที่ผู้วิจัยสอบถามถึงรูปแบบรายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล ผู้ให้
ข้อมูลหลัก ยืนยันว่ารูปแบบรายการข่าวภาคค่ำเปลี่ยนแปลงไป โดยประเด็น
ข่าวหลากหลาย มีสีสัน น่าตื่นเต้น หลังจากนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้
ประกอบการรายงานข่าวได้แก่ อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิก อินโฟกราฟฟิก
โดรนถ่ายภาพ เครื่อง LiveU เทคโนโลยีส่งสัญญาณภาพผ่านเครือข่ายมือถือ
4G เพื่อรายงานสดให้ทันต่อเหตุการณ์อย่างมีสีสัน

ด้านแหล่งที่มาของประเด็นข่าวจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
พบว่ารายการข่าวภาคค่ำนำเสนอประเด็นข่าวที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์มาก
ขึ้น รายการข่าวภาคค่ำไม่ใช่แค่มาจากการสัมภาษณ์แล้วนำมาอ่านข่าวหรือ
เป็นเสียงผู้ประกาศอย่างเดียวเหมือนอดีตต้องหลากหลายและน่าสนใจ

“ช่องทีวีมีจำนวนมากขึ้น รายการข่าวภาคค่ำมีมากขึ้น ส่งผลให้เกิด
ความคิดใหม่ๆ รูปแบบใหม่เลยทำให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลง ทุกช่องต้อง
ขยับต่อสู้แข่งขันกัน นอกจากรูปแบบการทำข่าวอย่างที่เราเห็นชัดเจน การใช้
เทคโนโลยีเป็นตัวช่วยก็สำคัญ ประเด็นข่าวก็จากสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมาก
ขึ้น โดยการส่งข้อมูลผ่านทางเฟสบุ๊ก ทางอินเทอร์เน็ต เข้ามาร้องเรียน หรือ
ตั้งกระทู้โพสต์คลิปประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งแตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา”
(สัมภาษณ์ ธัญญรัตน์ งามน้อย, วันที่ 6 เมษายน 2559)

จากการสัมภาษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของรายการข่าวภาคค่ำพบว่า ให้ความสำคัญกับเซ็นเซอร์ศพ ภาพผู้เสียหาย ภาพเยาวชน ปกปิดข้อสกุลงแหล่งข่าว ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตรวจสอบแหล่งข่าวและประเด็นข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์ กองบรรณาธิการข่าวจะตรวจสอบอย่างละเอียดติดต่อผู้โพสต์คลิปวิดีโอ ผู้เสียหายหรือผู้เห็นเหตุการณ์

“ตอนนี้สื่อมวลชนถูกฟ้องจากแหล่งข่าว เพราะนำภาพถ่ายมาเปิดเผยหน้าตาหรือว่าคลิปวิดีโอมาเผยแพร่โดยไม่ขออนุญาต เราให้ความสำคัญกับการเซ็นเซอร์ภาพศพ ภาพผู้เสียหายที่เป็นเด็ก แจ้งแหล่งที่มาของภาพและคลิปวิดีโอทุกครั้ง เมื่อได้รับคลิปวิดีโอหรือว่ามีผู้ชมส่งเข้ามายังรายการตรวจสอบความถูกต้อง ข้อเท็จจริงติดต่อไปยังผู้ส่งหรือผู้โพสต์คลิป ถ้าให้ติดต่อผู้เสียหาย ผู้เห็นเหตุการณ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้วย” (สัมภาษณ์ สุวรรณ เหมือนแก้ว, วันที่ 6 เมษายน 2559)

“ยุคดิจิทัลการตรวจสอบความถูกต้องของข่าวภาคประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของสื่อหรือจรรยาบรรณสื่อได้ง่ายมากขึ้น สื่อมวลชนจึงต้องระมัดระวังไม่ว่าโดยจะเจตนาหรือไม่เจตนาหากเกิดความผิดหรือข้อกังขาจะแพร่กระจายอย่างรวดเร็วมาก (สัมภาษณ์ สุภาณี คชพันธ์ สมโภชน์, วันที่ 17 เมษายน 2559)

สรุปผลการวิจัย

1. การแข่งขันยุคทีวีดิจิทัลเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัลอยู่ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยม โดยมีบริษัทเอกชนเป็นเจ้าของ ทำหน้าที่บริหารช่องทีวีดิจิทัลตามหลักทุนนิยมที่คำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือเรตติ้งรายการข่าว, เม็ดเงินโฆษณา, ผลกำไรเป็นสิ่งสำคัญ จึงปัจจัยที่ส่งผลให้การแข่งขันรายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัลเพิ่มสูงขึ้นชัดเจนและเปลี่ยนแปลงจากทีวีอนาล็อกเจ้าของสถานีมีอำนาจตัดสินใจกำหนดทิศทางการผลิตรายการ รูปแบบ

รายการและควบคุมการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวให้เป็นตามระบบ
ทุนนิยม เพื่อเป้าหมายคือสร้างกำไรให้กับเจ้าของสถานี

“รายการข่าวเหมือนการขายสินค้า ทำอย่างไรให้มีรายได้ให้กับ
ช่อง เรตติ้งมีส่วนสำคัญในแง่ของการตลาด เป็นตัวชี้วัดในการที่ลูกค้าจะซื้อ
โฆษณาหรือไม่ ทำให้รายการต้องวางแผนและนี่ก็นำมาถึงเรตติ้งรายการ
ตลอด สร้างแรงดึงดูดผู้ชมและทำเช่นไรสอดคล้องกับนโยบายเจ้าของสถานี
ด้วย” (สลีนา ธนเสนีวัฒน์, 4 เม.ย. 2559)”

“การแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นแบบก้าวกระโดด เรตติ้งมีความสำคัญต่อ
รายการ เพราะเป็นตัวชี้วัดว่าประชาชนตอบรับรายการขนาดไหน มีบริษัท
ต่างๆ ซื้อโฆษณาไหม ถ้าไม่มี ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการให้ตอบสนอง
ความต้องการผู้บริหารช่อง เจ้าของสินค้า เพื่อสร้างเรตติ้งและรายได้
(ศรีสุภาวงศ์ ธรรมมาวุธ, 1 เมษายน 2559: สัมภาษณ์)

2. ภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล

ภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำ	
ผลการวิจัย	
รูปแบบรายการ	มีสี่สัปดาห์ ทันทสมัย รายการข่าวแบ่งช่วงข่าวออกเป็น ช่วงต่างๆ อย่างหลากหลาย นำเสนอข่าวทันต่อ เหตุการณ์ รวดเร็ว กระชับ เน้นเจาะลึกเกาะติด ทุกประเด็นร้อนที่เพิ่งเกิดขึ้นช่วงเย็น-ค่ำ ประเด็น มีสี่สัปดาห์ทั้งข่าวการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม อาชญากรรม ข่าวกีฬา รายการตื่นเต้นเร้าใจเน้น การรายงานสดของผู้สื่อข่าวภาคสนาม ที่ลงพื้นที่ เกาะติดเหตุการณ์แบบสดๆ จากสถานที่เกิดเหตุ

ประเด็นข่าว เนื้อหา	ประเด็นข่าวและเนื้อหาใช้รูปแบบวิเคราะห์เจาะลึกที่หลากหลาย วิเคราะห์เจาะลึกต่อยอดและแตกประเด็นข่าวเด่นๆ รอบวันและนำเสนอต่อเนื่องเป็นซีรีส์ที่หลากหลาย
วิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร	วิธีการนำเสนอข่าวภาคค่านำเสนอแบบเรียลไทม์และใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น เครื่อง LiveU เทคโนโลยีส่งสัญญาณภาพผ่านเครือข่าย 4G, ใช้อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิกส์สร้างภาพจำลอง และอินโฟกราฟฟิกส์ประกอบการรายงานข่าวรายการและอธิบายข้อมูลเชิงสถิติ และยังใช้โดรนถ่ายภาพเหตุการณ์มุมกว้างและภาพมุมสูงในรายงานข่าวภาคค่ำ
แหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าว	แหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าวเป็นแหล่งข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์ คลิปวิดีโอ, เฟสบุ๊ก, อินสตาแกรม, ผู้ชมรายการแจ้งเบาะแสเข้ามายังรายการ, ผู้สื่อข่าวลงพื้นที่ต่อยอดและแตกประเด็นข่าวเด่นรอบวัน โดยเป็นประเด็นที่อยู่ในกระแสสังคมและถูกแชร์ในสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึง ประเด็นข่าวที่มีแหล่งที่มาจากการตั้งกระทู้ การโพสต์ข้อมูลในเว็บไซต์ต่างๆ ก็จะถูกคัดเลือกมานำเสนอ
ความรับผิดชอบต่อสังคม	ให้ความสำคัญกับประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวที่ถูกต้องสมดุลและเสมอภาค อ้างอิงแหล่งที่มา เช่น เซอร์ภาพศพ ภาพผู้เสียหาย ปกปิดใบหน้า ชื่อสกุล โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ทั้งนี้สามารถสรุปผลวิจัยพบว่าภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ 5 ด้าน ดังนี้

ด้านรูปแบบรายการ มีความแตกต่างจากยุคทีวีอนาล็อก ซึ่งหันต่อเหตุการณ์ รวดเร็ว กระชับ เกาะติดประเด็นข่าวรอบด้านและเจาะลึก มีสีสัน ดูทันสมัย รายการข่าวภาคค่ำแบ่งช่วงข่าวอย่างหลากหลาย เพิ่มความตื่นเต้น เร้าใจและดึงดูดผู้ชมด้วยเทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ เน้นการรายงานสด ลงพื้นที่เกาะติดเหตุการณ์

“รูปแบบรายการทันต่อเหตุการณ์ มีสีสัน น่าสนใจ แตกต่าง เจาะลึก ขยายและต่อยอดประเด็นเด่นๆ รอบวันแบบหลากหลาย เกาะติดทุกประเด็นร้อนๆ และเปิดโปงประเด็นใหม่ๆ (พัชรวิรินทร์ พัชรภานันท์, 19 เมษายน 2559: สัมภาษณ์)

ด้านประเด็นข่าว เนื้อหา เน้นเจาะลึก ต่อยอด แตกประเด็นข่าวเชิงลึกและละเอียดกว่าข่าวออนไลน์ ให้ความสำคัญกับข่าวที่เป็นเหตุการณ์เด่นๆ ที่เพิ่งเกิดขึ้น ช่วงเย็น ช่วงค่ำหรือเกิดขึ้นขณะรายการข่าวภาคค่ำออกอากาศ และให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวสืบสวนสอบสวน ประเด็นข่าวเปิดโปงขบวนการทุจริตรูปแบบต่างๆ โดยเจาะลึกประเด็น ตรวจสอบข้อเท็จจริงและนำเสนอประเด็นข่าวต่อเนื่องเป็นซีรีส์และให้ความสำคัญประเด็นข่าวร้องเรียนจากผู้ชมหรือผู้เสียหายร้องเรียนมายังรายการข่าว รวมถึงประเด็นข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะข่าวและภาพเหตุการณ์ที่ถูกพูดถึงหรือถูกแชร์จำนวนมากๆ

“การคัดเลือกประเด็น เน้นที่ข่าวสืบสวนสอบสวน ข่าวร้องเรียน และข่าวที่เพิ่งเกิดขึ้นในช่วงเย็นและช่วงค่ำ เน้นไปที่ข่าวอะไรที่ผู้ชมไม่ควรจะตกข่าวในคืนนี้ เพื่อให้ดูก่อนนอนและรู้ว่าเรื่องราวในประเทศและต่างประเทศมีอะไรเกิดขึ้นแล้วนอน” (สลิษา ธนเสนีวัฒน์, 4 เม.ย. 2559)”

ด้านวิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร นิยมใช้การวิธีนำเสนอแบบเรียลไทม์ ส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่เกาะติดเหตุการณ์ รายงานภาพ

เหตุการณ์จริงอย่างใกล้ชิดใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ เพื่อสร้างสีสัน มีโต้ตอบรายการ เสียงดนตรี เสียงกราฟฟิกตื่นเต้น ออกแบบฉากหลังรายการ ดูทันสมัย สีสันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพบว่ายังใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่แตกต่างกันจากยุคทีวีอนาล็อก ได้แก่ เครื่อง LiveU เทคโนโลยีส่งสัญญาณภาพผ่านเครือข่าย 4G ใช้อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิกสร้างภาพจำลอง เหตุการณ์ ใช้อินโฟกราฟฟิกประกอบการรายงาน อธิบายข้อมูลเชิงสถิติ และใช้โดรน (Drone) เทคโนโลยีการถ่ายภาพเหตุการณ์มุมกว้างและภาพมุมสูงรายงานข่าว

“อินโฟกราฟฟิกใช้เมื่อมีตัวเลข ข้อมูลเชิงสถิติ ส่วนอิมเมอร์ซีฟกราฟฟิกใช้จำลองภาพเหตุการณ์ เช่น จำลองเหตุการณ์แผ่นดินไหว ภาพตึกถล่ม การใช้อินโฟกราฟฟิก อิมเมอร์ซีฟกราฟฟิก ประกอบเวลารายงาน ข่าวแบบเรียลไทม์ที่ผู้สื่อข่าวลงภาคสนามนำเสนอภาพเหตุการณ์จริงจะดูมีสีสัน และใกล้ชิดกับข่าวมากขึ้น” (พัชรพรินทร์ พัทธภานันท์, 19 เม.ย. 2559)”

ด้านแหล่งที่มาประเด็นและแหล่งข่าว หลากหลายมากกว่าที่วิทยุคอนาล็อก โดยให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวที่มีแหล่งที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ได้แก่ การนำภาพจากคลิปวิดีโอที่เผยแพร่ในเฟสบุ๊ก, อินสตาแกรม และประเด็นข่าวที่อยู่ในกระแสสังคมและถูกแชร์ในสื่อสังคมออนไลน์จำนวนมากๆ ประเด็นข่าวที่มีแหล่งที่มาจากการตั้งกระทู้ การโพสต์ข้อมูลในเว็บไซต์ต่างๆ รายการข่าวภาคค่ำจะคัดเลือกมานำเสนออย่างต่อเนื่อง ส่วนแหล่งข่าวของรายการข่าวภาคค่ำ ผลวิจัยพบว่ามาจากการร้องเรียน หรือผู้ชมแจ้งข้อมูลเข้ามายังรายการโดยตรง จากนั้นส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง เกาะติดและเจาะลึกข้อมูลมานำเสนอต่อเนื่องทุกวัน

“ประเด็นข่าวส่วนใหญ่มาจากโลกออนไลน์ มีทั้งคลิปวิดีโอ ที่โพสต์แชร์อยู่ทุกวัน และจากอินสตาแกรมที่ถูกแชร์กันเยอะๆ ก็จะนำมาเสนอเป็นประเด็นข่าว แตกต่างจากเมื่อก่อนประเด็นข่าวมาจากแหล่งข่าว ลัทธิศาสน์ และที่สำคัญปัจจุบันผู้ชม ก็เป็นคนแจ้งประเด็นมายังรายการด้วย” (ศรีสุรางค์

ธรรมนูญ, 1 เม.ย. 2559)”

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ผลวิจัยพบว่าให้ความสำคัญกับประเด็นจริยธรรม จรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวที่ถูกต้อง สมดุลและเสมอภาค มีการอ้างอิงแหล่งที่มาประเด็นข่าว โดยเฉพาะประเด็นข่าวที่นำมาจากสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟสบุ๊ก อิน스타그램 รวมถึงประเด็นข่าวจากการร้องเรียนจากผู้ชมรายการ กองบรรณาธิการข่าวขึ้นข้อความบอกแหล่งที่มาทุกครั้งขณะรายงานข่าว และพบว่า รายการข่าวภาคค่ำให้ความสำคัญกับการเซ็นเซอร์ ภาพศพ ภาพผู้เสียหาย การปกปิดใบหน้า ชื่อสกุลแหล่งข่าว ชื่อเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นข่าว เพื่อไม่ให้ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และพบว่ารายการข่าวภาคค่ำให้ความสำคัญเรื่องการขออนุญาตผู้โพสต์คลิปวิดีโอหรือติดต่อผู้ที่ปรากฏในคลิปสอบถามข้อเท็จจริงก่อนการนำเสนอข่าว

“สื่อมวลชนถูกฟ้องจากแหล่งข่าว เนื่องจากนำภาพถ่ายมาเปิดเผยหน้าตาหรือว่าคลิปวิดีโอมาเผยแพร่โดยไม่ขออนุญาต จึงต้องให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวอย่างมาก ต้องเซ็นเซอร์ภาพศพ ภาพผู้เสียหายที่เป็นเด็ก แจ้งแหล่งที่มาของภาพและคลิปวิดีโอทุกครั้ง เมื่อได้รับคลิปวิดีโอหรือว่ามีผู้ชมส่งเข้ามายังรายการ ตรวจสอบความถูกต้อง ข้อเท็จจริง ติดต่อไปยังผู้ส่งหรือผู้โพสต์คลิป ถ้าให้ดีติดต่อผู้เสียหาย ผู้เห็นเหตุการณ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง”(คุณวรรณ เหมือนแก้ว, 6 เม.ย. 2559)”

การอภิปรายผล

จากผลวิจัยภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัลพบว่า การแข่งขันยุคทีวีดิจิทัลส่งผลต่อภูมิทัศน์ข่าวภาคค่ำเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองเห็นได้จาก รายการข่าวภาคค่ำประเด็นเด็ด 7 สี ข่าว 3 มิติ และไทยรัฐเจาะประเด็น สะท้อนภาพอย่างชัดเจนว่าปัจจุบันอุตสาหกรรมสื่อทีวีดิจิทัลยังอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง ซึ่งให้ความสำคัญเรื่อง

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจอันดับแรก โดยเฉพาะเรตติ้ง เม็ดเงินโฆษณาและผลกำไร ตรงกับตามแนวคิด พีระ จิระโสภณ (2539) มองว่าเนื้อหาที่สื่อมวลชนผลิต ออกสู่สังคมเป็นเพียงสินค้าที่ถูกกำหนดให้ตอบสนองตลาดผู้บริโภคมากกว่า ความจำเป็นของสังคม การนำเสนอเนื้อหารายการใหม่ๆ เสี่ยงต่อการขาดทุน ทางธุรกิจ และตรงกับแนวความคิด ภัสวลี นิตเกษตรสุนทรและคณะ (2557) สื่อสารมวลชนเป็นระบบธุรกิจอุตสาหกรรมอยู่ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจ แบบทุนนิยมกฎเหล็กคือ ทำกำไรสูงสุด ผลผลิตสื่อคือสินค้าประเภทหนึ่งมี เป้าหมายนำไปแลกเปลี่ยนซื้อขายและหวังกำไร

ขณะที่เทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงในยุคทีวีดิจิทัลส่งผล ต่อภูมิทัศน์รายการข่าวในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านรูปแบบรายการ แตกต่างจากยุคทีวีอนาล็อก ต้องทันต่อ เหตุการณ์ รวดเร็ว เจาะลึกประเด็นเด่นรอบวัน มีสีสัน เพิ่มความน่าตื่นเต้น ความเร้าใจ ดึงดูดผู้ชม เพิ่มเรตติ้งด้วยเทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ เน้น รายงานสด ให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวสืบสวนสอบสวน เปิดโปงการทุจริตและนำเสนอต่อเนื่องเป็นซีรีส์ ตรงตามแนวคิดนพดล อินนา (2548) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับการสื่อสาร มวลชนในการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการนำเสนอในรูปแบบใหม่ๆ ทำให้การ ชมรายการมีความน่าสนใจมากขึ้น

ด้านประเด็นข่าวและเนื้อหา ประเด็นข่าวจากการร้องเรียน หรือ ผู้เสียหายร้องเรียนมายังรายการ ประเด็นข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะข่าวและภาพเหตุการณ์ที่ถูกพูดถึงหรือถูกแชร์จำนวนมากๆ สอดคล้อง ตามแนวคิดสุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2554) เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารเปลี่ยนรูปแบบ กระบวนการสื่อสารก็เปลี่ยนตามไปด้วยบ่งชี้ให้เห็นว่าภูมิทัศน์สื่อ (Media Landscape) ได้เปลี่ยนแปลงไปและทำให้รูปแบบการสื่อสารของสังคมและ วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง

ด้านวิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีการสื่อสาร ให้ความสำคัญกับ

การนำเสนอแบบเรียลไทม์ ผู้สื่อข่าวภาคสนามลงพื้นที่เจาะลึก รายงานภาพเหตุการณ์จริง ใช้เทคโนโลยีสร้างสีสัน สร้างกราฟฟิก ไต่เต้ลรายการ เสียงดนตรี เสียงกราฟฟิกตื่นตันทึ่งใจ สีสันสดใสเป็นเอกลักษณ์ และใช้เทคโนโลยีแตกต่างจากรายการข่าวยุคทีวีอนาล็อก ได้แก่ เครื่อง LiveU ใช้ฮิมเมอร์ชีพ กราฟฟิกสร้างภาพจำลอง ใช้อินโฟกราฟฟิก ใช้โดรน (Drone) ถ่ายภาพเหตุการณ์ ตรงกับแนวคิดสมัชชา นิลปัทม์ (2554) อธิบายว่า เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนสังคมจะเปลี่ยนตาม ขณะที่เมธาสิทธิ์ โลกุลทรพล (2554) เทคโนโลยีการสื่อสารทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงสังคม โดยอธิบายว่าสื่อทุกชนิดคือการขยายประสบการณ์ด้านผัสสะของมนุษย์ โดยเฉพาะอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย (Gadget) ทำให้อุปสรรคด้านเวลา ระยะทางและสถานที่หมดไป

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม รายการข่าวภาคค่ำทั้ง 3 รายการให้ความสำคัญเรื่องความถูกต้อง ความสมดุล เสมอภาค อ้างอิงชื่อแหล่งข่าว อ้างอิงแหล่งที่มาของข่าวมีการเซ็นเซอร์และปกปิดชื่อสกุล แหล่งข่าว ผู้เสียหาย ชื่อเด็กและเยาวชนและไม่ละเมิดสิทธิหรือว่าแทรกแซงสิทธิส่วนบุคคล สอดคล้องกับแนวความคิดสื่อมวลชนกับความรับผิดชอบต่อสังคม ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ (2557) สื่อมวลชนต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่อาจนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรงหรือความไม่สงบ หรือแสดงความก้าวร้าวต่อเชื้อชาติ ศาสนา สื่อมวลชนต้องเปิดกว้างและสะท้อนความหลากหลายของสังคม เปิดโอกาสรับความคิดเห็นของทุกฝ่ายสื่อมวลชนควรควบคุมตนเองภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและสถาบันที่ดำรงอยู่ และมาตรฐานวิชาชีพ ด้านข่าวสาร ความถูกต้อง ความเป็นกลางและความสมดุล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัย เจ้าของสถานีช่องทีวีดิจิทัล กองบรรณาธิการ โปรดิวเซอร์ ผู้ประกาศข่าวและผู้สื่อข่าว ควรนำผลวิจัยและข้อค้นพบเรื่องภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำ ซึ่งพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลง

ในด้านรูปแบบรายการ ประเด็นข่าวและเนื้อหา วิธีนำเสนอ แหล่งที่มา ประเด็นข่าวอย่างชัดเจน ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนา จัดทำแผนปรับปรุง รูปแบบรายการข่าวภาคค่ำ ให้ดึงดูดงบประมาณโฆษณา สร้างเรตติ้งและขยายฐานผู้ชมรายการข่าวภาคค่ำ ขณะที่นักวิชาการ หน่วยงานที่กำกับดูแลช่องทีวีดิจิทัล นำผลวิจัยไปวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำเพื่อให้อุตสาหกรรมทีวีดิจิทัลอยู่รอดในปีต่อไป ส่วนประชาชน ผู้ชมรายการข่าวภาคค่ำ จะเข้าใจ ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัลมากขึ้น

ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ขยายขอบเขตการวิจัยโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างการศึกษา ภูมิทัศน์รายการข่าวค่ำมากกว่า 3 รายการ
2. ต่อยอดการทำวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อเปรียบเทียบผลวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำในอนาคต
3. สัมภาษณ์ความคิดเห็นและมุมมองนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญสายองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนเชิงลึก เพื่อให้สะท้อนมุมมองและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์รายการข่าวภาคค่ำยุคทีวีดิจิทัล

บรรณานุกรม

- ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, กิตติ สิงหาปัด. (2550). *การสร้างสรรครายการโทรทัศน์ หน่วยที่ 6-10*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2557). *ไทยรัฐทีวีลุยโปรเจกต์ใหม่ปี 58 สานต่อจุดยืน คิดต่างอย่างเข้าใจ*. (Online). <http://www.thairath.co.th/content/460292>, 5 มกราคม 2558.
- ัญญารัตน์ ถาม่อย. (2559). ผู้สื่อข่าวรายการประเด็นเด็ด 7 สี. *สัมภาษณ์*, 1 เมษายน 2559.
- นพดล อินนา. (2548). *ไอทีกับงานสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- เบ็ญจวรรณ รัตนวิจิตร. (2558). 1 ปี 6 เดือนทีวีดิจิทัลไทย บนเส้นทางแห่ง ขวากหนาม. *Forbes Thailand*. ฉบับพฤศจิกายน 2558.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2559). ช่องใหญ่ทุนหนาฉีกตัวหนีช่องเล็ก “ช่องวัน” เริ่มแรง-รายใหม่เร่งเครื่องสร้างจุดขาย. (Online). http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1460314522. 11 เมษายน 2559.
- พัชรวรินทร์ พัชรภานันท์. (2559). ผู้สื่อข่าวไทยรัฐทีวี. *สัมภาษณ์*, 19 เมษายน 2559.
- พีระ จิโรสภณ. (2539.) *เศรษฐศาสตร์การเมือง*. เอกสารการสอนชุดหลัก และทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร และคณะ. (2557). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*. เอกสารประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่11-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- _____. (2557). แนวคิดของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองยุคคลาสสิก. ชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 5-19. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เมธาสิทธิ์ โลกุตพล. (2554). *ลือเก่าในลือใหม่: ในรอยประวัติศาสตร์เดิม* (Online). <https://cujrnewmedia.wordpress.com>, 12 มีนาคม 2559.
- ศุภวรรณ เหมือนแก้ว. (2559). โปรดิเวอ์รายการประเด็นเด็ด 7 สี. *สัมภาษณ์*, 1 เมษายน 2559.
- ศรีสุภางค์ ธรรมาวุธ. (2559). ผู้ประกาศรายการประเด็นเด็ด 7 สี. *สัมภาษณ์*, 1 เมษายน 2559.
- สลิษา ธนเสนีวัฒน์. (2559). บรรณาธิการข่าวและโปรดิเวอ์รายการข่าว 3 มิติ. *สัมภาษณ์*, 4 เมษายน 2559.
- สมควร กวียะ. (2549). *บทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โกสินทร์.
- สุภาณี คชพันธ์สมโภชน์. (2559). ผู้ประกาศข่าวไทยรัฐทีวี. *สัมภาษณ์*, 18 เมษายน 2559.
- สมัชชา นิลปัทม์. (2554). *ลือร้อน – ลือเย็น*. (Online). <http://www.deepsouthwatch.org>, 3 มีนาคม 2559.
- สุรสิทธิ์ วิทยาธิรัฐ. (2554). *ทฤษฎีบทบาทสื่อมวลชนกำลังถูกท้าทายโดยลือใหม่*. (Online). http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1306317620&, 10 มีนาคม 2559.

การสร้างอัตลักษณ์การรายงานข่าว
ของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงกับการต่อรองเรื่องเพศ
กรณี ฐปนีย์ เอียดศรีไชย
**The Construction of Identity
and The Negotiation of Gender of
The Female Field-Reporter :
Thapanee Eiadsrichai**

เนติรัตน์ พงษ์สมบัติ
Naytirat Pongsomboon

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงกับการต่อรองเรื่องเพศ กรณี ฐปนีย์ เอียดศรีไชย มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาการสร้างอัตลักษณ์การรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง (2) เพื่อศึกษาการต่อรองเรื่องเพศกับการเป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากคลิป ข่าว ฐปนีย์ เอียดศรีไชย 3 สถานการณ์ คือ เหตุการณ์อุทกภัยในประเทศไทย เหตุการณ์ความไม่สงบปัญหาชายแดนภาคใต้ และเหตุการณ์ การค้ามนุษย์ โรฮิงญา หลังจากนั้นสัมภาษณ์ ฐปนีย์ เอียดศรีไชย ผู้สื่อข่าว ภาคสนามหญิงรายการข่าว 3 มิติและกองบรรณาธิการข่าว 3 มิติ

จากการศึกษาพบว่า ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง รายการข่าว 3 มิติ มีการสร้างอัตลักษณ์ของผู้สื่อข่าวภาคสนามด้วยวิธีการรายงานข่าวแบบวิเคราะห์เจาะลึกหรือที่เรียกกันว่าสตู๊ปข่าว ที่มีรูปแบบการรายงานข่าวแบบสารคดี นำประเด็นข่าวที่ยังเป็นที่สนใจของผู้ชมมาวิเคราะห์ เจาะลึก ผสมผสานกับการสร้างบรรยากาศปลูกเร้าอารมณ์ของสถานการณ์ข่าว ผ่าน บุคลิกภาพ สีหน้า ท่าทาง การแต่งกาย อารมณ์ความรู้สึก ที่เป็นลักษณะโดยธรรมชาติของตัวผู้สื่อข่าวจนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว ขณะเดียวกันมีการต่อรองพื้นที่ของผู้หญิงในการทำข่าว ด้วยวิธีการสร้างตัวตนนำเสนอตนเองผ่านการทำงานข่าวที่ได้ทั้งความเป็นทั้งนักข่าวผู้หญิง และนักข่าวผู้ชาย ในคนเดียวกัน ควบคู่กับผลงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชมข่าว เกิดจากความรวดเร็วในการทำงาน ความรู้ความสามารถ การลงพื้นที่ด้วยตัวเอง จับประเด็นที่เป็นที่สนใจของผู้ชมข่าว และมีมุมมองแปลกใหม่ ที่ทำให้แตกต่างจากนักข่าวคนอื่น และเกิดความโดดเด่นเป็นที่จับตามองของสังคม จนเป็นที่ยอมรับในวงการผู้สื่อข่าว และเป็นต้นแบบของผู้หญิงรุ่นใหม่ที่ต้องการทำงานในสายงานนักข่าวภาคสนาม

คำสำคัญ : ผู้สื่อข่าวภาคสนาม, ผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง, อัตลักษณ์, การรายงานข่าว, รายการข่าว 3 มิติ, การต่อรอง, ความเป็นหญิง

Abstract

The research of The Construction of Identity and The Negotiation of Gender of The Female Field-Reporter : Thapanee Eiadsrichai. There are two objectives : (1)To learn how to identity the construction of a female field-reporter (2) To learn about gender negotiation skill for being a female field-reporter.

The research has been conducted with a qualitative method by using data analysis from Thapanee Eiadsrichai's 3 news vdo clips which are ; Flooding in Thailand, Terrorism inSouthern part of Thailand and Human Trafficking of Rohingya. And then using in-depth interview with Thapanee Eiadsrichai : the female field-reporter of 3 Miti News program and editors.

The research shows that Thapanee Eiadsrichai : the female field-reporter of 3 Miti News program has a create an identity of field reporter by using in-depth analysis report or called 'scoop news' which have a format combine with news situation through personality, face, act, costume and emotional that occur naturally by herself. Meanwhile, the negotiation for female reporter was occurred at the same time by creating an identity to present both male and female reporter in one person along with the satisfaction of the viewers by the speed of works, knowledge and ability of reporter in different view that make the different from others reporters. Moreover, it makes an outstanding watchful from the society and been accepted.

This is a model of next generation women leaders who want to working as a field-reporter.

Keywords: Field - Reporter, Female reporter, Identity, Reporting,
3 Miti News program, Negotiation, Feminity

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ผู้ศึกษามีความสนใจเรื่องของ การรายงานข่าวโทรทัศน์ เป็นช่องทางการนำเสนอข่าวที่ครบถ้วน ทั้ง ภาพ เสียง บรรยากาศของข่าว สื่อมวลชนผู้ที่ทำหน้าที่ คัดเลือก แสวงหา และนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ให้กับผู้ชม การทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวจะต้องใช้ประสบการณ์ ความสามารถ เทคนิควิธีการต่างๆ ในการลงพื้นที่เพื่อทำข่าว ในอดีต อุตสาหกรรมการทำงานในสายงานนักข่าวของ นักข่าวผู้ชาย และนักข่าวผู้หญิงมีบทบาท หน้าที่แตกต่างกันออกไปอย่างชัดเจน นักข่าวภาคผู้ชายจะเป็นฝ่ายลงพื้นที่ทำข่าวประเภทข่าวหนัก ลุยค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองเพื่อนำมารายงานข่าว และนักข่าวผู้หญิงจะมีหน้าที่รายงานข่าวในรูปแบบที่นำเสนอความ สวยงาม ดูดี น่ามอง หรือรายงานข่าวที่เป็นข่าวประเภทข่าวเบา

โดยในยุคที่วิถีจิตวิถีลัทธิมีการข่าวโทรทัศน์ใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย มีการแข่งขันสูงขึ้น และมีเทคโนโลยีรองรับ มาเป็นตัวช่วยในการรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นอยู่มากมาย หลายแห่งผู้สื่อข่าวภาคสนามจะต้องทำหน้าที่แสวงหาข้อมูลต่างๆ ในทุกๆ สถานที่มาเผยแพร่ข้อเท็จจริงให้กับสังคมอย่างต่อเนื่อง ผู้สื่อข่าวภาคสนามของแต่ละรายการข่าวนั้นจึงเป็นผู้สร้างแรงดึงดูดให้กับรายการข่าว จากการรายงานข่าวที่มีรูปแบบการรายงานข่าวที่แตกต่างกันออกไป

ปัจจุบันมีนักข่าวเกิดขึ้นมากมายโดยผู้สื่อข่าวภาคสนาม ในรายการข่าว 3 มิติ ฐานันท์ เอียดศรีไชย เป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามที่ถูกกล่าวขานมากที่สุด เป็นที่จับตามองของสังคมปัจจุบัน ในวงการผู้สื่อข่าว กับบทบาทหน้าที่การรายงานสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงวงการนักข่าวเมื่อ ฐานันท์ เอียดศรีไชย เปิดบทบาทในรายการข่าวโทรทัศน์ ยุคนี้ จนทำให้รูปแบบของการรายงานข่าวภาคสนามเปลี่ยนแปลงไปตาม ผู้สื่อข่าวภาคสนาม ฐานันท์ เอียดศรีไชย จากรูปแบบ และการสร้างตัวตนผ่านรายการข่าวโทรทัศน์ที่มีรูปแบบเฉพาะตัว ด้วยเครื่องแต่งกาย บุคลิกภาพ อุปกรณ์เสริม กริยาท่าทาง

การสร้างบรรยากาศ จนออกมาเป็นผลงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้เป็นอย่างดี มีความน่าสนใจ ความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ในการทำงานข่าววิเคราะห์เจาะลึกของ ดิงดูดทั้งผู้ชมข่าว และผู้หญิงยุคใหม่ที่ยากจะเป็นนักข่าวหน้าจอบมาเป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงแบบ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย เป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามผู้หญิงที่มีบทบาทโดยตรงต่อสังคมคนทำข่าว ในการแสวงหาข่าวจากแหล่งข่าว และนำเสนอข้อมูลให้ได้ทราบความเคลื่อนไหวในสังคมมีประสบการณ์ในการเป็นนักข่าวข่าวหลายรายการตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เริ่มเป็นนักข่าวภาคสนามในรายการข่าว 3 มิติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน ด้วยผลงานการทำข่าวที่เป็นที่จับตามองของสังคมในงานข่าวความขัดแย้ง และภัยพิบัติต่างๆ ส่งผลให้ผู้รับชมข่าวเกิดความสนใจในการรายงานข่าวรูปแบบใหม่ของผู้หญิงทำข่าว ในแบบวิเคราะห์เจาะลึก โดยมีเหตุการณ์ข่าวใหญ่ๆในการทำข่าวของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย อยู่หลายเหตุการณ์ที่เป็นที่น่าสนใจในตัวตน เช่น เหตุการณ์อุทกภัยประเทศไทยในปี พ.ศ. 2554 เหตุการณ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา จากการรายงานข่าวภาคสนามของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ในรายการข่าว 3 มิติ ทำให้เป็นที่รู้จักในฐานะการเป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามผู้หญิงที่มีความสามารถ ในเรื่องของ การนำเสนอข่าวในสถานการณ์ต่างๆ ของสังคม และมีรูปแบบการรายงานข่าวเฉพาะตัวไม่แพ้นักข่าวผู้ชาย ทำให้ผู้รับชมรู้สึกเชื่อ และสนใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ทุกครั้ง ทั้งนี้ยังได้รับรางวัล การันตีในความสามารถหลายรางวัล คือ รางวัลบุคคลที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดบนโลกออนไลน์ และอีกมากมายในการเป็นผู้สื่อข่าว คือ รางวัลโทรทัศน์ทองคำ สาขาผู้สื่อข่าวภาคสนามดีเด่น ปี 2553, รางวัลเทพทอง ปี 2553 ของสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, รางวัลสื่อมวลชนสตรีดีเด่น ปี 2553 ของสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์, รางวัล 'เพชรสยาม' ปี 2554 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สาขาสื่อมวลชนแห่งปี

(women.mthai., 2012) รางวัลนาฏราช ครั้งที่ 6 ประจำปี 2557 รางวัลประเภทรายการโทรทัศน์ รายการข่าว 3 มิติ โดย ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ได้รับรางวัล สก๊อปข่าวยอดเยี่ยม รางวัลสื่อมวลชนเพื่อสิทธิมนุษยชน ปี 2558 ขององค์การนิรโทษกรรมสากล ประเทศไทย และล่าสุด ฐปณีย์ เอียดศรีไชยได้รับรางวัลจาก องค์การ UNESCO ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งในการรณรงค์ของผู้หญิงทำข่าวปี 2016 ในวันสตรีสากล เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลังสร้างสรรค์การทำงานของสื่อข่าวหญิง ในสื่อ เอเชียแปซิฟิก ที่ได้ก้าวผ่านความไม่เสมอภาคทางเพศ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ใช้หลักสิทธิมนุษยชนและความมุ่งมั่นในการทำงานเป็นผู้สื่อข่าวของเธอ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ได้ให้สัมภาษณ์กับ UNESCO ว่า “นักข่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุให้ได้อย่างรวดเร็วเพื่อรายงานปัญหาที่เกิดขึ้น และเพื่อช่วยเหลือกับพวกเขา วิธีเดียวที่จะทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนคือการเข้าไปในสถานการณ์ลงพื้นที่ไปเห็นไปพูดคุยด้วยตัวเอง ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะได้เป็นนักข่าวหญิงในประเทศไทย เนื่องจากมีการแข่งขันสูง และต้องพิสูจน์ตัวเองให้ปรากฏในสังคม แต่สิ่งที่ทำให้เธอประสบความสำเร็จ คือการเรียนรู้ในประสบการณ์เสมอ ส่งต่อความช่วยเหลือ การไม่คำนึงถึงความท้าทาย ไม่สนใจอุปสรรค แรงกดดันจากสังคม และการข่มขู่คุกคาม จุดหมายของเธอคือการเปิดเผยข้อเท็จจริงและการรายงานข่าว” (unescobkk, 2016)

จากการรับชมการรายงานข่าวภาคสนามของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย รายการข่าว 3 มิติสามารถมองเห็นได้ถึงการรายงานข่าวในรูปแบบใหม่ของผู้หญิงทำข่าว ผู้หญิงมีพื้นที่ในการทำงานข่าวภาคสนามมากขึ้น ด้วยการยอมรับจากผลงาน ความสามารถของผู้หญิงทำข่าว ฐปณีย์ เอียดศรีไชย มีรูปแบบการรายงานข่าวที่มีความเป็นเรียลลิตี้เห็นถึงภาพบรรยากาศ ความสดของข่าว ความรวดเร็ว อารมณ์ความรู้สึกของสถานการณ์ข่าวมากขึ้น ซึ่งในการทำข่าวแบบนี้ยังสามารถพบเห็นได้น้อยในรายการข่าวโทรทัศน์โดยเฉพาะในผู้หญิงทำข่าว ฐปณีย์ เอียดศรีไชย จึงโดดเด่นขึ้นมาในรูปแบบการ

รายงานข่าว วิธีการสร้างตัวตนของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย จนเป็นผู้สื่อข่าวที่ถูกจับตามองของสังคม ได้รับความสนใจทุกข่าวที่ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ลงพื้นที่ทำข่าว จากนั้นข่าวภาคสนามสู่ นักข่าวดาราคาเป็นทีจับตามองของสังคม

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการรายงานข่าวภาคสนามกรณีศึกษา ฐปณีย์ เอียดศรีไชย รายการข่าว 3 มิติ ผู้หญิงทำข่าวที่สร้างตัวตนในการนำเสนอข่าวรูปแบบใหม่ ที่กำลังเป็นที่นิยมของผู้ชมข่าวโทรทัศน์ และเป็นที่พึงพอใจจากการเปิดรับชม ข่าว 3 มิติ ของผู้ชมข่าว เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการรายงานข่าว การสร้างตัวตนของฐปณีย์ เอียดศรีไชย ที่มีเทคนิควิธีการรายงานข่าวรูปแบบใหม่ ให้กับผู้ชม

คำถามวิจัย

1. ฐปณีย์ เอียดศรีไชย และรายการข่าว 3 มิติ มีการสร้างกลวิธีการนำเสนอข่าวอย่างไร
2. ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้สื่อข่าวภาคสนามรายการข่าว 3 มิติ มีการต่อรองระหว่างพื้นที่นักข่าวกับความเป็นผู้หญิงอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง
2. เพื่อศึกษาการต่อรองเรื่องเพศกับการเป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะรูปแบบการรายงานข่าวภาคสนามการสร้างอัตลักษณ์ในเหตุการณ์ใหญ่ๆ ที่สำคัญของผู้สื่อข่าวภาคสนาม ฐปณีย์ เอียดศรีไชย เหตุการณ์อุทกภัยในประเทศไทยปี พ.ศ. 2554, เหตุการณ์ชายแดนภาคใต้ปี พ.ศ. 2555 และเหตุการณ์โรฮิงญา ในสวนยาง

จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2558 ในรายการข่าว 3 มิติ ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ ผู้สื่อข่าวภาคสนาม รูปนัยย์ เอียดศรีไชย นักข่าวภาคสนามของ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการทำข่าวภาคสนาม และการรายงานข่าว

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงกับการต่อรองเรื่องเพศ กรณีย รูปนัยย์ เอียดศรีไชย ไชย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นแนวทางและกรอบแนวคิดในการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการรายงานข่าว

แนวคิดเกี่ยวกับการรายงานข่าว เป็นข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน ทุกๆ ที่ล้วนมีที่มา กระบวนการสื่อข่าวตามหลักวิชาการวารสารศาสตร์เป็น ศาสตร์แขนงหนึ่งของผู้สื่อข่าว หรือนักข่าว ส่วนสำคัญของกระบวนการสื่อข่าว การแสวงหาข่าวสารเป็นหน้าที่ของผู้สื่อข่าวโดยตรง ผู้สื่อข่าว หรือนักข่าวต้องคำนึงเสมอว่าตนจะต้องนำเสนอความจริงให้กับประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร โดยปกติผู้สื่อข่าวจะแบ่งสรรงาน และความรับผิดชอบแยกไปตามสายข่าว ในการเสาะแสวงหาสารสนเทศและมีความรอบรู้ในสายข่าวนั้นๆ เป็นอย่างดี การแบ่งสายข่าวนี้นี้ เป็นการแบ่งตามประเภทของข่าว อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ แต่ละแห่งจะมีความแตกต่างกันออกไปบ้างเล็กน้อย (บุญเลิศ คชายุทธเดช, 2549)

แนวคิดเกี่ยวกับการรายงานข่าว นำมาสร้างกรอบคำถามวิจัย และสร้างกรอบ Coding Sheet นำไปวิเคราะห์ผู้สื่อข่าวภาคสนาม รูปนัยย์ เอียดศรีไชย การรายงานข่าวในแต่ละวันของผู้สื่อข่าว นั้น เป็นไปตามรูปแบบพื้นฐานและสายงานข่าวของวิชาชีพสื่อมวลชน ผสมผสานกับเทคนิควิธีการ

ของตัวผู้สื่อข่าวเอง

2. แนวคิดผู้สื่อข่าว

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าว (Reporter) บุคลากรที่มีความสำคัญที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบรรณาธิการของสื่อ ซึ่งมีบทบาทในการรับใช้สังคมหลายประการ อาทิ การดูแลควบคุมการหลั่งไหลของข่าวสาร และการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร เป็นต้น ขณะเดียวกันผู้สื่อข่าวก็มีหน้าที่ในการแสวงหาและรวบรวมข้อมูลข่าวสารแล้วนำมาเขียนเป็นข่าว เพื่อนำเสนอต่อผู้อ่านหรือผู้รับสารต่อไป ผู้สื่อข่าวเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมากในการทำงานทางด้านข่าว เป็นบุคคลแรกที่ต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำเสนอต่อบรรณาธิการเพื่อพิจารณารวบรวม เรียบเรียง และเผยแพร่ต่อไป (ฉอาน วุฑฒิกรรมรักษา, 2536)

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สื่อข่าว นั้น ผู้สื่อข่าวใช้วิธีการนำเสนอข่าวในรูปแบบของความเป็นอัตลักษณ์ ผสมผสานกับหลักในการเป็นผู้สื่อข่าว โดยสามารถนำไปวิเคราะห์ร่วมกันในงานวิจัย สร้างกรอบคำถามวิจัย สร้างกรอบ Coding Sheet และนำมาอภิปรายผลในบทที่ 5

3. แนวคิดสารคดีเชิงข่าว (News Documentary)

แนวคิดเกี่ยวกับสารคดีเชิงข่าว สารคดีที่นำเสนอเหตุการณ์ต่างๆ ที่เคยเกิดขึ้นและมีการรายงานข่าวไปแล้ว นำกลับมาเสนออีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเหตุการณ์นั้นยังเป็นที่สนใจกับผู้อ่าน โดยสารคดีเชิงข่าวจะให้รายละเอียดที่มีความลึกซึ้งมากกว่าข่าวที่รายงานไปแล้วก่อนหน้านี้ โดยสารคดีเชิงข่าวอาจจะนำเสนอเกี่ยวกับความเป็นไปในแต่ละด้านของเหตุการณ์ว่า เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง และเหตุการณ์ที่เกิดเป็นอย่างไร (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539)

แนวคิดเกี่ยวกับสารคดีเชิงข่าว นำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง วิเคราะห์ เจาะลึก ครบถ้วน ทำข่าวเรื่องที่มีผลกระทบกับ

ประชาชนส่วนใหญ่สามารถนำไปวิเคราะห์ร่วมกับผู้สื่อข่าวในการวิจัยในครั้งนี้ นำมาสร้างกรอบคำถามวิจัย และอภิปรายผลในบทที่ 5

4. แนวคิดการสร้างอัตลักษณ์

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ Identity เป็นความรู้สึกนึกคิดกับตัวเองว่า ฉันคือใคร มาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเราและคนอื่นๆ โดยการมองตัวเองและคนอื่นมองเรา ในเวลาเดียวกันนั้นโน้ตทัศน์อัตลักษณ์ จะกล่าวคู่ไปกับเรื่องของอำนาจ ความหมายหรือการสร้างภาพแทนความจริงเมื่ออัตลักษณ์ สัมพันธ์กับแนวคิดข้างต้น จะมีความหมายที่แตกต่างกับที่เข้าใจจากสามัญสำนึก (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2543)

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์หรือการสร้างตัวตนให้มีพื้นที่ในสังคม ในบทบาทการเป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง นำมาสร้างกรอบคำถามวิจัย สร้างกรอบ Coding Sheet และนำมาอภิปรายผลในบทที่ 5 วิเคราะห์ร่วมกับงานวิจัยผู้สื่อข่าว ฐปณีย์ เอียดศรีไชย

5. ทฤษฎีสตรีนิยม

ทฤษฎีสตรีนิยม เริ่มต้นขึ้นเมื่อประมาณ ค.ศ. 1960 ในทวีปยุโรป และอเมริกา เริ่มจากความคิด ความสำคัญของผู้หญิงว่า แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่ใช้อธิบายปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นล้วนละเลยและไม่เห็นตัวตนของผู้หญิง โลกของความรู้เริ่มตกอยู่ในมือของผู้ชาย ขณะเดียวกันรูปธรรมของการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบที่ชายกระทำต่อผู้หญิงก็ปรากฏขึ้น ให้เห็นชัดเจนในทุกพื้นที่ทั่วโลก และเป็นเช่นนั้นมานับแต่อดีตในสังคมเก็บหาและไล่ล่าจนถึงสังคมทุนนิยม และสังคมหลังความทันสมัย (นาถฤดี เด่นดวง, 2552)

ทฤษฎีสตรีนิยม ความเป็นเพศหญิงในเชิงที่ มีความสัมพันธ์กับเพศชายในสถานะต่างๆ ในเรื่องของสิทธิ หน้าที่ต่างๆ ที่เป็นอยู่ในสังคมระหว่างเพศที่แบ่งแยกกันอย่างชัดเจน นำมาสร้างกรอบคำถามวิจัย สร้างกรอบ Coding Sheet และนำมาอภิปรายผลในบทที่ 5

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงกับการต่อรองเรื่องเพศ กรณีย ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ การรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง และศึกษาการต่อรองเรื่อง เพศกับการเป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง โดยผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยในส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์คลิปข่าว 3 สถานการณ์ (Content Analysis) ที่มีการรายงานข่าวโดย ฐปณีย์ เอียดศรีไชย รายการข่าว 3 มิติ คือ คือ เหตุการณ์ อุทกภัยในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2554, เหตุการณ์ชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. 2555 และเหตุการณ์ รั้วอินทนิล ในสวนยาง จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2558 ในส่วนที่สองเป็นการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอข่าว ของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย รายการข่าว 3 มิติ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้สื่อข่าวภาคสนาม ฐปณีย์ เอียดศรีไชย รายการข่าว 3 มิติ และสัมภาษณ์ เพื่อนร่วมงาน คือ ผู้สื่อข่าวรายการ 3 มิติ มนต์รี อุดมพงษ์, บรรณาธิการ ข่าว 3 มิติ จตุรงค์ สุขเอียด, ผู้สื่อข่าวรายการ 3 มิติ ไชยธิดา โชติวิจิตร และ โปรติวะเซอร์ รายการข่าว 3 มิติ สลิษา ธนเสนีวัฒน์ รวมทั้งศึกษาจาก เอกสารตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก คลิปข่าว พร้อมบันทึกตาราง บันทึก ทั้งหมด 3 เหตุการณ์ เพื่อทราบเกี่ยวกับ รูปแบบ วิธีการ ในการ รายงานข่าวของผู้สื่อข่าวภาคสนาม ทั้งในเรื่องของ บุคลิกภาพ ท่าทาง สีหน้า การสร้างบรรยากาศ อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ในข่าวที่สื่อออกมาจน มาเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้สื่อข่าวเอง เพื่อศึกษาข้อมูล และเตรียมความพร้อมในการเข้าพบผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขั้นที่สอง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้สื่อข่าวภาคสนาม รูปณีย์ เอียดศรีไชย และผู้ร่วมรายการ คือ มนต์รี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวรายการ 3 มิติ, จตุรงค์ สุขเอียด บรรณาธิการข่าว 3 มิติ, โคธิดา โชติวิจิตร ผู้สื่อข่าวรายการ 3 มิติ และ สสึนา ธนเสนีวัฒน์ โปรดิวเซอร์ รายการข่าว 3 มิติ เพื่ออธิบาย จุดมุ่งหมายของการวิจัย แนวคำถาม ประโยชน์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ขั้นที่สาม บันทึกข้อมูล ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำการถอดเทป การสัมภาษณ์นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาทำการสรุปและจัดหมวดหมู่ คำตอบที่ได้วางแนวทางไว้

ขั้นที่สี่ วิเคราะห์ ประเด็นด้านต่างๆ โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น สองขั้นตอน ได้แก่ วิเคราะห์คลิปข่าวจากตารางบันทึกข้อมูล และวิเคราะห์ แบบสัมภาษณ์นักข่าวทั้ง 5 คน ในแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ตามแนวคิด ทฤษฎีในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ของ ผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิงกับการต่อรองเรื่องเพศ กรณีย์ รูปณีย์ เอียดศรีไชย ดังที่ได้กล่าวมา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหาคลิปข่าว

ตารางที่ 1 เหตุการณ์ อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2554

อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2554		
รูปแบบ การรายงานข่าว	ข้อค้นพบ	การตีความ
ภาษา การสื่อสาร ในการรายงานข่าว	ใช้ภาษาที่เป็นทางการ ใช้ ภาษากลาง พุดรายงานข่าว แบบเห็นตัวผู้สื่อข่าว และ ไม่เห็นตัวผู้สื่อข่าว	มีการแสดงออกถึงการเตรียม ความพร้อมในการพุดรายงาน ข่าวไม่สะดุด ใช้ภาษาในการ ออกเสียงได้ตามหลักการ
การใช้เสียง ในการรายงานข่าว	ใช้เสียงที่หนักแน่น จริงจัง มั่นใจ บางครั้งน้ำเสียงเรียบๆ	ผู้สื่อข่าวรักษาระดับน้ำเสียง ได้สม่ำเสมอ ใช้โทนเสียงที่ ดูเป็นผู้ชาย
ความสามารถใน การพุด ใช้สคริปต์/ ไม่ต้องมีสคริปต์	แบบไม่ใช่สคริปต์ข่าว และ แบบมีสคริปต์ข่าว	บางครั้งแสดงออกให้เห็นถึง ความสามารถในการพุดโดย ไม่ใช่สคริปต์ในการรายงาน ข่าว
บุคลิกภาพ ขณะรายงานข่าว	มีบุคลิกภาพกระฉับกระเฉง ลุย ไม่แต่งทรงผม และ ไบหน้	มีบุคลิกภาพที่แสดงออกให้ เห็นถึงความสามารถในการ รายงานข่าวทั้งบนเฮลิคอป- เตอร์ บนเรือ ท่ามกลางน้ำ ท่วม อย่างชำนาญ ไม่กลัว ทำ หน้าที่ของนักข่าวผู้ชายได้

การแสดงออกในการ รายงานข่าว เคลื่อน ไหว, ลำดับเหตุ- การณ์, ท่าทางที่ แสดงออกทาง ใบหน้า	มีการรายงานข่าว ทั้งบน เฮลิคอปเตอร์ โดยสารเรือ ลุยน้ำท่วม เดินเท้า ในที่ ประสบเหตุ รายงานข่าวบน ถนนที่มีน้ำท่วม ให้เห็นภาพ รวมของเหตุการณ์ มีการ แสดงออก สนใจ เห็นใจ มีการ แจกถุงยังชีพ สร้างบรรยากาศ สีหน้าท่าทางจริงจัง ตกใจ	แสดงออกให้เห็นถึงความกล้า ในการที่จะลุยสำรวจพื้นที่ ทั้งเดินเท้าเฮลิคอปเตอร์ สัมภาษณ์บนเรือ และที่น้ำ เชี่ยว อย่างคล่องแคล่ว ใน หน้าที่ของผู้ชายโดยไม่มีการ จำกัดในเรื่องเพศหญิงเพศ ชาย
การแต่งกาย การ เลือกใช้เสื้อผ้า	เลือกใช้ เสื้อยืด เสื้อเชิ้ต เสื้อ คลุม เสื้อกันฝน ชุดเอี๊ยมกัน น้ำ ทั้ง สีน้ำเงิน สีเขียว สีเทา กางเกงยีน รองเท้าผ้าใบ	มีการเลือกใช้เสื้อผ้าที่เป็นใน แบบที่ใช้มีความทะมัดทะแมง ของเสื้อผ้าผู้ชาย เพื่อให้ดู คล่องแคล่ว
การใช้อุปกรณ์เสริม ที่ช่วยในการรายงาน ข่าวภาคสนาม	ไมค์ลอย, ถุงยังชีพ, หูฟัง	ใช้อุปกรณ์เสริมในการ รายงานข่าวภาคสนามได้ ด้วยตนเอง
การสัมภาษณ์แหล่ง ข่าว	มีการสัมภาษณ์ และการตั้ง คำถามที่เป็นทางการ และ ไม่เป็นทางการทางการ	มีการเตรียมความพร้อม ใน การสัมภาษณ์ สามารถถาม คำถามได้อย่างตรงประเด็น รวดเร็ว ครบถ้วน

จากตารางที่ 1 เหตุการณ์ อุทกภัยในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2554
รูปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้สื่อข่าวภาคสนามลงพื้นที่รายงานข่าวน้ำท่วมใน
หลากหลายจังหวัดที่ได้รับผลกระทบ ได้ใส่ชุดเอี๊ยมกันน้ำ ลงวัดระดับน้ำ
ตามชุมชนต่างๆ ซึ่งหลายพื้นที่น้ำสูงถึงระดับอก สำรวจพื้นที่ ประชาชน
ที่มีความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ เข้าพูดคุยสอบถาม ความรู้สึก วิธีการ
การรับมือ และติดต่อแก้ไขปัญหา เป็นผู้สื่อข่าวผู้หญิงที่ลงเดินเท้าสำรวจ

พื้นที่ทำข่าวร่วมกับผู้ชาย และกลุ่มเจ้าหน้าที่ ขึ้นเฮลิคอปเตอร์ เพื่อรายงานข่าวอย่างวิเคราะห์เจาะลึก เป็นการรายงานข่าวในรูปแบบของสื่อบูชาข่าว ได้เห็นถึงบรรยากาศ อารมณ์ความรู้สึกของเหตุการณ์ ผ่านการรายงานข่าวภาคสนามของ รูปถ่าย เสียงบรรยาย น้ำท่วมเป็นเหตุการณ์แรกๆ ที่ทำให้ผู้สื่อข่าวภาคสนามนั้นมีชื่อเสียง มีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อหาที่มา และผลกระทบต่างๆ ที่กระทบกับประชาชนในประเทศ และมีการช่วยเหลือแก้ไขต่อไป

ตารางที่ 2 เหตุการณ์ ชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555

ชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555		
รูปแบบ การรายงานข่าว	ข้อค้นพบ	การตีความ
ภาษา การสื่อสารใน การรายงานข่าว	มีการใช้ภาษาในการสื่อสาร ที่เป็นทางการ ใช้ภาษากลาง และภาษาถิ่น ใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ	มีการแสดงออกให้เห็นถึง ความร่วมมือในการรายงาน ข่าว ไม่สะดวก ใช้ภาษาได้ ตามหลักการ ทั้งภาษากลาง และภาษาถิ่น ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
การใช้เสียงในการ รายงานข่าว	มีน้ำเสียงหนักแน่น จริงจัง ออกเสียงได้ชัดเจน บางครั้ง มีน้ำเสียงเรียบๆ	รักษาระดับน้ำเสียงได้ สม่ำเสมอ โทนเสียงที่ดูเป็น ผู้ชาย

ความสามารถในการพูด ใช้สคริปต์/ไม่ต้องมีสคริปต์	แบบไม่ใช้สคริปต์ข่าว พูดปากเปล่าเหมือนการสนทนา	แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการรายงานข่าวโดยไม่ใช้สคริปต์
บุคลิกภาพขณะรายงานข่าว	มีบุคลิกที่คล่องแคล่ว ทะมัดทะแมง ทั้ง การสัมภาษณ์แหล่งข่าว การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลไม่มีการเสริมเติมแต่งทรงผม และ ใบหน้า	มีความพร้อมในการรายงานข่าว มีความคล่องพื้นที่เสี่ยงอันตรายร่วมกับเจ้าหน้าที่อย่างไม่เกรงกลัวในการทำงานร่วมกับผู้ชาย
การแสดงออกในการรายงานข่าว การเคลื่อนไหว ,ลำดับเหตุการณ์ ,ท่าทางที่แสดงออกทางใบหน้า	มีการลงพื้นที่เข้าไปสำรวจ ตรวจสอบ สัมภาษณ์แหล่งข่าวลงพื้นที่ติดตามไปกับเจ้าหน้าที่ ทหาร ตำรวจ พูดคุยกับผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจ นราธิวาส มีการสร้างบรรยากาศทางสีหน้าท่าทางจริงจัง ตั้งเครียด ตั้งใจในการพูดคุยเกี่ยวกับข้อมูล	แสดงออกให้เห็นว่าเป็นผู้หญิงคนเดียวในการเข้าไปสำรวจ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมกับเจ้าหน้าที่อย่างไม่เกรงกลัว สามารถทำหน้าที่ภายใต้ความกดดัน อันตรายและสามารถทำงานร่วมกับหน่วยเฉพาะกิจได้ ไม่มีการจำกัดความในเรื่องของเพศหญิงเพศชาย
การแต่งกาย การเลือกใช้เสื้อผ้า	สวมเสื้อเชิ้ต เสื้อคลุม สีขาว สีเทา สีน้ำตาล ผ้าพันคอ กางเกงขายาว กระเป๋าสะพายข้าง	เลือกใช้เสื้อผ้าที่มีความคล่องตัว สวมเสื้อผ้าผู้ชาย ให้ดูคล่องแคล่ว
การใช้อุปกรณ์เสริมที่ช่วยในการรายงานข่าว	ไมค์ลอยรายการข่าวช่อง 3 กระเป๋าสะพายเป้	ใช้อุปกรณ์เสริมในการรายงานข่าวภาคสนามได้
การสัมภาษณ์แหล่งข่าว	สัมภาษณ์แบบทางการ ตั้งคำถามในการสัมภาษณ์อยู่ในหลายประเด็น	เตรียมความพร้อม ในการสัมภาษณ์ ถามคำถามได้อย่างรวดเร็ว

จากตารางที่ 2 เหตุการณ์ ชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ของประเทศไทย ผู้สื่อข่าว ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ลงพื้นที่สำรวจร่วมกับ เจ้าหน้าที่ ในการเก็บข้อมูล หาสาเหตุ ผลกระทบ และวิธีการแก้ไขปัญหา นำเสนอภาพปัญหาความไม่สงบ ความอันตราย เหตุการณ์ลอบทำร้าย วางเพลิง วางระเบิด และจลาจลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับรายงานข่าววิเคราะห์เจาะลึกสถานการณ์ ทั้งกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พื้นที่เกิดเหตุ และผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างเกาะติดสถานการณ์ให้สังคมได้รับรู้ถึงสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการสร้างบรรยากาศต่างๆในข่าว ในเรื่องของท่าทางจริงจัง บุคลิกภาพลุย การสัมภาษณ์ที่ตรงประเด็น ให้ผู้ชมข่าวได้เห็นถึงความสด มุมมองใหม่ๆ ที่ยังไม่มีรายการข่าวไหนให้ความสนใจ

ตารางที่ 3 เหตุการณ์ โรฮิงญา จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2558

โรฮิงญา จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2558		
รูปแบบ การรายงานข่าว	ข้อค้นพบ	การตีความ
ภาษาการสื่อสารใน การรายงานข่าว	ใช้ภาษาที่เป็นทางการ และ ไม่เป็นทางการ ภาษากลาง ภาษาถิ่น และภาษาอังกฤษ	แสดงออกให้เห็นถึงความ พร้อมในการรายงานข่าว ไม่ สะกด ใช้ภาษาได้ตามหลัก การ ทั้งภาษาทางการ ภาษา กลาง ภาษาถิ่น ภาษาอังกฤษ

การใช้เสียงในการ รายงานข่าว	ออกเสียงชัดเจน น้ำเสียง เรียบๆ บางครั้งมีน้ำเสียงที่ดู เห็นอกเห็นใจ ระทึกใจ	สามารถรักษาระดับน้ำเสียง ได้อย่างสม่ำเสมอ ใช้น้ำเสียง เคร่ง มีการใช้โทนเสียงที่ดูเป็น ผู้หญิง และที่ดูเป็นผู้ชาย
ความสามารถในการ พูด ใช้สคริปต์/ไม่ ต้องมีสคริปต์	พูดปากเปล่า ไม่มีสคริปต์	แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ในการรายงานข่าวโดยไม่ใช้ สคริปต์พูดสด บางสถาน การณ์
บุคลิกภาพขณะ รายงานข่าว	มีความคล่องแคล่ว ทะมัดทะแมง ทั้งในการ สัมภาษณ์แหล่งข่าว การ ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลทั้ง ที่บ้าน ชุม และสวนยาง ได้อย่างกระฉับกระเฉง บุคลิกภาพที่แสดงออกถึง ความโศกเศร้าตกใจ	มีความพร้อมในการรายงาน ข่าว มีความลุยในแบบของ ความเป็นผู้ชาย ไม่เกรงกลัว ในการเข้า ค้นหาแหล่งข้อมูล ต่างๆ ของเหตุการณ์ แสดง ออกกับผู้ชมที่หดหู่ใจ บุคลิก ที่ดูเป็นผู้ชายสูงบางครั้งเป็น อารมณ์ในแบบของผู้หญิง
การแสดงออกใน การรายงานข่าว การเคลื่อนไหว, ลำดับเหตุการณ์, ท่าทางที่แสดงออก ทางใบหน้า	มีการลงพื้นที่อย่างใกล้ชิด ขึ้นเรือ เดินทางเท้า เข้าช่วย เหลือ นำเสนอเกี่ยวกับ ความเป็นอยู่ ที่พัก ของชาว โรฮิงญา เยี่ยมชาวโรฮิงญาใน ชุม เดินทางสำรวจภายในสวน ยาง ที่พัก โรงครัว และโรงพัก มีการแสดงสีหน้าท่าทางที่ ดูจริงจัง เคร่งเครียด และ ท่าทางที่ดูกระตือรือร้น	ผู้สื่อข่าวสร้างบรรยากาศทาง สีหน้าท่าทาง เห็นอกเห็นใจ ชาวโรฮิงญา และผู้ประสบ เหตุ สืบสวนสถานที่เกิดเหตุ ด้วยตนเองพร้อมกับเจ้าหน้าที่ อย่างไม่เกรงกลัว ความเป็น ดราม่า มีการแสดงท่าทาง สีหน้าที่ดูจริงจัง ในแบบของ ความเป็นผู้ชาย และบางครั้ง มีความอ่อนโยนในแบบของ ความเป็นผู้หญิงหญิง
การแต่งกาย การ เลือกใช้เสื้อผ้า	สวมเสื้อยืด เสื้อเชิ้ต สีขาว สีเขียวน เข็มขัด กางเกงยีน	ผู้สื่อข่าวเลือกใช้เสื้อผ้าที่มี ความคล่องตัว มีการเลือกใช้

	ผ้าพันคอ ร้องเท้าผ้าใบ นาฬิกาข้อมือ ผ้าคลุมหัวสีดำ	เสื้อผ้าที่เป็นในแบบของ เสื้อผ้าผู้ชาย
การใช้อุปกรณ์เสริม ที่ช่วยในการรายงาน ข่าว	ไม่ค่อยฉายรายการข่าวช่อง 3 กระเป๋าสะพายเป้ ถุงมือ ถุง ยังชีพ อาหาร สมุดจด ปากกา รถยนต์ โทรศัพท์	ผู้สื่อข่าวมีการใช้อุปกรณ์เสริม ในการ รายงานข่าวภาคสนาม ได้ มีการแจกถุงยังชีพ มีการ บันทึกข้อมูลลงสมุด ระหว่าง การ สัมภาษณ์อยู่ตลอดเวลา
การสัมภาษณ์แหล่ง ข่าว	มีการสัมภาษณ์ แบบเป็น ทางการ และไม่เป็นการ มีการตั้งคำถามอย่างเป็นทางการ มีการสัมภาษณ์ กับ ชาวโรฮิงญาทั้งในแคมป์ ใน คุก ที่ไม่เป็นการในแบบ ของการพูดคุย	มีการเตรียมความพร้อม ใน การ สัมภาษณ์ มาก่อน สามารถถามคำถามได้อย่าง รวดเร็ว ทั้งที่เป็นทางการ และ ได้ทุกสถาน เช่น คุก ข้างถนน เป็นต้น

จากตารางที่ 3 เหตุการณ์ โรฮิงญา ปี พ.ศ. 2558 กลุ่มชาติพันธุ์
ไร้แผ่นดิน การค้ามนุษย์ ผู้สื่อข่าวภาคสนาม ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ลงพื้นที่
เดินเท้า ขึ้นเรือ ในการสำรวจ พื้นที่ทั้งบนเรือ ที่หลบซ่อนในสวนยาง คุก
เข้าพูดคุยกับผู้ประสบปัญหา แหล่งข่าว และเจ้าหน้าที่ที่มีการรายงานข่าวสด
และเข้าช่วยเหลืออาหาร ที่พัก ได้เห็นถึงภาพบรรยากาศ อารมณ์ความรู้สึก
ต่างๆ ของผู้ประสบเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดและเกาะติดสถานการณ์ ให้กับ
ผู้ชมได้ทราบความเคลื่อนไหว และมีการให้สัมภาษณ์ BBC เกี่ยวกับ
ประเด็นดังกล่าว ฐปณีย์ เอียดศรีไชย มีการแสดงออกกระหว่างรายงานข่าว
อย่างโศกเศร้า เห็นอกเห็นใจ และส่งสารผู้ประสบเหตุด้วยสีหน้าท่าทางของ
ผู้สื่อข่าว ตกอยู่ในภาวะวิกฤตเนื่องจากที่อยู่อาศัย จนกระทั่ง กลายเป็น
ปัญหาใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการลักลอบเดินทางลี้ภัย
ไปยังประเทศที่สาม เนื่องจากปัญหาความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนา

ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้สื่อข่าวภาคสนาม รายการข่าว 3 มิติ มองว่าจากหน้าที่และความรับผิดชอบในการรายงานข่าวภาคสนามในรายการข่าว 3 มิติ แนวสืบสวนสอบสวน อาชญากรรม ข่าวบูกรุกป่า ขึ้นเครื่องบินฝูงบินธันเดอร์เบิร์ด ออกเรือ ออกทะเล ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทำให้ภาพ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย กลายเป็น “นักข่าวขาลุย ผู้หญิงแกร่ง หญิงเหล็ก ของวงการสื่อ”

“การทำงานช่วง 2 ปีแรกในรายการข่าว 3 มิติ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ได้สร้างปรากฏการณ์ที่เป็นที่พูดถึงของสังคม ในเรื่องการเดินทางทำข่าวทุกวัน เปลี่ยนจังหวัดทำข่าวเปลี่ยนสถานที่ทำข่าวหลากหลายจังหวัด ในเวลาหนึ่งวันอย่างรวดเร็ว ซึ่งแสดงออกได้ถึงผู้หญิงทำข่าวที่ลุยยิ่งกว่านักข่าวผู้ชาย ฐปณีย์ เอียดศรีไชย จึงได้รับความสนใจจากรายการประเภทอื่นๆ ทั้งรายการข่าว รายการบันเทิง นิตยสาร แม้กระทั่งกิจกรรมสัมมนาได้ติดต่อขอสัมภาษณ์หลากหลายรายการ เป็นที่จับตามองของสังคมจากวิธีการทำงานข่าวในรูปแบบของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย และได้รับวาทกรรม หรือฉายาจากสังคมว่า “นักข่าวซูเปอร์สตาร์” (สัมภาษณ์ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย, วันที่ 1 มีนาคม 2559)

ฐปณีย์ เอียดศรีไชย กับคำว่านักข่าวภาคสนามหญิง

พบว่า นักข่าวภาคสนาม ถูกบัญญัติขึ้นโดยข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบัน ที่ให้นักข่าวลงพื้นที่รายงานข่าวจากพื้นที่จริงเป็นการรายงานสด และสื่อบูชาว่า นักข่าวภาคสนามมีหน้าที่รายงานข้อเท็จจริงจากในที่เกิดเหตุให้ถูกต้อง ต้องรายงานให้ผู้ชมข่าวเข้าใจถึงสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อธิบายลักษณะทางกายภาพ ที่มาที่ไปของข้อมูลให้ชัดเจน นักข่าวภาคสนามจะได้เปรียบเพราะอยู่ในพื้นที่จริง มีหน้าที่หาต้นตอ หาสาเหตุให้นักข่าวภาคสนามจึงมี

ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการที่จะรายงานข้อเท็จจริงให้สมบูรณ์ โดย ฐปณีย์ เอียดศรีไชย มีการประมวลผลได้เร็ว มีการประยุกต์การทำงานร่วมกับ งานวิจัย นำข้อมูลที่มีอยู่มาสังเคราะห์ เรียบเรียง จึงทำให้จับประเด็นได้เร็ว และถ่ายทอดออกมาได้ทันต่อเหตุการณ์ เป็นการนำหลักการในการรายงานข่าวของนักข่าวมาใช้ ผสมผสานกับเทคนิคในการทำงาน ทำออกมาแล้วจะต้องประสบผลสำเร็จ ฐปณีย์ เอียดศรีไชยใส่ใจกับปัญหาของภาคประชาชน เข้าใจในสิ่งที่ประชาชนเดือดร้อน เมื่อไหร่ก็ตามที่สนใจในงานที่ได้รับมอบหมาย หรือข่าวที่เป็นกำลังเป็นประเด็น ก็จะสามารถมองเห็นถึงมุมมองที่แตกต่างและดีกว่านักข่าวคนอื่น

นักข่าวผู้หญิงโดยทั่วไปมีอยู่ 2 ประเภท คือ นักข่าวผู้หญิงปกติที่พบเห็นได้ทั่วไปในรายการข่าวโทรทัศน์ กับนักข่าวผู้หญิงแบบ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย มีอยู่น้อยซึ่งจะมีความเป็นผู้ชายผสมผสานอยู่ในตัวตน ด้วยบุคลิกห้าว ลุย กล้าที่จะเดินทางไปในที่เสี่ยงอันตราย ในสถานที่ที่ผู้ชายเข้าไปทำงาน ด้วยแนวข่าวที่เป็นฮาร์ดนิวส์ แนวสืบสวนสอบสวน การตรวจสอบทุจริต ข่าวสังคม การค้ามนุษย์ ถ้าเป็นนักข่าวผู้หญิงทำจะทำได้ดีกว่านักข่าวผู้ชาย เพราะผู้หญิงมีหัวใจของความเป็นมนุษย์ มีความเป็นแม่ที่มีความเข้าใจกับคนมากกว่า และยังแหล่งข่าวเป็นผู้หญิงการที่ผู้หญิงจะเข้าไปพูดคุย ให้ได้มาซึ่งข้อมูล จะง่ายกว่านักข่าวผู้ชายทำ ความเป็นผู้หญิงทำข่าวของฐปณีย์ เอียดศรีไชย จะมีวิธีการทำงานที่ผู้ชายไม่สามารถทำได้ด้วยความอดทน ความพยายามของผู้หญิงมีมากกว่า ที่จะไปให้ถึงต้นตอของข้อมูล ด้วยความเป็นผู้หญิงทำข่าวจึงต้องเอาชนะ และพิสูจน์ให้ได้ว่านักข่าวผู้หญิงก็ทำได้ สายงานนักข่าวในปัจจุบันไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศผู้หญิงก็ทำได้ ปัจจุบันมีนักข่าวผู้หญิงมากขึ้นจากการยึด ฐปณีย์ เอียดศรีไชยเป็นต้นแบบ สร้างอิทธิพลให้กับผู้หญิงทำข่าวได้มีพื้นที่มากขึ้นในสังคมโดยกลุ่มผู้ชมให้การตอบรับ การทำข่าวของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ในรายการข่าว 3 มิติ ต้องมีการลงพื้นที่ทำข่าวในรูปแบบของข่าวสืบสวนสอบสวน สํารวจ

พื้นที่เข้าป่าหาข้อมูล เรื่องการแต่งตัวจึงจะต้องมีบุคลิกที่ทะมัดทะแมง
เหมาะสมกับสถานที่ มีผ้าโพกหัว เสื้อแจ็คเก็ต ไม่ห่วงสวย ไม่แต่งหน้า เพื่อ
ความสะดวกในการทำงาน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้นๆ และด้วยพื้นฐาน
รูปณีย์ เอียดศรีไชย ไม่ใช่คนแต่งหน้าอยู่แล้ว จึงเป็นไปตามธรรมชาติ จน
กลายเป็นอัตลักษณ์ส่วนตัว ที่คนชมขำมอง การรายงานข่าวของ รูปณีย์
เอียดศรีไชย ทุกครั้งจะให้ความสำคัญกับภาษา แม้กระทั่งคำพูดหรือการ
สรุปประเด็นจะต้องชัดเจน ในแง่ของการเชื่อมโยงกับประเด็น บางครั้ง
เป็นการรายงานข่าวสดไม่มีสคริปต์ รูปณีย์ เอียดศรีไชย สามารถรายงาน
ข่าวได้โดยไม่ต้องมีสคริปต์ เพราะลงพื้นที่ทำข่าวด้วยตัวเอง จึงทำให้เกิด
ความน่าสนใจ เกิดความน่าเชื่อถือของข่าว และด้วยผลงานสะสมมาทำให้
แค่ผู้ชมข่าวเห็นหน้ารูปณีย์ เอียดศรีไชย บางครั้งเป็นเพียงข่าวธรรมดา ข่าว
เล็กๆ แต่ผู้ชมก็เชื่อไป 80 เปอร์เซ็นต์ จึงทำให้รูปณีย์ เอียดศรีไชย มีความ
ต่างจากนักข่าวคนอื่น

การรายงานข่าวน้ำท่วม ข่าวการค้ามนุษย์ ตั้งแต่เรื่องของการค้า
ประเวณี จนมีการปิดสถานบริการ เวลาคนถามรูปณีย์ เอียดศรีไชย ว่าวันนี้
ไปทำข่าวที่ไหนก็จะมีการสัมภาษณ์ เป็นสัญลักษณ์ของข่าวที่ไม่ดีเกิดขึ้น
ทั้งในเรื่องของการกระทำผิดกฎหมาย การบุกรุกป่า การค้ามนุษย์ และ
เหตุการณ์ต่างๆ ที่ไม่ดี ข่าวภาคใต้เป็นอีกหนึ่งภาพจำซึ่งรูปณีย์ เอียดศรีไชย
เป็นสัญลักษณ์ของข่าวเกี่ยวกับปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และข่าว
โรฮิงญาผู้ชมข่าวให้ข้อสังเกตว่าถ้าเป็นเรื่องโรฮิงญาก็ต้องนึกถึงรูปณีย์
เอียดศรีไชย ค่อนข้างที่จะลงพื้นที่รายงานข่าวบ่อยครั้ง ตัวตนของ รูปณีย์
เอียดศรีไชย ได้ถูกกำหนดจากภายนอกมากกว่าที่เห็นจากการทำงานของ
รูปณีย์ เอียดศรีไชย มองว่านักข่าวเป็นแบบไหนนักข่าวแต่ละคนก็จะมี
ตัวตนกันคนละรูปแบบ เช่น คุณอนุวัต เฟื่องทองแดง สถานีโทรทัศน์สีก
องทัพบกช่อง 7 แต่ก่อนจะทำข่าวรูปแบบเดียวกันกับรูปณีย์ เอียดศรีไชย
แต่ตอนหลัง อนุวัต เฟื่องทองแดง ก็จะมีอัตลักษณ์ที่ได้ยินกันบ่อยครั้งว่า

“อนุรักษ์จัดให้” ซึ่งมีความเหมาะสมของแต่ละคน ทำข่าววิเคราะห์เจาะลึกเหมือนกัน แต่มีสไตล์การรายงานข่าวที่แตกต่างกันออกไป คุณค่าของข่าวที่ รุปณีย์ เอียดศรีไชย อยู่ที่ทำแล้วผู้ประสบเหตุการณ์ได้รับประโยชน์ ได้รับช่วยเหลือ ข่าวที่ทำปัญหาได้รับการแก้ไขเป็นการองค์ประกอบในการสร้างตัวตนที่ดีของ รุปณีย์ เอียดศรีไชย รุปณีย์ เอียดศรีไชย จึงเป็นต้นแบบของการทำข่าว จากการสร้างปรากฏการณ์ผู้หญิงทำข่าว ส่งผลให้นักข่าวยุคใหม่ อยากที่จะเป็นนักข่าวในรูปแบบการรายงานข่าวของ รุปณีย์ เอียดศรีไชย จำนวนมาก ใช้บุคลิก วิธีการนำเสนอข่าวของ รุปณีย์ เอียดศรีไชย มาใช้ในการรายงานข่าวของตนเอง การเข้าถึงพื้นที่จริง รายงานข่าวดูเด็ดเด็ดมัน สร้างปรากฏการณ์ในวงการข่าวว่าถ้าถึงนักข่าวต้องถึง รุปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้หญิงยุคใหม่ที่ต้องการทำงานในสายนักข่าว จะเห็นรุปณีย์ เอียดศรีไชย เป็นไอดอล เป็นต้นแบบ ยึดหลักการในการทำงาน อุดมการณ์ วัธปฏิบัติในการทำงาน และทำให้เต็มที

สัมภาษณ์ผู้ร่วมรายการในรายการข่าว 3 มิติ ทั้งหมด 4 คน คือ มนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวรายการ 3 มิติ, ศศิธิดา โชติวิจิตร ผู้สื่อข่าวรายการ 3 มิติ, จตุรงค์ สุขเอียด บรรณาธิการข่าว 3 มิติ และ สสึนา ธนเสนีวัฒน์ โปรดิวเซอร์ รายการข่าว 3 มิติ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า รุปณีย์ เอียดศรีไชย มีความแตกต่างจากนักข่าวคนอื่น เนื่องจากมีพื้นฐานการทำงานในสายงานข่าว การเมือง กฎหมาย สามารถที่จะเข้าใจกระบวนการทำงานข่าว จับประเด็นข่าวได้ดี สามารถทำงานข่าวได้อย่างมีศักยภาพ หลายประเด็นได้ทุกข่าวไม่เกรงกลัว ไม่มีข้อจำกัด ทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา แม้ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย ตามทฤษฎีการรายงานข่าว รุปณีย์ เอียดศรีไชย เป็นนักข่าวที่ง่าย ๆ และเป็นตัวของตัวเองสูง รุปณีย์ เอียดศรีไชย มีความแตกต่างจากนักข่าวผู้หญิงคนอื่นๆ ในรายการข่าว 3 มิติ โดยจะทำข่าวคนละสายข่าว คนละแนว ด้วยตัวตน และด้วยความสามารถของ รุปณีย์ เอียดศรีไชย ที่มีความพร้อม ความรวดเร็ว

ความเข้าใจในการทำงานข่าวอยู่ตลอดเวลา นักข่าวแต่ละคนมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย ด้วยคอนเซ็ปต์รายการวางรูปแบบของนักข่าวแต่ละคนไว้ พิจารณาจากบุคลิกภาพ ตัวตนของนักข่าวแต่ละคนที่ไม่สามารถเลียนแบบกันได้

การทำงานข่าวของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย มีความสามารถในการทำงานข่าวเหมือนนักข่าวผู้ชายได้ ทำงานข่าวได้ทุกรูปแบบ บางกรณีอาจทำได้ดีกว่านักข่าวผู้ชายในเรื่องของมุมมองข่าวที่เจาะลึก โดยใช้ประสบการณ์ความสามารถ ความอดทน ตั้งใจ และไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความเป็นผู้หญิงในงานข่าวภาคสนาม แต่ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ก็ยังมีความเป็นผู้หญิงอยู่ในเรื่องความละเอียดของข้อมูลในประเด็นต่างๆ การทำงานข่าวภาคสนามของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย จึงไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศ เป็นผู้สื่อข่าวขึ้นอยู่กับความสามารถอย่างแท้จริงว่าใครจะทำได้ และทำได้ดีกว่ากัน ไม่ว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ที่ไหน ฐปณีย์ เอียดศรีไชย สามารถทำงานได้โดยไม่มีข้อจำกัดอัตลักษณ์ของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย สามารถ create งานจากประสบการณ์ได้ มีวิธีการดึงดูดความน่าสนใจ มีอัตลักษณ์ผสมผสานความเป็นหญิงและชายในตัวตน ซึ่งจะไม่ค่อยเห็นได้ในนักข่าวผู้หญิงทั่วไปที่มีภาพลักษณ์ ที่ต้องดูสวยงาม ดูดี น่ารัก เวลาออกหน้ากล้อง ฐปณีย์ เอียดศรีไชย มีธรรมชาติ มีความมุ่งมั่นในการทำงานสูง ไม่ย่อท้อ มีวิธีการการสร้างบรรยากาศในการรายงานข่าว บางครั้งจึงเกิดการใส่อารมณ์ความรู้สึกลงไปในช่วง ขณะเกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งเกิดขึ้นจากบุคลิกส่วนตัว และมาจากธรรมชาติของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ด้วยความเป็นผู้หญิงที่อ่อนไหวง่าย มีความอ่อนโยนจึงทำให้ดูเหมือนตัวตนของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย เป็นคนทำข่าวดราม่า เป็นผู้สื่อข่าวที่มี อินเนอร์ในการแสดงออกผ่านการรายงานข่าวมาก ขึ้นอยู่กับผู้ชมข่าวจะตีความไปในทิศทางไหน การทำงานข่าวของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย จึงเป็นกระแสสังคมมาก การที่ใส่อารมณ์ความรู้สึกลงไปในช่วงจนทำให้สังคมเริ่มตั้งคำถาม นักข่าวทุกคนมีโอกาที่จะโดนเรื่องกระแสสังคม เพราะอยู่ใน

พื้นที่ที่มีคนจับจองมาก ง่ายต่อการวิพากษ์วิจารณ์

รายการข่าว 3 มิติ มีส่วนในการกำหนดแนวข่าว การทำงานของนักข่าว แต่ไม่มีการกำหนดตัวตนของนักข่าว ในเรื่องของบุคลิกลักษณะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลจะนำเสนอออกมาอย่างไรในการรายงานข่าวการแต่งกายในการรายงานข่าวของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ไม่ได้เป็นวิธีการสร้างคาแรคเตอร์เป็นการแต่งกายปกติ ของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ทั้งในจอ และนอกจอ เป็นการแต่งกายที่เหมาะสมกับ สถานการณ์ กับพื้นที่ที่ไปทำข่าว และแนวข่าว แต่เกิดเป็นภาพจำของผู้ชมข่าว จึงทำให้การแต่งกายของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย เป็นอัตลักษณ์อีกอย่างหนึ่ง ฐปณีย์ เอียดศรีไชย จึงเป็นต้นแบบของการรายงานข่าวภาคสนามรูปแบบใหม่ มิติใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชมได้ทุกประเด็น และเป็นจุดสนใจ ด้วยตัวตนของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ที่โดดเด่น เป็นคนแรกๆ เป็นแรงบันดาลใจและมีอิทธิพลกับคนรุ่นใหม่ที่ยากเป็นนักข่าวภาคสนามหญิง และวงการนักข่าวที่เริ่มให้นักข่าวผู้หญิงออกทำข่าวภาคสนามเพิ่มมากยิ่งขึ้น จากในอดีตมีแต่ผู้ที่ต้องการเป็นพิธีกรในรายการข่าวเท่านั้น ด้วยที่ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย เป็นผู้สื่อข่าวที่เก่ง ชยัน และกล้า จึงทำให้ เป็นต้นแบบของนักข่าวหลายๆ คน ในบางครั้งมีการสร้างบรรยากาศ อารมณ์ความรู้สึกลงไปในช่วง ควบคู่กับบุคลิกผู้หญิงหลายๆ ทำให้เกิดเป็นการรายงานข่าวรูปแบบอีกรูปแบบหนึ่ง

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 4 สรุปตารางการวิจัย

สรุปตารางการวิจัย		
รูปแบบ การรายงานข่าว	ข้อค้นพบ	การตีความ
ภาษา การสื่อสารใน การรายงานข่าว	ใช้ภาษาทางการ ภาษากลาง และภาษาถิ่น ใช้ภาษาไทย	มีการแสดงออกถึงการเตรียม ความพร้อมความสามารถใน

	และภาษาอังกฤษ	การใช้ภาษารายงานข่าวไม่ สะดุด ใช้ภาษาได้หลายภาษา ออกเสียงได้ตามหลักการ
การใช้เสียงในการ รายงานข่าว	ใช้น้ำเสียงที่หนักแน่น จริงจัง มั่นใจ ชัดเจน แต่บางครั้ง น้ำเสียงเรียบๆ แล้วแต่ สถานการณ์	รักษาระดับน้ำเสียงได้ สม่ำเสมอ แสดงออกถึงความ ตื่นเต้น เคร่งเครียดผ่านน้ำ เสียง มีการใช้โทนเสียงผู้หญิง และใช้โทนเสียงผู้ชาย
ความสามารถใน การพูด ใช้สคริปต์/ ไม่ต้องมีสคริปต์	แบบไม่ใช้สคริปต์ข่าว และ แบบมีสคริปต์ข่าว บางครั้ง พูดเหมือนการสนทนา	แสดงออกให้เห็นถึงความสามารถ ในการพูดโดยไม่ใช้ สคริปต์ในการรายงานข่าว
บุคลิกภาพขณะ รายงานข่าว	มีบุคลิกภาพ ลุย คล่องแคล่ว ทะมัดทะแมง ไม่แต่งทรงผม และใบหน้า บุคลิกภาพที่ แสดงออกถึงความกล้า โศกเศร้า และตกใจ	มีบุคลิกภาพที่แสดงออกให้ เห็นถึงความสามารถในการ รายงานข่าว ทั้งบนเฮลิคอป- เตอร์ บนเรือ ท่ามกลาง น้ำท่วม อย่างชำนาญไม่กลัว สามารถทำหน้าที่ของนักข่าว ผู้ชายได้ มีบุคลิกที่เป็นผู้ชาย สูง
การแสดงออกใน การรายงานข่าว เคลื่อนไหว, ลำดับ เหตุการณ์, ท่าทาง ที่แสดงออกทาง ใบหน้า	รายงานข่าว ทั้งบน เฮลิคอป- เตอร์ โดยสารเรือ ลุยน้ำท่วม เดินเท้า ในที่ประสบเหตุ- การณ์เสี่ยงอันตราย รายงาน ข่าวบนถนนที่มีน้ำท่วม รายงานข่าวในคุก โรงพัก ลงพื้นที่ติดตามไปกับเจ้า หน้าที่ ทหาร ตำรวจ ให้เห็น ภาพรวมของเหตุการณ์ มี การแสดงออก สนใจ เห็นใจ	สร้างบรรยากาศทางสีหน้า ท่าทาง เห็นอกเห็นใจ แสดง ออกให้เห็นถึงความกล้า ในการที่จะลุยสำรวจพื้นที่ เสี่ยงอันตรายอย่างไม่เกรง กลัว อย่างคล่องแคล่ว สามารถทำหน้าที่ภายใต้ ความกดดันได้ และสามารถ ทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ได้ ซึ่งเป็นหน้าที่รูปแบบของ

	มีการแจกของ สร้างบรรยากาศสีหน้าท่าทางจริงจัง ตกใจ เครียด ตั้งใจ และท่าทางที่ดูกระตือรือร้น	ผู้ชาย โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศหญิงเพศชายในการทำงานภาคสนามของ ภูมิปัญญา แต่บางสถานการณ์มีความอ่อนโยนในแบบของความเป็นผู้หญิง มีอารมณ์ในแบบของผู้หญิง
การแต่งกาย การเลือกใช้เสื้อผ้า	เลือกใช้ เสื้อยืด เสื้อเชิ้ต เสื้อคลุม เสื้อกันฝน ทั้ง สีน้ำเงิน สีเขียว สีเทา น้ำตาล กางเกงยีนส์ รองเท้าผ้าใบ ผ้าพันคอ กระเป๋าสะพายข้าง นาฬิกา สีด้า ผ้าคลุมหัวสีดำ	มีการแสดงออกถึงเลือกใช้เสื้อผ้าที่เป็นในแบบที่ใช้มีความทะมัดทะแมง คล่องแคล่ว ดูแข็งแรง ในรูปแบบของเสื้อผ้าผู้ชาย ที่เหมาะสมกับการลงพื้นที่ กับเจ้าหน้าที่ และในแนวชาวที่ภูมิปัญญาได้รับมอบหมาย
การใช้อุปกรณ์เสริมที่ช่วยในการรายงานข่าวภาคสนาม	ไมค์ลอย ถุงยังชีพ หูฟัง กระเป๋าสะพายเป้ ถุงมือ ถุงยังชีพ อาหาร สมุดจด ปากกา รถยนต์ โทรศัพท์	ใช้อุปกรณ์เสริมในการรายงานข่าวภาคสนามได้ด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เลือกใช้อุปกรณ์ของผู้ชายมาประกอบการทำงาน
การสัมภาษณ์แหล่งข่าว	มีการสัมภาษณ์ และการตั้งคำถามที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทางการสามารถสัมภาษณ์แหล่งข่าวได้ในทุกสถานที่	มีการเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์ สามารถถามตอบได้อย่างรวดเร็ว ตรงประเด็น ตรงไปตรงมา ครบถ้วน สามารถสัมภาษณ์แหล่งข่าวได้ทุกที่ ข้างถนน บนเรือ คูก เป็นต้น

จากตารางข้างต้นสามารถอธิบายได้ ดังนี้

จากการวิเคราะห์คลิปข่าวพบว่า ฐปณีย์ เอียดศรีไชย มีการสร้างกลวิธีการนำเสนอข่าว อยู่ในหลายมิติ ทั้งในเรื่องของภาษาการสื่อสารในการรายงานข่าว ผู้สื่อข่าวสามารถรายงานข่าวได้หลากหลายภาษา แสดงออกให้เห็นถึงการเรียนรู้ ความสามารถที่จะทำให้ข่าวได้ในทุกพื้นที่ทั้งประเทศไทย และต่างประเทศโดยไม่มีปัญหา ข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าถึงภาษาที่แตกต่างกันของแหล่งข่าว มีการใช้เสียงในการรายงานข่าวที่ หลหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ไปทำข่าว สามารถสื่อสารอารมณ์ของข่าวผ่านทางน้ำเสียง ได้ทั้งโทนเสียงผู้ชาย และโทนเสียงผู้หญิงเป็นข้อได้เปรียบอย่างหนึ่งในการทำงานข่าวของผู้หญิงทำข่าว ส่วนใหญ่เป็นการพูดรายงานข่าวโดยไม่ต้องมีสคริปต์ เนื่องจากการเป็นกรรายงานข้อมูลจากการลงพื้นที่ไปเห็นไปเก็บด้วยตัวเอง ร่วมกับการทำการบ้านก่อน ประสพการณ์ และความสามารถ ที่ผู้สื่อข่าวสะสมมาเป็นเวลานานจึงสามารถพูดรายงานได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องใช้สคริปต์ข่าวและสามารถรายงานข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วน ผู้สื่อข่าวภาคสนามมีบุคลิกภาพขณะรายงานข่าว ที่ ดูสุยในแบบของผู้ชาย ไม่มีส่วนใดเลยที่มีการเสริมเติมแต่งในแบบของผู้หญิง เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงการเป็นผู้หญิงแข็งแรง ผู้หญิงมั่นใจ เป็นในรูปแบบของการทำข่าวของนักข่าวผู้ชาย ที่มีการลงพื้นที่ไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ผู้ชาย ซึ่งไม่มีข้อแตกต่างเลยในเรื่องของบุคลิกภาพชายหญิง หากดูได้ยากในการรายงานข่าวของผู้หญิงทำข่าวที่จะมีบุคลิกลักษณะที่นำเสนอตัวตนจริงๆ ออกมา ผู้สื่อข่าวมีการแสดงออกในการรายงานข่าวการลงพื้นที่ทำข่าวในพื้นที่ที่เป็นหน้าที่ของนักข่าวผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ ทำกิจกรรมที่ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ผู้ชายทำ เป็นการต่อรองความเป็นเพศจากการทำข่าวโทรทัศน์ของนักข่าวผู้หญิงที่เป็นที่ยอมรับในสังคมได้ เพราะไม่มีความแตกต่างกันในการทำข่าว นอกจากสามารถทำงานในทุกๆ ที่ ทุกๆ เหตุการณ์ที่นักข่าวผู้ชายทำได้แล้ว ฐปณีย์ยังมีจุดเด่นมีวิธีการนำเสนอข่าวในเรื่องของการแสดงออกทางท่าทาง สีหน้า

กริยาต่างๆ ที่สามารถสร้างบรรยากาศให้กับผู้รับชมข่าวได้เข้าถึงเหมือนอยู่ในเหตุการณ์จริง การแต่งกาย การเลือกใช้เสื้อผ้าในการรายงานข่าว เลือกใช้ในแบบของผู้ชายทั้งหมด ตั้งแต่รูปแบบของเครื่องแต่งกาย สีเส้น ตั้งแต่หัวจรดเท้า แสดงออกให้เห็นถึงความแข็งแรง เหมาะสมกับการรูปแบบของข่าว การลงพื้นที่ ข่าวข่าวที่ได้รับมอบหมาย เป็นการต่อรองพื้นที่ของผู้หญิง ทำข่าวก็สามารถทำงานในรูปแบบของผู้ชายได้อย่างคล่องแคล่ว และกลมกลืนกัน ทั้งแหล่งข่าว ผู้ติดตาม เจ้าหน้าที่ หรือแม้กระทั่งทำให้เป็นการสร้างอัตลักษณ์ประจำตัวของผู้สื่อข่าวในการแต่งตัวของผู้สื่อข่าวหญิงในอีกแบบหนึ่ง โดยไม่มีความหลงเหลือความเป็นนักข่าวผู้หญิงเลยในเรื่องของการทำงานข่าวภาคสนาม ผู้สื่อข่าวสามารถใช้อุปกรณ์เสริมที่ช่วยในการรายงานข่าวที่สามารถใช้อุปกรณ์ประกอบการรายงานข่าวได้ด้วยตนเอง อย่างคล่องแคล่ว และเป็นอุปกรณ์ที่เป็นในแบบของผู้ชายทั้งหมด เช่น กระเป๋าสะพายผู้ชายสีดำ ผ้าโพกหัวสีดำ ผ้าพันคอผู้ชาย แม้กระทั่งเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นต้น ซึ่งมีความกลมกลืนกับผู้ร่วมลงพื้นที่ โดยผู้ชมข่าวก็มีการยอมรับ ในการสัมภาษณ์แหล่งข่าวผู้สื่อข่าวมีการตั้งคำถามสัมภาษณ์ได้อย่างฉะฉาน ตรงไปตรงมา ครอบคลุม คิดประเด็นคำถามได้อย่างรวดเร็วในการรายงานสด และสามารถสัมภาษณ์ได้ทุกที่ ทุกสถานการณ์สามารถล้วงข้อมูลจากแหล่งข่าวได้ทั้งที่เป็นแหล่งข่าวผู้หญิงและแหล่งข่าวผู้ชาย เป็นความสามารถที่ไม่มีความสวดยความงามไม่หลงเหลือความเป็นนักข่าวผู้หญิงนำเสนอข้อมูล นำเสนอความสามารถและเพื่อการยอมรับผู้หญิงทำข่าวโดยเฉพาะ

จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวภาคสนาม รูปณีย์ เอียดศรีไชย และผู้ร่วมรายการ พบว่ารูปณีย์มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากนักข่าวคนอื่น โดยให้ความสำคัญในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่ในเรื่องของการเตรียมความพร้อม ลงพื้นที่เองสามารถรายงานข่าวได้โดยไม่มีสคริปต์ มีมุมมองที่ต่างไปจากนักข่าวคนอื่นเห็นการทำงานเพื่อที่จะหาข้อเท็จจริงมาเผยแพร่เป็นสำคัญกว่าองค์ประกอบ

อื่นๆ ผสมผสานกับการสะสมความน่าเชื่อถือในวงการข่าวมาเป็นเวลานาน ฐปนีย์แตกต่างจากนักข่าวหญิงคนอื่น เป็นผู้สื่อข่าว ออกรายการโทรทัศน์ที่ไม่หวงสวย ไม่สนใจภาพลักษณ์ความสวยงาม เป็นคนง่ายๆ เนื่องจากแนวข่าวที่สนใจ และได้รับมอบหมายที่แตกต่างจากแนวข่าวของนักข่าวผู้หญิงโดยทั่วไป จากความสามารถ และประสบการณ์ที่สะสมอย่างมาก ที่เป็นในแนวข่าวของนักข่าวผู้ชายตั้งแต่เริ่มต้นทำงานข่าว และบุคลิกภาพส่วนตัวนิสัยส่วนตัวที่มีความเป็นผู้ชายสูง จึงมีความแตกต่างกับนักข่าวผู้หญิงตั้งแต่พื้นฐานของตัวผู้สื่อข่าวเอง ความมุ่งมั่น ความลุยที่จะแสวงหาข่าวมาเพื่อได้รับการยอมรับในสังคมของผู้หญิงทำข่าวแนวสืบสวนสอบสวน มุมมองการทำข่าวที่แตกต่างจากนักข่าวผู้หญิงคนอื่นนักข่าวหญิงกับนักข่าวชายมีความแตกต่างกันแต่กับนักข่าวผู้หญิงแบบ ฐปนีย์ มีความเป็นผู้ชายผสมอยู่ในตัวตน ด้วยหน้าตา ความห้าว ไม่กลัวที่จะทำอะไรเสี่ยงอันตรายด้วยงานข่าวที่ได้รับมอบหมายเป็นฮาร์ดนิวส์ ฐปนีย์สามารถทำงานข่าวได้ดีกว่านักข่าวผู้ชายบางสถานการณ์ด้วยมีความเป็นผู้หญิงและชายในตัวมีความลุย และความอ่อนโยน ในคนเดียวกัน มีความเป็นชายผสมผสานอยู่ในตัวสูงสามารถทำได้ทุกอย่างที่ผู้ชายทำได้ อาจจะทำได้มากกว่าหรือดีกว่าผู้ชายก็เป็นได้ด้วยความที่มีจิตใจความเป็นผู้หญิง มีมุมมองต่าง มีความละเอียด ผสมผสานกับความอดทน ความกล้า ในแบบของผู้ชาย ฐปนีย์จึงไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศของการทำงานเลย แต่มีความแตกต่างจากนักข่าวผู้ชายในเรื่องของความอดทนที่มีมากกว่า ความพยายามความมุ่งมั่นในการทำงานข่าว เพื่อที่จะเผยแพร่ข้อมูลและเพื่อที่จะพิสูจน์ว่าผู้หญิงก็ทำข่าวในแนวของผู้ชายได้เปลี่ยนข้อด้อยในความเป็นผู้หญิงให้มาเป็นความท้าทายที่มั่นใจว่าผู้ชายทำอะไรได้ผู้หญิงก็สามารถทำได้ โดยมีวิธีการสร้าง คาแรคเตอร์ บุคลิกภาพ การแต่งกาย ที่แปลกใหม่ไม่เหมือนนักข่าวผู้หญิงทั่วไปที่ออกหน้าจอบเป็นนักข่าวที่ นำเสนอภาพลักษณ์ของตัวเองให้เป็นในแบบของผู้ชาย การแต่งตัวที่เป็นชุดเสื้อผ้าของผู้ชาย ทั้งนี้ล้วนเกิดจากลักษณะนิสัย ตัวตนที่แท้จริงของ

รูปณียอยู่แล้วจึงทำให้ออกมาเป็นธรรมชาติ ส่งผลให้คนดูขำรู้สึกเชื่อ จากวิธีการรายงานข่าว การสร้างตัวตนของผู้หญิงทำข่าวส่งผลให้ รูปณีย์เป็นที่ยอมรับเป็นต้นแบบของการรายงานข่าวรูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่ง เป็นผู้หญิงทำข่าวที่ผสมผสานบุคลิกลักษณะที่เป็นผู้ชาย สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชมข่าวได้ดีทั้ง เรื่องของความครบถ้วน ความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศความน่าสนใจให้กับการรายงานข่าว ที่ออกมาจากความเป็นธรรมชาติความเป็นตัวตนของตัวเอง จนเป็นต้นแบบของใครหลายๆ คนที่อยากจะbecomeนักข่าวภาคสนาม โดยบทบาทนักข่าวภาคสนามการที่จะต้องรายงานข่าว หาค้นหาต้นตอให้ผู้คนในสังคมได้รับทราบความเคลื่อนไหวข้อเท็จจริงในทุกๆ ด้านที่ประชาชนคนในสังคมควรรู้ได้อย่างครบถ้วน รูปณีย์เป็นผู้หญิงทำข่าวที่ประสบความสำเร็จโดยองค์ประกอบการสร้างตัวตนมาจากคนภายนอกมอง จากรูปแบบการรายงานข่าวที่โดดเด่น แตกต่าง แปลกใหม่ไปจากการรายงานข่าวของนักข่าวผู้หญิงปกติทั่วไป เป็นรูปแบบการนำเสนอข่าวพร้อมกับการนำเสนอตัวตน การเป็นที่ยอมรับของพื้นที่ผู้หญิงทำข่าวด้วยความสามารถจริงๆ การแสดงออกที่มาจากธรรมชาติของผู้สื่อข่าวเอง เป็นสิ่งที่ออกมาจากจิตใจ และจรรยาบรรณของคนทำข่าวจริงๆ ผสมผสานกับตัวตนที่แตกต่างไปจากนักข่าวผู้หญิงทั่วไป โดยไม่ได้มีการเสริมเติมแต่ง ลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องความเป็นเพศหญิง เพศชาย ที่มีความเชื่อกันในอดีตจนปัจจุบันในเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของสิทธิ การทำงาน การดำรงชีวิต เปิดพื้นที่ให้กับผู้หญิงทำข่าวมากขึ้นจนเป็นความชื่นชอบจากการทำงานของ รูปณีย์ เอียดศรีไชย

อภิปรายผล

การสร้างอัตลักษณ์ของผู้สื่อข่าวภาคสนาม รูปณีย์ เอียดศรีไชย รายงานข่าว 3 มิติ ชื่อน่าสังเกต พบว่า รูปแบบการรายงานข่าวของ รูปณีย์ เอียดศรีไชย เป็นวิธีการต่อรองพื้นที่ในการทำงานของผู้หญิงทำข่าว ผ่าน

รูปแบบการรายงานข่าวโทรทัศน์ที่มีความเฉพาะตัวตน โดยรูปนัย เอียดศรีไชย มีความรู้ความสามารถ มีวิธีการในการแสวงหาข่าวตามหน้าที่ความรับผิดชอบในสายข่าวที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการของผู้สื่อข่าว ผสมผสานกับการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมการทำข่าวของผู้สื่อข่าวผู้หญิงในอดีต มีการลงพื้นที่ด้วยตัวเอง เพื่อที่จะนำข้อมูลข้อเท็จจริงมาเผยแพร่ให้กับสังคมได้รับรู้ความเคลื่อนไหว และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการแก้ไขปัญหา โดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ตามแนวคิดของ บุญเลิศ ศชายุทธเดช (2549) นักข่าวต้องคำนึงเสมอว่าจะต้องนำเสนอความจริงให้กับประชาชน ผู้บริโภคข่าวสาร ตามสายข่าวมีความรับผิดชอบในสายงานข่าวเป็นอย่างดี

มิติ ชื่อนาส่งเกต พบว่าการทำข่าวของ รูปนัย เอียดศรีไชย เป็นในรูปแบบของการรายงานข่าว วิเคราะห์เจาะลึก หรือสื่อกับข่าว ในมุมมองใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากนักข่าว และรายการข่าวอื่นๆ หรือรูปแบบการทำข่าวของผู้สื่อข่าวหญิงในอดีต ตามแนวคิดของ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ (2539) อธิบายว่า สารคดีเชิงข่าว คือการนำเสนอเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ที่มีการรายงานข่าวไปแล้วนำกลับมารายงานข่าวอีกครั้ง เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่ยังเป็นที่สนใจของผู้ชม โดยจะให้รายละเอียดลึกซึ้งมากกว่าเดิม นำเสนอแต่ละด้านของเหตุการณ์ว่าเกิดอะไรขึ้นเป็นอย่างไรในหลายมุมมอง

ชื่อนาส่งเกตพบว่า รูปนัย เอียดศรีไชยมีวิธีการ ในการรายงานข่าว ในรูปแบบที่แตกต่างจากการรายงานข่าวของนักข่าวคนอื่นๆ ด้วยวิธีการสร้างบรรยากาศ ทางสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ความรู้สึก การสร้างตัวตนของผู้สื่อข่าว ในการปลูกเร้าอารมณ์ของผู้ชมข่าว ตามแนวคิดของ Alan Rosenthal (อ้างถึงใน รัชดาภรณ์ มอญขาม, 2544) สื่อ Documentary Drama (สารคดีเชิงละคร/นิยาย) เป็นงานที่ผู้สร้างต้องสร้าง และนำเสนอความสนุกสนาน ความพึงพอใจ และการปลูกเร้าผู้ชมด้วยประเด็นคำถามหนักๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์บางอย่างในขณะนั้น

ข้อน่าสังเกต พบว่า รูปแบบการรายงานข่าวภาคสนามของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย นำเสนอตัวตนในแบบที่เป็นผู้หญิงทำข่าวที่ผสมผสาน ความเป็นผู้ชายและความเป็นผู้หญิงอยู่ในคนเดียวกัน ทั้งในเรื่องของการแสดงออกท่าทาง การแต่งกายในชุดเสื้อผ้าผู้ชาย การใช้อุปกรณ์ของผู้ชาย ความไม่เกรงกลัว และลุยในการลงพื้นที่ทำข่าวเสี่ยงอันตราย ที่มาจากธรรมชาติ ความเป็นตัวตนของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย และเป็นความเหมาะสมกับพื้นที่ทำข่าว แนวข่าวที่ได้รับมอบหมาย ตามแนวคิดของ อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2543) อธิบายว่า ในเรื่องของการสร้างอัตลักษณ์การรู้สึกลึกซึ้งคิดว่าฉันคือใคร จากการปฏิสังสรรค์ระหว่างเราและคนอื่น การมองตัวเองและคนอื่นมองเรา การโน้ตค้นอัตลักษณ์ กล่าวคู่ไปกับ อำนาจ ความหมายหรือ การสร้างภาพแทนความจริง เมื่ออัตลักษณ์สัมพันธ์กับการรู้ตนเอง จะมีความหมายที่แตกต่างกับที่เข้าใจจากสามัญสำนึก

ข้อน่าสังเกต พบว่า รูปแบบการรายงานข่าวของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ทำงานโดยยึดหลักการการเป็นนักข่าว ยึดหลักจรรยาบรรณในการทำข่าว นำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างตรงไปตรงมา โดยข้อเท็จจริงไม่มีการบิดเบือน แต่อาจจะมีผลกระทบกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ยังมุ่งมั่นที่จะรายงานข่าวข้อเท็จจริงต่อไปอย่างไม่เกรงกลัว ตามแนวคิดของ ฉอาน วุฒิกรรม (2536) อธิบายว่า ผู้สื่อข่าวมีหน้าที่รับใช้สังคม อาทิ การดูแลควบคุมการหลั่งไหลของข่าวสาร การเป็นผู้แจ้งข่าวสาร ขณะเดียวกันผู้สื่อข่าวมีหน้าที่แสวงหารวบรวมข้อมูลมาเขียนข่าวเพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้รับสาร โดยผู้สื่อข่าวเป็นบุคคลแรกที่ต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆ หรือสถานที่เกิดเหตุ เพื่อการได้มาของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม มาเผยแพร่ต่อไป

ข้อน่าสังเกต พบว่า การรายงานข่าวของ ฐปณีย์ เอียดศรีไชย เป็นวิธีการต่อรองพื้นที่ของความเป็นเพศหญิง การทำงานข่าวของผู้หญิงทำข่าวให้สังคมยอมรับในฐานะ ผู้สื่อข่าวภาคสนามหญิง ด้วยวิธีการนำเสนอตัวตน

ในแบบของตนเองเพื่อเป็นที่ยอมรับในวงการนักข่าว จากที่ในอดีตการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวผู้หญิงจะนำเสนอ ความสวยงาม ดูดี น่ารัก แต่รูปฉีกๆ เียดศรีไชย นำเสนอความสามารถ จากผลงานการรายงานข่าว นำเสนอข่าวที่สามารถแก้ไขปัญหาได้เร็ว ท่วงถึง และตรงจุด เป็นการรายงานข่าวที่ทุ่มเท ทั้งร่างกาย แรงใจ เพื่อแก้ไขปัญหาของคนในสังคม เป็นการทำงานที่ไม่มีเงื่อนไขในเรื่องความเป็นเพศ เรื่องไหนที่ผู้ชายทำได้ผู้หญิงก็ทำได้ เป็นที่ยอมรับ และมุ่งมั่นที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงในการทำงานสื่อต่อไป ตามแนวคิดของ นาถฤดี เด่นดวง (2552) อธิบายว่า ทฤษฎีสตรีนิยมเริ่มจากความคิด ความสำคัญของผู้หญิงว่า แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่ใช้อธิบายปัญหาในสังคมล้วนละเลยและไม่เห็นตัวตนของผู้หญิง โลกของความรู้ตกอยู่ในมือของผู้ชาย ในขณะที่เดียวกันรูปธรรมของการกดขี่ เอาไรต์เอาเปรียบที่ชายกระทำต่อผู้หญิงก็ปรากฏขึ้น ให้เห็นชัดเจนในทุกพื้นที่ทั่วโลก และเป็นเช่นนี้มานานนับแต่อดีตจนถึงสังคมทุนนิยม และสังคมหลังความทันสมัย

ในยุคทิวติจิทัล มีผู้หญิงทำข่าวเกิดขึ้นมากมาย โดยมีเทคโนโลยีรองรับการทำงานข่าวอยู่หลากหลายประเภท จึงมีพื้นที่ให้ผู้หญิงได้แสดงออกถึงความสามารถในงานข่าวภาคสนามเพิ่มมากขึ้น รูปฉีกๆ เียดศรีไชย เป็นผู้หญิงทำข่าวในยุคแรกๆ ที่มีพื้นที่และเปิดกว้างไปถึงผู้หญิงทำข่าวในยุคใหม่ ด้วยความสามารถที่พิสูจน์ได้ทางหน้าจอโทรทัศน์ โดยไม่มีข้อแตกต่างจากการทำงานของนักข่าวผู้ชาย หรือบางกรณีอาจจะทำได้ดีและเหมาะสมกว่านักข่าวผู้ชาย เปลี่ยนวัฒนธรรมการทำข่าวของผู้สื่อข่าวผู้หญิงที่ต้อง สวยงาม ดูดี น่ารัก เท่านั้นถึงจะออกจอกทีวีได้ จึงเรียกได้ว่า รูปฉีกๆ เียดศรีไชย เป็นผู้ที่เปิดพื้นที่หรือนิยามใหม่ของการเป็นผู้สื่อข่าวผู้หญิงให้สามารถทำงานข่าวได้ทุกรูปแบบทั้งในแบบของนักข่าวผู้ชายก็สามารถทำได้ จึงเป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบันในผลงาน การทำข่าวของผู้หญิงมากขึ้น และเปลี่ยนแนวคิดของผู้หญิงที่ต้องการเป็นนักข่าวหน้าจอให้เป็นนักข่าวขาลุยลงพื้นที่มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการสร้างอัตลักษณ์การรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวภาคสนามเกี่ยวกับการต่อรองเรื่องเพศ กรณี ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

1. การทำงานในสายงานสื่อมวลชน จะต้องมีการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัว ผสมผสานกับความสามารถ ในการแข่งขันและต่อรองพื้นที่ทำข่าว
2. การรายงานข่าวของนักข่าวยุคใหม่มีการพัฒนารูปแบบในการรายงานข่าวภาคสนาม ที่ผสมผสานกับการสร้างบรรยากาศ ของผู้ให้สัมภาษณ์ในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- ฉอ้าน วุฒิกรรมรักษา. (2536). *หลักการรายงานข่าว*. กรุงเทพมหานคร: ปรกาศพริก.
- นาถฤดี เต็มดวง. (2552). *อำนาจและความขัดแย้งบนร่างกายผู้หญิง : สิทธิ การเจริญพันธุ์และเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิง : แนวคิดสตรีนิยม*. กรุงเทพมหานคร: รันนิงพรีเพรสซิสเต็ม.
- บุญเลิศ คชายุทธเดช. (2549). *การรายงานข่าวชั้นสูง*. กรุงเทพมหานคร: โอเอสพรีนติ้งเฮาส์.
- _____ (2549). *คู่มือการรายงานข่าวเชิงสืบสวน ชุด “เทคนิค การสัมภาษณ์และการทำข่าวเชิงสืบสวน”*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- รัชดาภรณ์ มอญขาม. (2544). *วิธีการนำเสนอเชิงละครในสารคดีท่องเที่ยว ทางโทรทัศน์*. นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. (2539). *งานหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพมหานคร: ปรกาศพริก.
- _____ (2543). *งานหนังสือพิมพ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: แผนกตำราและคำสอนมหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. (2543). *แนวคิดหลักทางสังคมวิทยาเรื่องอัตลักษณ์ (IDentity)*. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติ สาขา สังคมวิทยา ครั้งที่ 1 คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขา สังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ.
- M Thai. (2012). *ฐปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้หญิงแกร่งแห่ง ข่าว 3 มิติ (Online)*. ค้นหามาเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://women.mthai.com>

Unescobkk. (2016). *WOMEN MAKE THE NEWS 2016: No back steps for journalist going from rural roots to conflict reporting* (online). ค้นหาลเมื่อ 9 มีนาคม 2559, จาก: <http://www.unescobkk.org>

วัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์
ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์
กรณีศึกษา อาการป่วยปอ ทฤษฎี สหวงษ์¹
Online News Culture on Post Today Facebook
Fanpage through the Case Study of
Por Tridsadee's Illness

ศิรดา เจริญวิทยากุล²

Sirada Rianvittayakul

วิลาวรรณ จงวิลไกแซม³

Wilaiwan Jongwilaikasaem

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย “เรื่อง วัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ กรณีศึกษา อาการป่วยปอ ทฤษฎี สหวงษ์” มุ่งศึกษากระบวนการทำข่าวออนไลน์ของทีมข่าวโพสต์ทูเดย์ และความรับผิดชอบต่อสังคมในการทำข่าว การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะใช้การ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โพสต์ทูเดย์ วัฒนธรรมข่าวออนไลน์กับความรับผิดชอบต่อสังคม กรณีศึกษา อาการป่วยไข้เลือดออก ปอ ทฤษฎี สหวงษ์”

² นิสิตปริญญาโทภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิเคราะห์เนื้อหา จากข่าวอาการป่วยของปอ ทฤษฎี สหวงษ์ ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 สรุปรวมทั้งสิ้น 104 ข่าว โดยใช้ตารางบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผลวิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการทำข่าวออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ สามารถแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแหล่งที่มาที่ทีมข่าว Post Today นิยมใช้มากที่สุด คือ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการทำข่าวที่ค้นพบว่าไม่ต้องออกพื้นที่เพื่อทำข่าว ด้านคุณค่าข่าวที่พบมากที่สุด คือ ความโดดเด่นของบุคคลที่ปรากฏในข่าว ด้านการตรวจสอบความถูกต้องพบว่ามีความน่าเชื่อถือด้านความสดและทันต่อเหตุการณ์มากที่สุด เนื่องจากการเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์มีความจำเป็นต้องทำข่าวแข่งกับเวลาและความเร็ว และด้านการเขียนข่าวพบว่ามีการใช้ภาพประกอบข่าวและเนื้อหาข่าวเยอะมากที่สุดตามลำดับ และปรากฏคลิปวิดีโอเพียง 1 คลิปจากข่าวทั้งหมด

ประเด็นความรับผิดชอบทางสังคมสามารถเห็นได้จากจำนวนข่าวส่วนมากมีความสมดุลและเป็นธรรม มีความเป็นกลาง ในการนำเสนอข่าวจะมีเพียงบางข่าวเท่านั้นที่มีการใส่ความคิดเห็นส่วนตัวของนักข่าวลงไป เนื้อข่าว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นข้อความให้กำลังใจครอบครัวปอ ทฤษฎีทั้งสิ้น และข่าวส่วนใหญ่มีการพาดหัวข่าวที่ตรงกับเนื้อหาและเปิดเผยแหล่งที่มาครบถ้วน

คำสำคัญ : วัฒนธรรมข่าว, ออนไลน์, เฟซบุ๊ก, โพสต์ทูเดย์, ปอ ทฤษฎี

Abstract

The objective of “Online News Culture on Post Today Facebook Fanpage through the Case Study of Por Tridsadee Sahawong’s Illness” is to study Post Today’s News Production Process and Social Responsibility. This study is Qualitative Research. Content analysis was used based on 104 news of Por Tridsadee Sahawong’s Illness since 10 November 2015 to 31 January 2016 by using Coding Sheet.

The result shows that Online News Culture has changed. Most of Post Today’s sources come from Social Network. There is no attending a range of different circumstances. The element of most news stories is Prominence and Recentness. Content that is using the most is the photo and a text story. There is only one video clip.

For Social Responsibility, Post Today News Presentation is Objective Balanced and Fairness but there is some news that includes personal opinions about giving consolation to Por Tridsadee’s family. News headline and content is in the same direction. Source is also revealed completely.

Keywords: News Culture, Online, Facebook, Post Today,
Por Tridsadee

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หากจะพูดถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารของโลกในยุคปัจจุบันนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้การติดต่อสื่อสารพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและไร้ขีดจำกัด สามารถสื่อสารกันผ่านเครือข่ายของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่โยงใยไปทั่วโลก หรือที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งเป็นสื่อที่ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ ดังนั้น การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเกื้อหนุนให้การสื่อสารผ่าน “สื่อใหม่” เติบโตด้วยประสิทธิภาพ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2556)

สื่อใหม่ (New media) นับว่าเป็นการมาบรรจบกันของเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ภาพ และเสียง ทั้งหมดนี้สามารถรวมเป็นสื่อชนิดเดียวกันได้ โดยในปัจจุบันสื่อที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายอย่างมาก ได้แก่ สื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งมีคุณสมบัติเด่น คือ สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้รับสารได้ทันที (Interactive) มีการนำเสนอแบบทันเหตุการณ์ (Real Time) และเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-ways communication) จากคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้การสื่อสารมวลชนโดยรวมเปลี่ยนไป โดยสามารถสื่อสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้ มีความสะดวก รวดเร็ว และการจัดทำเนื้อหายังไม่ซับซ้อนเหมือนกับการนำเสนอในลักษณะของสื่อมวลชนรูปแบบเดิม (Traditional media) ทำให้สื่อใหม่นี้ได้รับความนิยมมากขึ้น (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2550)

นอกจากคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้วนั้นสื่อใหม่ยังได้เปลี่ยนแปลงระบบการติดต่อสื่อสาร ซึ่งเดิมทีนั้นมีการใช้งานจากบุคคลเดียวให้กลายมาเป็นการใช้งานแบบกลุ่ม หรือที่เรียกว่า Social Media หมายถึง การสร้างเครือข่ายของกลุ่มคนที่มีการติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้อย่างไม่จำกัด พรหมแดน (ชาลอต โทณวนิก, 2554) หรืออาจหมายถึง โครงข่ายการสร้างสื่อที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการสื่อเนื้อหา เรื่องราว ความคิดเห็น บทความ

รูปภาพ รวมไปถึงวิดีโอคลิปที่ผลิตขึ้นมาเอง หรือนำมาจากแหล่งอื่นๆ แล้วนำไปแบ่งปัน (Share) ให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตน ผ่านเว็บไซต์ที่ให้บริการในโลกออนไลน์ (สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย, 2553)

เว็บไซต์ Zocialinc (2558) ได้ทำการสรุปจำนวนผู้ใช้ Facebook ในปี 2558 ผลสรุปออกมาว่าในประเทศไทยมีผู้ใช้ Facebook มากเป็นอันดับ 9 ของโลก โดยมีจำนวนมากถึง 35 ล้านบัญชี คิดเป็น 51% ของประชากรทั้งประเทศ การสำรวจนี้มีความสอดคล้องกับผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558 (Thailand Internet User Profile 2015) ที่จัดทำโดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ETDA จากการสำรวจในครั้งนี้มีผู้ตอบออนไลน์ที่สมบูรณ์ 10,434 คน โดยได้ผลว่า กิจกรรมยอดนิยมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่อันดับ 1 คือ Social Network ซึ่งคนไทยนิยมใช้ Facebook บ่อยที่สุด ถึง 92.1% (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2558)

จากตัวเลขดังกล่าวที่ปรากฏออกมานั้น แสดงให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ยังคงได้รับความนิยมจากคนไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้วงการสื่อสารมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อประเภท “ข่าว” ที่หันมาใช้ประโยชน์จากสื่อใหม่เพื่อใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอข่าวมากขึ้น โดยสามารถเห็นได้จากหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยเกือบทุกฉบับจะมีบริการเว็บไซต์ข่าวออนไลน์เป็นของตัวเอง รวมไปถึงการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook Fanpage เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการติดตามข่าวสารของประชาชน แทนที่การนำเสนอข่าวผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์เพียงอย่างเดียว

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสื่อสารได้นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมการผลิตหนังสือพิมพ์ รวมไปถึงพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์ของผู้บริโภคทั้งในปัจจุบันและอนาคต ด้วยพลังของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้พัฒนาการของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปมากจนถึงจุดที่สื่อ

ทุกสื่อสามารถหลอมรวมกันได้ และมีการนำเสนอเนื้อหาภายในสื่อชนิดเดียวกัน (media convergence) สื่อใหม่กำลังเข้ามามีบทบาทต่อรูปแบบการสื่อสารทุกระดับ รวมทั้งงานด้านวารสารศาสตร์มากขึ้นทุกขณะ (มาลีบุญศิริพันธ์, 2556) นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยียังส่งผลต่อการปรับกลยุทธ์ทางการบริหารของธุรกิจสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ (Post Today) ก็เช่นเดียวกัน

หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์เป็นหนังสือพิมพ์รายวันประเภทธุรกิจที่อยู่ภายใต้การบริหารงานของ บริษัท โพสต์ พับลิชชิง จำกัด (มหาชน) เป็นหนึ่งในหนังสือพิมพ์จำนวนมากของประเทศไทยมีการให้บริการหนังสือพิมพ์ออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ และสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คอย่าง Facebook Fanpage ซึ่งมียอดกดถูกใจมากกว่า 2.7 ล้านครั้ง ซึ่งถือเป็นอันดับที่ 3 ของเฟซบุ๊กประเภทข่าว รองมาจาก ข่าวสด และไทยรัฐตามลำดับ

สมเกียรติ เจริญบุญญะยิ่ง ผู้จัดการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้กล่าวกับสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ (2553) ว่า เมื่อสื่อมวลชนหันมาให้ความสนใจกับการนำเสนอข่าวออนไลน์ผ่านทางสื่อใหม่ประเภทสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้น ประกอบกับรูปแบบการนำเสนอข่าวที่พัฒนาไปยังสื่อ Social Media การสื่อสารจึงไร้ซึ่งขอบเขต ทำให้การกำกับดูแลสื่อไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการละเมิดจริยธรรมและบางกรณีกลับทำให้มีการบิดเบือนข่าวสารมากยิ่งขึ้น ประกอบกับผู้ผลิตสื่อเองไม่สามารถถ่วงรองอะไรได้มากนักเนื่องจากความเร็วของโซเชียลมีเดีย ความน่าเชื่อถือจึงเป็นประเด็นหลักที่มีปัญหามากที่สุด หากข่าวเร็วแต่ผิดพลาดก็ไร้ความหมาย ดังนั้น การนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลต่างๆ และมีสำนึกต่อการรับผิดชอบในหน้าที่สื่อมวลชน ซึ่งเป็นกระบอกเสียงของประเทศนั้นเป็นเรื่องที่ควรตระหนักมากที่สุด จากเหตุการณ์เหล่านี้ทำให้มีคนตั้งคำถามถึงหลักในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คและเรียกร้องหาความรับผิดชอบของสื่อ

ที่มีต่อสังคม

ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนส่วนหนึ่งมีรากฐานมาจากหลักการ
ทำงานของสื่อหนังสือพิมพ์ แต่เนื่องจากในปัจจุบันสื่อที่เคลื่อนไหวอยู่ใน
สาธารณะมีมากมาย การนำเสนอของสื่อจึงไม่ได้มีเฉพาะข่าวสารแบบดั้งเดิม
เท่านั้น หากแต่ยังมีสื่ออีกหลากหลายรูปแบบที่นำเอาข่าวมาใช้ในการผลิต
สารส่งไปยังสาธารณะ เช่น การนำข่าวนำเสนอในรูปแบบของความบันเทิง
และความบันเทิงที่มาในรูปแบบของข่าว เป็นต้น กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความ
รับผิดชอบของสื่อครอบคลุมสื่อเหล่านี้ด้วยหรือไม่ (สุดาร์ตน์ ดิษยวรรณะ
จันทราวฒนากุล, 2552) สิ่งเหล่านี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบอันยิ่งใหญ่
ต่อสังคมไทยได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันสอดส่องดูแล
และแก้ไข ไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่หน่วยงานของสื่อมวลชนเท่านั้น

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาวัฒนธรรมการทำ
ข่าวออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจโพสต์ทูเดย์ กรณีศึกษา อาการป่วยของ
ปอ ทฤษฎี สหวงษ์ เนื่องจากผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าจากสื่อหนังสือพิมพ์ที่มี
การเปิดให้บริการข่าวออนไลน์ผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจทั้งหมดนั้น โพสต์
ทูเดย์มียอดกดถูกใจเป็นอันดับ 3 ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ แต่ถือได้ว่าเป็นอันดับ
ที่ 1 ในบรรดาหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ประเภทหนังสือพิมพ์คุณภาพ แตกต่าง
จากอันดับ 1-2 ที่เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า
เพราะเหตุใดหนังสือพิมพ์คุณภาพอย่างโพสต์ทูเดย์ จึงสามารถขึ้นมาเป็น
คู่แข่งและได้รับความสนใจจากผู้บริโภคได้เทียบเท่ากับหนังสือพิมพ์ประเภท
ปริมาณ ที่ได้รับความนิยมสูงเป็นทุนเดิมอยู่แล้วในตลาดการแข่งขัน นี่จึงเป็น
เหตุผลหลักของผู้วิจัยในการเลือกที่จะศึกษาโพสต์ทูเดย์ออนไลน์ โดยเพื่อ
ให้ทราบถึงวัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ และความรับผิดชอบต่อสังคมใน
การนำเสนอข่าวสารของนักสื่อสารมวลชน เพื่อเป็นประโยชน์และเป็น
แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของสื่อมวลชนไทยต่อไป

คำถามวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นตัวสร้างวัฒนธรรมชาวออนไลน์ที่เปลี่ยนไปอย่างไร
2. ชาวอาการป่วยของปอ ทฤษฎี สหวงษ์ ที่ได้นำเสนอผ่านทาง เพชบุรีคแพนเพจโพสต์ทูเดย์ สามารถแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักสื่อสารมวลชนได้มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมชาวออนไลน์ของเพชบุรีคแพนเพจโพสต์ทูเดย์
2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการรายงานข่าวอาการป่วยของปอ ทฤษฎี สหวงษ์ ของ เพชบุรีคแพนเพจโพสต์ทูเดย์ผ่านทางข่าวที่ถูกเลือกนำเสนอ

นิยามศัพท์

กระบวนการทำข่าวออนไลน์ หมายถึง ขั้นตอนการทำข่าวออนไลน์ ทั้ง 5 ขั้นตอนของทีมข่าวออนไลน์หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ซึ่งประกอบไปด้วย แหล่งที่มาของข้อมูล, การออกพื้นที่, การประเมินคุณค่าข่าว, การตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และการเขียนข่าว

วัฒนธรรมชาวออนไลน์ หมายถึง กระบวนการข่าวที่ทีมข่าวออนไลน์หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ได้ปรับปรุง และสร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อให้เป็นแบบแผนเอกลักษณ์ของตนเองในการทำงาน

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือด้านเสีย ซึ่งเป็นการกระทำโดยปราศจากผลประโยชน์และคำนึงถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพสื่อมวลชน

เพชบุรีคแพนเพจโพสต์ทูเดย์ หมายถึง สื่อกลางของหนังสือพิมพ์โพสต์

ทุเคย์ที่ใช้ในการเผยแพร่ข่าวสารผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ และสามารถเข้าถึงได้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด : สำนักโทรอนโด

กาญจนา แก้วเทพ (2547) กล่าวว่า กลุ่มทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Technology Determinism) จัดว่าเป็นกลุ่มทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองที่สนใจวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในความหมายของการสื่อสารมวลชน จะหมายถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งหลาย (Communication Technology) สอดคล้องกับ นพดล อินนา (2548) ที่กล่าวว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่วงการสื่อสารมวลชน มีการปรับเปลี่ยนเทคนิคและวิธีการนำเสนอในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การนำเสนอข่าวผ่านทางหนังสือพิมพ์ จากเดิมที่ผู้รับสารอ่านหนังสือพิมพ์ในรูปแบบของกระดาษมาเป็นสื่อใหม่ ที่ผู้อ่านสามารถอ่านข่าว ข้อมูล รวมถึงสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

จากทฤษฎีนี้ผู้วิจัยจะนำมาอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวงการสื่อสารมวลชนทั้งด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร กระบวนการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร

2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่

ประกอบเกียรติ อิมศิริ (2556) ได้ให้ความหมายของ “สื่อใหม่” ไว้ว่าเป็นสื่อที่เกิดจากการหลอมรวมเทคโนโลยีสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มีลักษณะร่วมกัน โดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางนำสารไปสู่ผู้รับสาร และมีการเชื่อมโยงกับคอมพิวเตอร์ และ/หรือโทรคมนาคมเป็นองค์ประกอบหลัก โดยการเกิดเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผล ดังนี้

1. เกิดการโน้มเข้าหากันระหว่างสื่อที่เรียกว่า convergence เช่น อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของสหรัฐที่มี การเผยแพร่โดยฉายในโรงภาพยนตร์แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถชมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตโทรศัพท์กันได้
2. เกิดการอยู่ร่วมกันเพื่อเอื้อเพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างสื่อที่เรียกว่า mass media symbiosis เช่น หนังสือพิมพ์ให้ผู้สื่อข่าวหาข่าวเพื่อนำเสนอผ่านทางสื่อหนังสือพิมพ์ (print editions) และสื่ออินเทอร์เน็ต (online papers)
3. เกิดช่องทางการสื่อสารสู่มวลชนสำหรับสื่อมวลชนดั้งเดิมเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งช่องทางและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปได้กว้างไกลทั่วโลก

จากแนวคิดสื่อใหม่นี้สามารถนำมาอธิบายถึงปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมข่าวออนไลน์ของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

สุรสิทธิ์ วิทยาธิรัฐ (2545) ได้ทำการรวบรวมนิยามข่าวของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในด้านงานข่าวทั้งไทยและต่างประเทศไว้มากมาย จนสามารถนำมาสรุปค่านิยามของข่าวได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ปัจจัย คือ 1. ข้อเท็จจริง (Fact) เหตุการณ์ (Event) ความคิด (Idea) ความเห็นที่เกิดขึ้น ที่ปรากฏอยู่ที่เพิ่งได้รับการค้นพบ หรือมีการคาดการณ์พยากรณ์ 2. มีความสำคัญ (Significantly) ความน่าสนใจ (Interesting) ต่อคนบางคนหรือคนกลุ่มใหญ่ในสังคมนั้นๆ โดยสามารถวัดระดับความสำคัญและความน่าสนใจได้ 3. ได้รับการหยิบยกขึ้นมารายงานข่าว (Reporting) ผ่านสื่อมวลชน (Mass media) ผ่านช่องทางที่เป็นทางการ (Formal Channel) หากไม่มีการรายงานออกไป สิ่งเหล่านั้นก็ยังคงเป็นเพียงแค่ข้อเท็จจริง หรือหากไม่ถูกรายงานผ่านช่องทางที่เป็นทางการ สิ่งเหล่านั้นก็เป็นเพียงแค่ข่าวลือ (Rumor) โดยการได้มาซึ่งข่าวนั้น นรินทร นำเจริญ (2549) ได้ระบุขั้นตอนของกระบวนการข่าวไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การค้นคว้าและแสวงหาข้อมูล 2. การออกพื้นที่ที่เหตุการณ์กำลังเกิดขึ้น 3. การประเมินคุณค่าข่าว 4. การตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน 5. การเขียนข่าว

จากแนวนี้นี้เกี่ยวกับข่าวนี้ ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ถึงกระบวนการ
การนำเสนอข่าวของทีมงานเพชบุรีแคแฟนเพจของหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ได้

4. แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบของสื่อมวลชน

แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบของสื่อมวลชน มีพื้นฐานมาจากระบบ
สื่อมวลชนตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility
Theory) คือ เสรีภาพของสื่อมวลชนที่ได้รับการคุ้มครองและมีสิทธิพิเศษตาม
ทฤษฎีเสรีนิยมนั้นจะต้องผนวกเอาความรับผิดชอบเข้ามาด้วย สื่อมวลชน
มีพันธะต่อสังคมในการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญในสังคมประชาธิปไตย แต่หาก
สื่อมวลชนไม่มีความรับผิดชอบ องค์กรสังคมอื่นๆ รวมทั้งรัฐบาลก็ควรต้อง
เข้ามาดูแลให้งานสำคัญของการสื่อสารมวลชนได้รับการปฏิบัติ สื่อมวลชน
จะต้องคำนึงถึงสิทธิในการรู้ของประชาชน (the public's right to
know) และการเข้าถึงข่าวสารของประชาชนด้วย (the public's access)
คณะกรรมการสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชน(The Commission on Freedom of
the Press) เป็นองค์กรหลักที่มีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้ทฤษฎีเรื่อง
ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อสังคมมีความเป็นทฤษฎีที่สมบูรณ์ใน
ตัวเอง Peterson, T (1956)

ปรมะ สตะเวทิน (2539) ได้กล่าวไว้ว่า ความรับผิดชอบของ
สื่อมวลชนควรประกอบไปด้วย ความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่การ
เสนอข่าวด้วยความจริงและความยุติธรรม, ต้องไม่เสนอข่าวในลักษณะที่
อาจทำให้เสียความยุติธรรมในการพิจารณาคดี, ต้องไม่เสนอเรื่องราวที่เป็น
ความลับของทางราชการ, ต้องเสนอข่าวด้วยความถูกต้อง มีความตรงไป
ตรงมา เสมอภาค ไม่แทรกแซงสิทธิส่วนบุคคล สามารถอ้างอิงถึงแหล่งที่มา
ของข่าวได้, และต้องเสนอรายการบันเทิงที่หลากหลาย

การศึกษาแนวคิดนี้สามารถนำมาวิเคราะห์และประเมินถึงความ
รับผิดชอบของหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ในการรายงานข่าวต่อสังคมผ่านทาง
เพชบุรีแคแฟนเพจได้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากข่าวอาการป่วยของ ปอ ฤทธิ สุหงษ์ ที่ถูกนำเสนอผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจโพสต์ทูเดย์ ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 และเก็บรวบรวมผ่านตารางเก็บข้อมูล (Coding Sheet) โดยจะทำการศึกษาถึงกระบวนการทำข่าวจากเนื้อหาข่าวอาการป่วยไข้เลือดออกของ ปอ ฤทธิ สุหงษ์ ที่ถูกนำเสนอผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจโพสต์ทูเดย์ทั้งหมด ซึ่งกระบวนการทำข่าวประกอบไปด้วย 5 ส่วน คือ แหล่งที่มาของข้อมูล, การออกพื้นที่, การประเมินคุณค่าข่าว, การตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และการเขียนข่าว เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงวัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ และความรับผิดชอบต่อสังคมของทีมข่าว โพสต์ทูเดย์ออนไลน์ในการรายงานข่าว โดยนำฤทธิและแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาข้อมูล

ผลการวิจัย

วิธีการแพร่กระจายข่าวของ Post Today Online จะเริ่มจากการลงข่าวผ่านทางเว็บไซต์โพสต์ทูเดย์ <http://www.posttoday.com> ต่อจากนั้นจะทำการเผยแพร่ผ่านทาง Facebook Fanpage Post Today และมีการลงลิงค์ (Link) ข่าวจากเว็บไซต์ไว้ในแฟนเพจเฟซบุ๊กด้วย เมื่อผู้อ่านสนใจจะอ่านข่าวจะต้องคลิกเข้าไปอ่านข่าวผ่านลิงค์ของเว็บไซต์ที่ได้เชื่อมโยงไว้ผ่านทางแฟนเพจเฟซบุ๊กโพสต์ทูเดย์

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เริ่มเก็บข้อมูลข่าวอาการป่วยไข้เลือดออกของ ปอ ฤทธิ สุหงษ์ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 – 31 มกราคม 2559 สามารถรวบรวมข่าวที่ถูกนำเสนอผ่านทางเฟซบุ๊ก แฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ ได้ทั้งสิ้น 104 ข่าว และนำมาทำการวิเคราะห์ผ่านตารางจัดเก็บข้อมูล (Coding Sheet) สามารถสรุปกระบวนการข่าวออกมาเป็นจำนวนต่างๆ ได้ ดังนี้

ตารางที่ 1: สรุปจำนวนข่าวผ่านกระบวนการข่าวของทีมข่าว
Post Today Online กรณีศึกษา อาการป่วยไข้เลือดออกของปอ ทฤษฎี
สทรวงษ์

กระบวนการข่าว				จำนวนทั้งหมด	
แหล่งที่มา	เอกสาร			19	
	บุคคล			35	
	การแถลงข่าว			3	
	ทีมข่าว Post Today			6	
	ออนไลน์	Instagram		53	34
		Facebook			15
		Website			4
ไม่ปรากฏแหล่งที่มา			9		
การออกพื้นที่	มีการออกพื้นที่เพื่อทำข่าว			39	
	ไม่มีการออกพื้นที่เพื่อทำข่าว			44	
	ไม่ปรากฏแน่ชัด			21	
คุณค่าข่าว	ความสดใหม่ทันเหตุการณ์			98	
	ความใกล้ชิด			102	
	ความโดดเด่น			104	
	ผลกระทบ			94	
	ความผิดธรรมดา			4	
	ความขัดแย้ง			1	
	ความร่ำรวย			90	
	องค์ประกอบทางเพศ			1	

การตรวจสอบ ความถูกต้อง	ข่าวมีความถูกต้องครบถ้วน	87
	ข่าวมีความสมดุลและเป็นธรรม	95
	ข่าวมีความเป็นปรีวิสัยหรือเป็นกลาง	86
	ข่าวมีความกระชับและชัดเจน	96
	ข่าวมีความสดและทันต่อเหตุการณ์	98
การเขียนข่าว	พาดหัวข่าวตรงกับเนื้อหา	102
	ภาพประกอบข่าว	103
	เนื้อหาข่าว	102
	คลิปวิดีโอ	1
	เปิดเผยแหล่งที่มาครบถ้วน	95

จากตารางแสดงจำนวนข่าวผ่านกระบวนการข่าวของทีมข่าว Post Today Online กระบวนการข่าวลำดับแรก คือ แหล่งที่มา สามารถจำแนกออกเป็น 6 ประเภท คือ เอกสาร มีข่าวที่ใช้แหล่งที่มาจากเอกสารจำนวน 19 ข่าว, บุคคลจำนวน 35 ข่าว, แลงข่าวจำนวน 3 ข่าว, ทีมข่าว Post Today จัดทำขึ้นเองจำนวน 6 ข่าว, สื่อออนไลน์จำนวน 53 ข่าว โดยสามารถแยกได้เป็นแหล่งที่มาจาก Instagram 34 ข่าว Facebook 15 ข่าว และ Website อื่นๆอีก 4 ข่าว และมีข่าวที่ไม่ปรากฏแหล่งที่มาอยู่จำนวน 9 ข่าว

การศึกษากระบวนการข่าวด้านแหล่งที่มา นั้น จะพบว่าแหล่งที่มาที่ถูกนำมาใช้ในการเขียนข่าวมากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ โดยมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนข่าวทั้งหมด ซึ่งลักษณะของข่าวที่ได้จากสื่อออนไลน์นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการโพสต์รูปหรือข้อความผ่านทางสื่อ Social Network อย่าง Instagram ของบรรดาดารานักแสดง และโบว์ แวนด้า ภรรยาของ ปอ ฤทธิ์

ภาพที่ 1: ตัวอย่างภาพข่าวที่มีแหล่งที่มามาจากสื่อออนไลน์ ลงเนื้อหาวันที่ 1 มกราคม 2559

ที่มา: เฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ (2559)

กระบวนการข่าวลำดับที่สอง คือ การออกพื้นที่ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ มีการออกพื้นที่เพื่อทำข่าว จำนวน 39 ข่าว, ไม่มีการออกพื้นที่เพื่อทำข่าว จำนวน 44 ข่าว, และไม่ปรากฏแน่ชัดว่ามีการออกพื้นที่หรือไม่จำนวน 21 ข่าว

จากตัวเลขที่ปรากฏจะเห็นได้ว่าการทำข่าวอาการป่วยของปอ ทฤษฎี สหวงษ์นั้น มีข่าวที่ปรากฏให้เห็นว่าไม่มีการออกพื้นที่เพื่อทำข่าวมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 44 ข่าว โดยลักษณะข่าวส่วนใหญ่จะเป็นข่าวที่มีแหล่งที่มามาจากสื่อออนไลน์ เช่น ข้อความการให้กำลังใจให้ปอจากเพื่อน ดารา หรือ สก๊อปพิเศษด้านประวัติของปอ ทฤษฎี ที่เขียนขึ้นโดยทีมงาน Post Today เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณงามความดีที่ปอเคยทำขณะยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งข่าวเหล่านี้เป็นการทำข่าวที่นักข่าวไม่จำเป็นต้องออกพื้นที่ไปเก็บข้อมูลแต่อย่างใด สำหรับข่าวที่มีการออกพื้นที่ทำข่าวนั้น จะมีลักษณะเพื่อเก็บ

ภาพบรรยากาศการจากโรงพยาบาลรามาธิบดี หรือเป็นการออกพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์แหล่งข่าวใกล้ชิดบิดอ ทฤษฎี เช่น นายสงวน สหวงศ์ (บิดา) หรือ นายศรมนตรา พิชัยศรีแสง (ผู้จัดการส่วนตัว) เป็นต้น และประเภทสุดท้ายคือ ไม่ปรากฏแน่ชัดว่ามีการออกพื้นที่เพื่อทำข่าวหรือไม่ โดยลักษณะข่าวส่วนใหญ่จะเป็นข่าวเอกสารแถลงการณ์ความคืบหน้าอาการป่วยบิด ทฤษฎี จากการวิเคราะห์เพียงเนื้อหาข่าว ผู้วิจัยไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า เอกสารแถลงการณ์เหล่านั้นได้มาด้วยวิธีการใด ซึ่งในส่วนนี้จะนำไปตั้งเป็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

ภาพที่ 2: ตัวอย่างภาพข่าวที่ไม่ปรากฏถึงการออกพื้นที่ได้ชัดเจน ลงเนื้อหาวันที่ 16 ธันวาคม 2558

ที่มา: เฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ (2558)

กระบวนการข่าวลำดับที่สาม คือ คุณค่าข่าว จากคุณค่าข่าวทั้งหมด 10 ข้อที่ได้ศึกษาไว้ในทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีคุณค่าข่าวจำนวน 8 ข้อที่เชื่อมโยงกับข่าวอาการป่วยบิด ทฤษฎี สหวงศ์ โดยคุณค่าข่าวข้อที่

ปรากฏชัดที่สุด คือ ความโดดเด่นของบุคคลที่ปรากฏเป็นข่าว ซึ่งมีจำนวนครบทั้ง 104 ข่าว โดยจะเห็นได้ชัดว่าข่าวทุกข่าวจะขาดคุณค่าข่าวข้อนี้ไปไม่ได้ เนื่องจากเป็นข่าวเกี่ยวกับอาการป่วยปอ ทฤษฎี พระเอกละครชื่อดัง ผู้ซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะที่คนไทยรู้จักและให้ความสนใจ คุณค่าข่าวที่น่าสนใจที่ปรากฏจากการศึกษาครั้งนี้ คือ คุณค่าข่าวด้านองค์ประกอบทางเพศ ซึ่งพบในข่าวที่มีการปรากฏตัวของภรรยาและลูกสาวของปอ ต่อสื่อสาธารณชนเป็นครั้งแรก

ภาพที่ 3: ตัวอย่างภาพข่าวที่ปรากฏคุณค่าข่าวที่น่าสนใจ คือ คุณค่าข่าวด้านองค์ประกอบทางเพศ ลงเนื้อหาวันที่ 13 พฤศจิกายน 2558

ที่มา: เฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ (2558)

กระบวนการข่าวลำดับที่สี่ คือ การตรวจสอบความถูกต้อง โดยกระบวนการข่าวในข้อนี้ได้นำหลักคุณภาพข่าว (Quality of News) เข้ามาใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษา จากจำนวนข่าวทั้งหมดคุณภาพข่าวที่ปรากฏมากที่สุด คือข่าวมีความสดและทันต่อเหตุการณ์ (Recentness) โดยมีจำนวนมากถึง 98 ข่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกันกับลักษณะคุณสมบัติเด่นของสื่อใหม่ที่ปรากฏชัดในด้านของความเร็ว ต่อมาเป็นการรายงานข่าวที่มีความ

กระชับและชัดเจน (Concise and Clear), ข่าวนี้อาจมีความสมดุลและเป็นธรรม (Balance and Fairness), ข่าวนี้อาจมีความถูกต้องครบถ้วน (Accuracy) ตามหลัก 5W's+1H และ ข่าวนี้อาจมีความเป็นปรีวิสัยหรือเป็นกลาง (Objective) ตามลำดับ จากข้อสังเกตที่ได้พบข่าวที่ขาดความเป็นกลางไม่ได้เกิดขึ้นจากความผิดพลาดในการนำเสนอข่าว หากแต่เป็นการที่นักข่าวได้ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลงไปใน การนำเสนอข่าว ซึ่งข้อความที่ปรากฏล้วนแต่เป็นข้อความให้กำลังใจครอบครัวสรวงษ์แทบทั้งสิ้น

ภาพที่ 4: ตัวอย่างภาพข่าวที่ขาดความเป็นปรีวิสัยหรือเป็นกลาง (Objective) ในการรายงานข่าว ลงเนื้อหาวันที่ 11 พฤศจิกายน 2558

ล่าสุดนางเอกสาวร่วมช่องอย่าง น้าตาล พิกขณา เดินทางมารับจากเลือด กริป A ให้ ปอ ฤทธิ ณ ชั้น 3 อาคารศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตน์ โรงพยาบาลรามาธิบดี พร้อมเผยให้ฟังว่า...

"รู้สึกตกใจและเป็นห่วงไม่คิดว่าจะอาการหนักขนาดนี้ อยากรมาเยี่ยมตั้งแต่เมื่อคืนแต่กลัวไม่สะดวกจึงเข้านอนและรีบมารับจากในตอนเช้าแทน ตอนนี้มีโอกาสพูดคุยกับครอบครัวของพระเอกรุ่นพี่ ตอนนี้มีทุกคนมีกำลังใจที่ดี และเชื่อว่าพี่ปอจะหายเป็นปกติเหมือนเดิม"

ทางโพสต์ทูเดย์บันเทิงขอเป็นอีกหนึ่งกำลังใจให้หนุ่มปอหายไวๆนะคะ!!

ที่มา: เว็บไซต์โพสต์ทูเดย์ดอทคอม (2558)

กระบวนการข่าวลำดับที่ห้า คือ การเขียนข่าว จากจำนวนข่าวทั้งหมดปรากฏผลการวิจัยในส่วนของการรายงานข่าวที่มีการใช้ภาพประกอบข่าวมากที่สุดเป็นจำนวนทั้งหมด 103 ข่าว สำหรับข่าวเพียงข่าวเดียวที่ไม่ปรากฏภาพประกอบข่าว คือ สก๊อปพิเศษคอลัมน์สัตว์ที่รายงานเกี่ยวกับกระแสนักขโมยที่มีต่ออาการป่วยของปอ ฤทธิ และการรายงานข่าวที่ปรากฏเฉพาะเนื้อหาข่าวมีทั้งหมด 102 ข่าว ข่าวที่มีคลิปวิดีโอรวมอยู่ในการรายงานข่าวมีเพียง 1 ข่าวเท่านั้น ซึ่งเป็นคลิปวิดีโอของศิลปินเพื่อชีวิตได้แต่งเพลงให้ปอ ฤทธิ เพื่อเป็นการไว้อาลัยสำหรับการจากไปในครั้งนี้ และในส่วนของการเขียนพาดหัวข่าว มีข่าวที่พาดหัวข่าวตรงกับเนื้อหาจำนวนทั้งหมด 102 ข่าว และมีข่าวที่เปิดเผยแหล่งที่มาครบถ้วนจำนวน 95 ข่าว

ภาพที่ 5: ตัวอย่างภาพข่าวที่ไม่ปรากฏเนื้อหาข่าว ลงเนื้อหาวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558

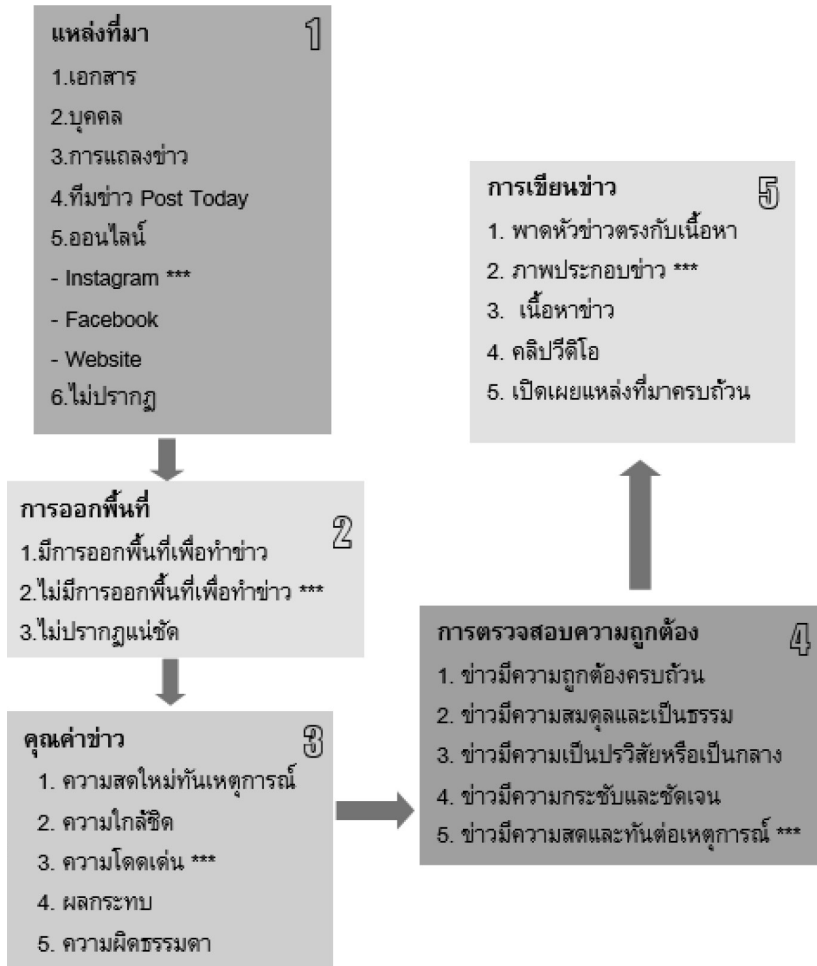
ที่มา: เฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ (2558)

สำหรับการศึกษาข้อมูลผ่านกระบวนการข่าวในครั้งนี้ สามารถแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในการรายงานข่าวของทีมงานโพสต์ทูเดย์ได้ จากกระบวนการข่าวข้อที่ว่าด้วยการตรวจสอบความถูกต้อง และการเขียนข่าว โดยจะเห็นได้จากจำนวนข่าวที่ปรากฏนั้นมีลักษณะส่วนมากที่ตรงตามหลักคุณภาพข่าว โดยมีการรายงานข่าวที่มีความสดและทันต่อเหตุการณ์ เนื้อหาที่ใช้ในการรายงานข่าวมีความสั้น กระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย มีความสมดุลและเป็นธรรมในการรายงานข่าว โดยในข่าวหนึ่งข่าวจะมีการใช้แหล่งข่าวหลายแหล่งข่าวมาสนับสนุนข้อมูลซึ่งกันและกัน นักข่าวมีความเป็นกลางในการรายงานข่าว ถึงแม้จะมีบางข่าวที่มีการใส่ความคิดเห็นส่วนตัวของนักข่าวลงไปในเรื่องข่าวด้วย แต่ก็ยังเป็นเพียงข้อความการให้กำลังใจเท่านั้น และข่าวมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ด้านการเขียนข่าว ได้ปรากฏความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ในประเด็น การเขียนพาดหัวข่าวที่ตรงกับเนื้อหา

ซึ่งมีข่าวที่มีพาดหัวตรงทั้งหมด 102 ข่าวจาก 104 ข่าว สำหรับอีก 2 ข่าวที่ขาดหายไป คือ ข่าวที่ไม่ปรากฏเนื้อหาข่าว จึงไม่สามารถนำมานับรวมได้ว่าเป็นข่าวที่มีพาดหัวตรงตามเนื้อหาหรือไม่ ดังนั้น จึงถือได้ว่า ข่าวทั้งหมดมีการเขียนพาดหัวข่าวที่ตรงกับเนื้อหาข่าว โดยไม่มีการบิดเบือนประเด็นและประการสุดท้าย คือ การเปิดเผยแหล่งที่มาครบถ้วน ปรากฏจำนวนข่าวทั้งหมด 95 ข่าว โดยการเขียนข่าวแบบอ้างอิงแหล่งที่มาได้ (Using Sources Responsibly) ถือเป็นหลักที่กำหนดอยู่ในลักษณะความรับผิดชอบของสื่อมวลชน เพื่อให้ข่าวที่ปรากฏออกไปต่อสาธารณะชนนั้นสร้างความน่าเชื่อถือ และน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชน

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปออกมาได้เป็น แผนภาพกระบวนการนำเสนอข่าวของเฟซบุ๊ก แฟนเพจโพสต์ทูเดย์ ดังนี้

แผนภาพที่ 1: แสดงกระบวนการข่าวของทีมข่าว Post Today Online กรณีศึกษา อาการป่วยไข้เลือดออกของปอ ฤกษ์ สุหงษ์

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย “เรื่อง วัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจโพสต์ทูเดย์ กรณีศึกษา อาการป่วยป่อ ทฤษฎี สหวงศ์” สามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

กระบวนการทำข่าว

การศึกษาถึงกระบวนการทำข่าวออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ โพสต์ทูเดย์ พบว่ากระบวนการข่าวทั้ง 5 ขั้นตอน สามารถแสดงให้เห็นถึง วัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ผลการศึกษาพบว่า แหล่งที่มาที่ทีมข่าว Post Today นิยมใช้มากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ ประเภท สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ซึ่งสื่อออนไลน์นั้นถือว่าเป็นสื่อใหม่ (New Media) ที่มีคุณสมบัติพิเศษในการนำเสนอหรือส่งผ่านข่าวสารไปยัง ผู้รับสารได้อย่างถูกต้องและมีความรวดเร็ว โดยถือว่าเป็นสื่อที่เอื้อประโยชน์ ต่อการขยายขอบเขตการสื่อสารความรู้ และผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงแหล่ง ข้อมูลได้ตลอดเวลา ดังนั้นเทคนิคการนำเสนอข่าวผ่านทางสื่อใหม่นั้นจึง หลีกเลียงไม่ได้ที่จะต้องปรับให้มีความทันสมัย มีความรวดเร็ว และมีความ สดทันเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา จากการพัฒนาของสื่อใหม่ที่ไม่เคยหยุดนิ่งนี้ ทำให้ศักยภาพในการสื่อสารมีมากขึ้นตามไปด้วย การส่งผ่านข่าวสารสามารถ ทำได้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกลายมาเป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร (Information source) ที่สำคัญของมวลชน (มาลี บุญศิริพันธ์, 2556) ซึ่งจากคุณลักษณะที่สำคัญของสื่อใหม่นี้ ได้สอดคล้องกับการศึกษา วิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และผลกระทบเชิงจริยธรรม ในการนำเสนอข่าวสารของผู้สื่อข่าว” ของ วัฒน ภูวทิศ (2554) ผลการวิจัย พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้สื่อข่าวในสังคม ยุคดิจิทัล โดยสามารถนำสื่อออนไลน์เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์เพื่อการรวบรวม ข้อมูลข่าว สืบค้นและต่อยอดข่าวสารให้มีความหลากหลาย โดยผู้สื่อข่าว ควรจะเข้าไปอ่านข่าวสารต่างๆ ที่อยู่ในบล็อก (Blog) แล้วพิจารณาว่าข้อมูล เหล่านั้นสามารถนำมาใช้ในการสื่อข่าวได้อย่างไร ข้อค้นพบพบว่าเรื่องบาง เรื่องไม่สามารถรวบรวมข้อมูลจากสื่อกระแสหลักได้ ดังนั้น สื่อสังคมออนไลน์ จึงสามารถนำมาใช้เป็นเบาะแส (Tip) เพื่อเข้าถึงแหล่งข่าวได้เป็นอย่างดี

ผลการศึกษาในขั้นตอนการออกพื้นที่เพื่อทำข่าว ผู้วิจัยพบว่าการ

นำเสนอข่าวอาการป่วยปอ ทฤษฎี สหวงษ์ มีข่าวที่ไม่ต้องออกพื้นที่เพื่อทำข่าวมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษานี้ได้ไปสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้ทวิตเตอร์ในกระบวนการผลิตข่าวของเนชั่นชาแนล” ของ ชื่นพจิ เกลิ้นกลาด (2554) ที่ค้นพบว่ากระบวนการทำข่าวของเนชั่นชาแนลต้องมีการใช้ทวิตเตอร์ในการทำข่าว เริ่มตั้งแต่ส่วนของบรรณาธิการไปจนถึงนักข่าว ที่จะใช้ทวิตเตอร์ในการหาประเด็นข่าวและแม้จะไม่ได้มีการออกพื้นที่ไปทำข่าวเอง แต่ก็จะใช้การรีทวีต (Retweet) จากนักข่าวภาคสนามแทน เนื่องจากสามารถหาแหล่งข่าวได้จากสื่อออนไลน์ ดังที่กล่าวไว้แล้วในข้างต้น

ด้านคุณค่าข่าวที่พบมากที่สุดในข่าวอาการป่วยของปอ ทฤษฎี 4 อันดับแรก คือ ความโดดเด่นของบุคคลที่ปรากฏในข่าวเนื่องจากปอ ทฤษฎี เป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียงในระดับมากจึงถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะ และด้วยความที่มีชื่อเสียงในด้านการแสดง จึงทำให้ปรากฏคุณค่าข่าวในด้านความใกล้ชิดตามมา เพราะเป็นบุคคลที่ประชาชนรู้สึกมีความใกล้ชิดจากผลงานละครที่ปรากฏ นอกจากนั้นยังมียุคค่าข่าวด้านความสดใหม่ทันเหตุการณ์ที่เกิดจากการรายงานข่าวผ่านทางสื่อออนไลน์ที่ต้องทำงานแข่งกับความเร็ว ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และเกิดผลกระทบต่อสังคมในด้านการตื่นตัวเรื่องใช้เลือดออก จากคุณค่าข่าวทั้ง 4 ข้อหลักนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองในกลุ่มบล็อกโอเคเนชั่น” ของ สุปรียา กลิ่นสุวรรณ (2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่าเกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาเพื่อนำเสนอในบล็อกโอเคเนชั่นนั้น ได้นำหลักการของคุณค่าข่าวมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกข่าว โดยหลักคุณค่าข่าวที่พบได้มาก คือ ความสดทันสมัย (Timeliness) ความใกล้ชิด (Proximity/Nearness) ความโดดเด่น (Prominence) ผลกระทบกระเทือน (Consequence) ซึ่งคุณค่าข่าว 4 ข้อนี้ได้นำมาเป็นเกณฑ์คัดเลือกประเด็นที่ปรากฏมากที่สุด ประกอบกับข้อสนับสนุนที่ได้จากบทความ เรื่อง “โซเซียลมีเดีย กำลังเปลี่ยนโฉมการบริโภคข่าวสาร” ของ วริศ พันธุ์อิสถ (2553) ได้ระบุว่า นายนภพัฒน์จักษ์

อัตรันท์ ผู้สื่อข่าวจากเนชั่นแนล ได้อธิบายความสำคัญและบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในกระบวนการทำงานข่าวไว้ว่า สื่อสังคมออนไลน์สามารถเป็นช่องทางนำเสนอข่าวสารได้รวดเร็วกว่าสื่อกระแสหลัก ทำให้ข่าวที่ปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์จำเป็นต้องเป็นข่าวที่ทันต่อเหตุการณ์และมีการนำเสนออย่างทันท่วงที่อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

ด้านการตรวจสอบความถูกต้องในการนำเสนอข่าว พบว่ามีคุณภาพข่าวด้านความสดและทันต่อเหตุการณ์ (Recentness) มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “สื่อใหม่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม” ของ ชาลอต โทณวนิก (2554) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดการหลอมรวมสื่อที่ผู้รับสื่อสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทุกที่ทุกเวลาและสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากการเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์จะต้องทำข่าวแข่งกับเวลาและความเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการในการรับข่าวสารอย่างทันต่อเหตุการณ์ของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้ได้มากที่สุด

ด้านการเขียนข่าวพบว่ามีการใช้ภาพประกอบข่าวและเนื้อหาข่าวเยอะมากที่สุดตามลำดับ และปรากฏคลิปปิดีโอเพียง 1 คลิปจากข่าวทั้งหมด สอดคล้องกับผลการวิจัยอีกส่วนหนึ่งของ ชาลอต โทณวนิก (2554) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ด้วยกระบวนการการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีนั้น ส่งผลให้การทำข่าวผ่านสื่อใหม่เกิดการหลอมรวมสื่อ หรือเรียกว่า Media Convergence คือ เมื่อนักข่าวจะทำข่าวชิ้นหนึ่งๆ จะมีการใช้การนำเสนอที่หลากหลาย ต้องใช้ภาพ เสียง กราฟฟิกประกอบ ในข่าวข่าวเดียว

ความรับผิดชอบต่อสังคมในการทำข่าว

ประเด็นเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมในการทำข่าวอาการป่วยไข้เลือดออกของปอ ทฤษฎี สหวงษ์ สามารถเห็นได้จากการศึกษากระบวนการข่าวในขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องและการเขียนข่าวได้ ดังนี้

ด้านการตรวจสอบความถูกต้องได้ใช้หลักคุณภาพข่าวเข้ามาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยนรินทร์ นาเจริญ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของสื่อประการหนึ่งในสังคมประชาธิปไตย คือ การตอบสนองต่อ “สิทธิที่จะรู้” (Right to know) ของประชาชน โดยที่สื่อจะต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ ต่อสังคมให้รอบด้าน และต้องนำเสนอข่าวสารที่มีคุณภาพให้มากที่สุด หลักคุณภาพข่าวประกอบไปด้วย 5 หลักการที่สำคัญ คือ ข่าวต้องมีความถูกต้องครบถ้วน, ข่าวต้องมีความสมดุลและเป็นธรรม, ข่าวต้องมีความเป็นปรัญญาหรือเป็นกลาง, ข่าวต้องมีความกระชับชัดเจน และข่าวต้องมีความสดและทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งการจากศึกษาในครั้งนี้ได้พบว่าจากข่าวที่นำเสนอทั้งหมดต่างก็มีคุณภาพข่าวด้วยกันทั้งสิ้น บางข่าวอาจจะมีการครบถ้วนทั้ง 5 ข้อ หรือ บางข่าวอาจจะขาดคุณภาพข่าวไปในบางข้อ แต่ข้อสรุปโดยรวม คือ ข่าวส่วนใหญ่มีการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักคุณภาพข่าว

โดยหลักคุณภาพข่าวนี้อาจเชื่อมโยงไปถึงลักษณะบางประการของความรับผิดชอบทางสังคมของสื่อมวลชนได้ ปรมะ สตะเวที (2539) ได้ระบุถึงลักษณะดังกล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนต้องเสนอข่าวด้วยความถูกต้อง (Accuracy) โดยความถูกต้องนั้นถือเป็นความรับผิดชอบต่ออย่างแรกของสื่อมวลชน ซึ่งหมายความว่า การเสนอแต่ความตรงกับความเป็นจริงของเหตุการณ์ ดังนั้นในการเสนอภาพ พาดหัวข่าว ตลอดจนเนื้อข่าวและการอ้างคำพูด (quotations) จึงต้องเป็นจริงและมีความสอดคล้องกัน ประการต่อมา คือ สื่อมวลชนต้องเสนอข่าวตรงไปตรงมา (Objectivity) หมายถึง สื่อมวลชนควรแยกระหว่างข่าวกับความคิดเห็นออกจากกัน เพราะทั้ง 2 ส่วนนี้ทำหน้าที่ต่างกัน ข่าวทำหน้าที่ในการรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงของเหตุการณ์ ในขณะที่ความคิดเห็นทำหน้าที่ในการแสดงความรู้สึกและวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ที่เป็นข่าว รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ดังนั้นการเสนอข่าวของสื่อมวลชนจึงควรเป็นการเสนอไปตามข้อเท็จจริง ตรงไป

ตรงมา ไม่ตีความข่าว และไม่แสดงความคิดเห็นในข่าว รวมทั้งไม่สอดใส่
อารมณ์ ไม่ใส่สี ไม่แต่งเติมจนทำให้ข่าวบิดเบือนไปจากความจริง และ
สื่อมวลชนต้องเสนอข่าวโดยเสมอภาค (Balance) คือ การนำเสนอข่าวต่อ
ประชาชนโดยเท่าเทียมกันและเสมอภาคกัน ไม่เอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง
หรือเสนอข่าวของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียว นอกจากนั้นจากการ
ศึกษาของ วัฒน ภูวทิศ (2554) ยังค้นพบผลที่คล้ายคลึงกับการวิจัยในงาน
ของผู้วิจัยอีกว่า การทำข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สื่อข่าวทั้งที่เป็น
มืออาชีพและผู้สื่อข่าวพลเมือง จะต้องคำนึงถึงหลักความถูกต้องของข้อมูล
โดยสิ่งที่ควรคำนึงถึงที่สุด คือ “ความเป็นปรีวิสัย” “ความถูกต้องแม่นยำ”
และ “ความโปร่งใสเป็นธรรม” ซึ่งข้อคำนึงเหล่านี้ได้ปรากฏอยู่ในกระบวนการ
การตรวจสอบความถูกต้องในการทำข่าวของทีมข่าวโพสต์ทูเดย์

ด้านการเขียนข่าวได้ปรากฏความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ในประเด็น
การเขียนพาดหัวข่าวที่ตรงกับเนื้อหา ซึ่งมีข่าวที่มีพาดหัวตรงทั้งหมด 102
ข่าวจาก 104 ข่าว อีก 2 ข่าวที่เหลือไม่ปรากฏพาดหัวข่าว เป็นเพียงข้อความ
และรูปภาพไว้อาลัยให้กับปอ ทฤษฎีในวันที่เสียชีวิตเท่านั้น นรินทร์ นาเจริญ
(2549) ได้กล่าวถึงหลักการเขียนหัวข่าวว่า นอกจากจะต้องการใช้คำที่สั้น
ที่สุดในการสื่อความหมายที่ชัดเจนและตรงประเด็นกับเนื้อหาข่าวแล้ว จะ
ต้องมีความน่าสนใจสามารถดึงดูดผู้อ่านได้ และการเขียนหัวข่าวนั้น
ไม่ควรมุ่งสร้างความสนใจจนทำให้หมิ่นเหม่กับจริยธรรมหรือสื่อความหมาย
คลาดเคลื่อนไปจากเดิม ตรงกับกันลักษณะความรับผิดชอบทางสังคมที่ว่า
ด้วย สื่อมวลชนต้องเสนอข่าวด้วยความถูกต้อง นอกจากข่าวจะต้องเสนอแต่
ความเป็นจริงของเหตุการณ์ ยังต้องมีการเสนอภาพ พาดหัวข่าว ตลอดจน
เนื้อข่าวและการอ้างคำพูด (quotations) จึงต้องเป็นจริงและมีความ
สอดคล้องกัน และประเด็นสุดท้าย คือ การเปิดเผยแหล่งที่มาครบถ้วน จาก
จำนวนข่าวทั้งหมด 104 ข่าว ปรากฏข่าวที่มีการเปิดเผยแหล่งที่มาครบถ้วน
จำนวน 95 ข่าว โดยการเขียนข่าวแบบอ้างแหล่งที่มาได้ (Using Sources

Responsibly) ถือเป็นหลักที่กำหนดอยู่ในลักษณะความรับผิดชอบของสื่อมวลชน คือ สื่อมวลชนจะต้องสามารถระบุที่มาของแหล่งข่าวอย่างตรงไปตรงมาและเต็มที่ เพื่อให้ข่าวที่ปรากฏออกไปต่อสาธารณะชนนั้นสร้างความน่าศรัทธา และน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชน (ประมะ สตะเวทิน, 2539) แต่เป็นที่น่าสังเกตและเกิดข้อคำถามขึ้นว่า เพราะเหตุใดข่าวอีกจำนวน 9 ข่าวที่เหลือจึงไม่มีการระบุแหล่งที่มา โดย 8 ใน 9 ข่าวนั้นเป็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายศพ และพิธีศพของปอ ทฤษฎีแทบทั้งสิ้น ซึ่งในเนื้อหาข่าวจะมีทั้งรูปภาพและข้อความ หากจะกล่าวว่าเป็นการทำข่าวของทีมภาพและทีมงานโพสต์ทูเดย์เองนั้น ก็ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าใช่หรือไม่ เนื่องจากข่าวที่สามารถบอกแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการทำข่าวของทีมภาพและทีมงานโพสต์ทูเดย์ จะมีการลงลายน้ำ “Post Publishing” ไว้บนรูปภาพ (ดังภาพตัวอย่างภาพที่ 5) หรือมีการระบุแหล่งที่มาท้ายข่าวไว้ว่า “ทีมภาพโพสต์” แต่อีก 8 ข่าวที่เหลือนั้นไม่สามารถระบุได้ จึงเป็นข้อสังเกตว่าการทำข่าวในช่วงการเสียชีวิตของปอ ทฤษฎีนั้น ทีมข่าวโพสต์ทูเดย์ได้มีการส่งนักข่าวไปทำข่าวเองหรือไม่ หรือเป็นการนำข่าวมาจากแหล่งข่าวอื่นๆ แต่ไม่มีการระบุแหล่งข่าวไว้ตามข้อควรปฏิบัติ นอกจากนั้นอีก 1 ข่าวที่ปรากฏว่าไม่มีการให้แหล่งที่มาอย่างชัดเจน คือ การเขียนข้อความจากโบว์ แวนด้า ภรรยาสาวถึงปอ ทฤษฎี ในสื่อโซเซียลนั้น มีการนำภาพต้นฉบับมาจาก Instagram ส่วนตัวของโบว์ แต่มีการตัดทอนรูปภาพอย่างชัดเจน มีการตัดชื่อผู้ใช้งานออกจากรูปภาพ จนเหลือเพียงแค่ข้อความบางส่วน จากข้อค้นพบนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในการทำข่าวของทีมข่าวออนไลน์ได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านความละเอียดสะเพร่า หรือความรับผิดชอบต่อการทำข่าวก็ตาม ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว การเขียนข่าวและให้ข้อมูลแหล่งที่มาของข่าวนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เนื่องจากแหล่งที่มาเป็นหนึ่งในข้อพิจารณาเบื้องต้นว่า ข่าวที่ถูกนำเสนอ นั้นมีความน่าเชื่อถือหรือเป็นจริงได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ทีมข่าวโพสต์ทูเดย์ออนไลน์ควรจะมีการตรวจสอบ

อย่างรอบคอบเกี่ยวกับการระบุแหล่งที่มาของข่าวให้ชัดเจนทุกครั้งในทุกๆ ประเด็นข่าวที่มีการนำออกเผยแพร่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากการวิจัย “เรื่อง วัฒนธรรมการทำข่าวออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊ก แพนเพจโพสต์ทูเดย์ กรณีศึกษา อาการป่วยปอ ทฤษฎี สหวงษ์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในการศึกษา โดยเลือกเฉพาะกรณีศึกษา อาการป่วยปอ ทฤษฎี สหวงษ์ ซึ่งเป็นประเด็นข่าวที่ได้รับความนิยมและมีความน่าสนใจในช่วงเวลาเดียวกันกับการทำวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยมองว่าหากมีการศึกษาในหัวข้อวิจัยที่คล้ายคลึงกัน อาจจะทำให้การศึกษาจากประเด็นข่าวโดยรวมทั้งหมด เพื่อให้เห็นภาพวัฒนธรรมข่าวที่ชัดเจน และมีมิติมากยิ่งขึ้น หรือประเด็นความรุนแรงในสังคมจากสื่อออนไลน์ ซึ่งอาจไม่ได้ทำการศึกษาวิจัยจากสื่อเฟซบุ๊กแพนเพจ หากแต่เป็นสื่อออนไลน์ช่องทางอื่น เช่น เว็บไซต์ หรือทวิตเตอร์ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยสื่อมวลชนแขนงอื่น เช่น การนำเสนอข่าวผ่านทางโทรทัศน์ หรือสื่อหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ เพื่อให้เห็นมิติกระบวนการข่าวที่หือหวาและสะท้อนความเป็นจริงของสังคมมากกว่าการศึกษาหนังสือพิมพ์คุณภาพ อีกทั้งยังสามารถเห็นภาพรวมของวงการสื่อสารมวลชนของไทยมากยิ่งขึ้น เพื่อที่ในอนาคตจะสามารถนำไปใช้เป็นแบบแผนการพัฒนา ควบคุมวงการสื่อสารมวลชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และง่ายต่อองค์กรสื่อในการกำกับดูแล

3. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมข่าวออฟไลน์ และวัฒนธรรมข่าวออนไลน์ เพื่อให้เห็นขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน และมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีเช่นนี้ โดยควรเริ่มศึกษาตั้งแต่ขั้นตอนกระบวนการข่าวขึ้น

เริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้าย อาจจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านความพึงพอใจหรือความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อข่าวที่ถูกเผยแพร่ไปในส่วนของแต่ละวัฒนธรรมข่าว ว่าผู้รับสารมีความเห็นที่เป็นไปในทางใด และมีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกันอย่างไร

4. การศึกษาเรื่องประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม จริยธรรมจรรยาบรรณในการทำข่าวของสื่อมวลชนไทย เป็นประเด็นที่มีการศึกษาวิจัยกันมาอย่างต่อเนื่อง หากแต่ยังไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากการที่มีข่าวหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมปรากฏผ่านสื่อสาธารณะอยู่เป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนา

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เลิฟ แอนด์ ลิฟ.
- กาญจนา แก้วเทพ, สราวุธ อนันตชาติ, เนตรชนก พึ่งเกษม, วรวรรณ องค์กรุทธรักษา, สุกัญญา สุตบรรทัด, สุธี พลพงษ์, และคณะ. (2550). *ชุดความรู้ประเทศไทยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. (2551). *ทฤษฎีสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนและสมาคมวารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. แปลจาก Siebert F, S., Peterson, T. and Schramm, W. (1956). *Four theories of the press*. Urbana: University of Illinois Press.
- ขึ้นพิจิ เกื่อนกลาด. (2554). *การใช้ทวิตเตอร์ในกระบวนการผลิตข่าวของเนชั่นชาแนล*. สารนิพนธ์วารสารศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- ชาลอต โทณวนิก. (2554). *สื่อใหม่ (New media) กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพมหานคร
- ประมะ สตะเวทิน. (2539). *การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- นพดล อินนา. (2548). *ไอทีกับงานสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- นรินทร์ นำเจริญ. (2549). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรายงานข่าว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปรมะ สตะเวทิน. (2539). *การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ประกอบเกียรติ อิมศิริ. (2556). *หลักการสื่อสารมวลชน*. ปทุมธานี: ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล.
- โซเซียลลิงค์. (2558). *สถิติบนโลกออนไลน์และพฤติกรรมการใช้ Social Network ของไทย (Online)*. ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2558, จาก โซเซียลลิงค์ เว็บไซต์: <http://www.zocialinc.com/zocialawards2015>
- มาลี บุญศิริพันธุ์. (2526). *หลักการประเมินคุณค่าข่าว*. กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัฒน์ ภูวทิศ. (2554). การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อเชิงจริยธรรมในการนำเสนอข่าวสารของผู้สื่อข่าว. *นักบริหาร*, 31, 166-174.
- วริต พันธุ์โอสธ. (2553). *โซเชียลมีเดีย กำลังเปลี่ยนโฉมการบริโภคข่าวสาร (Online)*. ค้นเมื่อ 21 กันยายน 2558, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/life/20100705/341346.htm>
- สุปรียา กลิ่นสุวรรณ. (2552). *การกำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองในกลุ่มบล็อกโอเคเนชั่น*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุดารัตน์ ดิษยวรรณนะ จันทราวัดนากุล. (2552). *ระบบและกลไกการรับผิดชอบของสื่อในยุคดิจิทัล*. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชนระดับกลาง(บสก.) รุ่นที่ 1, กรุงเทพมหานคร: สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย.

- สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. (2553). รายงานประจำปี 2553 สื่อ
ในวิกฤตหรือวิกฤตในสื่อ. ม.ป.ท
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2545). การสื่อข่าว : หลักการและเทคนิค. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2558). รายงานผลการสำรวจ
พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558 (Online).
ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2558, จาก [https://www.etda.or.th/
documents-for-download.html](https://www.etda.or.th/documents-for-download.html)

การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในงานพิธีไทย

Identity and Communication through Makeup in Thai Ceremonies

กฤษณ์ คำนนท์¹

Krit Kamnon

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในงานพิธีไทยโดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ แนวคิดสัญลักษณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอถึงการสื่อสารที่เกิดจากการประกอบสร้างสัญลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในบริบทงานพิธีการที่เกิดขึ้นในสังคมไทย นอกเหนือจากการแต่งหน้าแล้ว “เครื่องแต่งกายและทรงผม” ยังเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดความสมบูรณ์ทางการสื่อสาร บทความนี้เป็นการเปิดมิติหมายทางด้านการสื่อสารด้วยการแต่งหน้า เครื่องแต่งกายและทรงผมในงานพิธีไทย เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน (Understanding) ของคนในสังคมไทย อันจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จทางด้านการสื่อสาร

คำสำคัญ : การสื่อสาร อัตลักษณ์ การแต่งหน้า

¹ นิสิตปริญญาเอกสาขาการสื่อสาร คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร, อาจารย์สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Abstract

The objective of this article is to analyze the communication expressed through the makeup for identity construction of ceremony participants. The study explored the communication on the concepts of Identity and Semiology. It is aimed to demonstrate the communication which is constructed the identity through the makeup in the context of ceremonies in Thai society. Besides the makeup, “Clothing and Hair-do” is one another factor that can complete the communication. This article is a new dimension of the communication through the makeup, clothing, and hair-do of Thai ceremonies, to harmonize the understanding of the people in Thai society, which lead the communication to be accomplished.

Keywords: communication identity makeup

บทนำ

การสื่อสารเป็นกระบวนการสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ต้องอาศัยการสื่อสารในการติดต่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมในเหตุการณ์ สถานการณ์ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม การสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน และเปรียบเสมือนเป็นฟันเฟืองสำคัญที่ทำให้สังคมหมุนเวียนและดำเนินไปได้โดยไม่หยุดยั้ง

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวัฒนธรรมนั้น ต่างต้องมีการสื่อสารเพื่อการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น โดย Johnathan Culler (อ้างถึงใน Arther Asa Berger 1982) กล่าวว่า ได้กล่าวถึงการศึกษา ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมในมิติต่างๆ โดยการศึกษาอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิด 2 ประการ ประการแรก คือ ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมไม่ได้เป็นวัตถุหรือเหตุการณ์ที่ใช้ในการศึกษาเท่านั้น แต่วัตถุหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นล้วนประกอบไปด้วยความหมาย นั่นคือ สัญญะ และประการที่สอง คือ วัตถุหรือเหตุการณ์ที่กล่าวถึงนั้นไม่ได้มีคุณค่าหรือความหมายอย่างโดดๆ ในตัวของมันเอง แต่ความหมายจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีการทำงานประสานกัน (ความสัมพันธ์ของวัตถุและความหมาย (มณเฑียร ศุภโรจน์, 2541, น. 18)

ดังนั้นเหตุการณ์ สถานการณ์จึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกัับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยตั้งแต่เกิดจนตายในลักษณะ “งานพิธี”

งานพิธีจึงเป็นเหตุการณ์ สถานการณ์ที่มนุษย์ในสังคมได้ร่วมกันสร้างหรือทำขึ้นเพื่อการปฏิสัมพันธ์กัน งานพิธีจึงมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับมนุษย์ในสังคม ในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ พจนานุกรมภาษาไทยฉบับแรกที่ค่อนข้างสมบูรณ์ได้อธิบายความหมายของ “พิธี” ว่า

หมายถึง “กิจที่มีประการต่างๆ คนทำกิจอันหนึ่งว่าเป็นพิพิธอันหนึ่ง” (แดน ปิซ บรัดเลย์, 2416, น.460)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 788) ได้ให้ความหมายของ “งานพิธิ” ไว้ว่าเป็นงานที่จัดขึ้นตามลัทธิหรือความเชื่อถือตามขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อความขลังหรือความเป็นสิริมงคลเป็นต้น เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พิธีมงคลสมรส พิธีประสาทปริญญา

งานพิธิจึงประกอบด้วยสัญลักษณ์ที่มีลักษณะที่หลากหลายและซับซ้อนไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่างานพิธิจึงมีลักษณะเปรียบเสมือนสื่อ (Medium) ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะของงานพิธิ ตามแนวคิดของ Marshall McLuhan โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกประเภทของสื่อตามคุณลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร (audience's participation) ออกเป็นสองประเภท คือ สื่อร้อน (hot media) และสื่อเย็น (cool media) แมกลูฮัน อธิบายว่า สื่อร้อน หมายถึงสื่อที่จัดสรรข้อมูลไว้มาก (high definition) จบแทบจะไม่มีช่องว่างให้ผู้รับสารเข้าไปใส่ข้อมูลหรือเนื้อหาเพิ่มเติมนัก ตรงข้ามกับสื่อเย็นที่มีช่องว่างสำหรับผู้ชมที่แสดงว่าระหว่างการชมสื่อเย็นผู้ชมสามารถต่อรองกับสื่อหรือกิจกรรมอื่นได้ค่อนข้างสูงกว่าสื่อร้อน เพราะคุณลักษณะของสื่อเย็นนั้นมีเนื้อหาข่าวสารที่เข้มข้นน้อยกว่า (low definition)

เมื่อพิจารณาลักษณะของสื่อทำให้เราสามารถแยกประเภทของงานพิธิได้ว่า งานพิธิเป็นได้ทั้งสื่อร้อนและสื่อเย็น โดยสื่อแต่ละประเภทจะมีผลต่อการประกอบสร้างสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายที่มีความแตกต่างกันออกไป ดังนี้

งานพิธิที่เป็นสื่อเย็น (Media cold) มีลักษณะพื้นฐาน คือ เป็นงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมทางการสื่อสารได้มาก เนื่องจากงานพิธิประเภทนี้จะสามารถแสดงความคิด จินตนาการตามที่ตนต้องการได้อย่างอิสระหรือที่เรียกว่า “งานพิธิแบบไม่เป็นทางการ” เช่น งานแต่งงาน ส่วนงาน

พิธีที่เป็นสื่อร้อน (Media Hot) มีลักษณะพื้นฐาน คือ เป็นงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมทางการสื่อสารได้น้อย โดยมีระเบียบ กฎเกณฑ์หรือข้อกำหนดที่ชัดเจน ผู้ร่วมงานต้องปฏิบัติตามที่เรียกว่า “งานพิธีแบบเป็นทางการ” ได้แก่ พิธีพระราชทานปริญญาบัตร โดยงานพิธีทั้งสองประเภทต่างมีความจำเป็นและให้ความสำคัญใน “การแต่งหน้า” ในการสื่อสาร

การแต่งหน้าเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความชัดเจนให้กับการสื่อสาร และเป็นสิ่งแรกที่จะสร้างประทับใจให้แก่ผู้พบเห็น (First impression) มากกว่าส่วนอื่นๆ บนร่างกายมนุษย์ การแต่งหน้าจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการเสริมสร้าง อำพรางและเติมเต็มให้เกิดความสมบูรณ์ทางการสื่อสารสื่อความหมายทางการสื่อสารด้วยการใช้สัญลักษณ์ (Sign) ในบริบทงานพิธี

ในฐานะที่การแต่งหน้าเป็นการสื่อสารในระบบสัญลักษณ์ซึ่งมีรหัส (Code) ทำหน้าที่จัดการหรือกำกับความหมายที่ฝังตัวอยู่ในสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสารและช่วยทำให้การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้ามีความชัดเจนในกระบวนการสื่อสารแล้ว ทว่าจำเป็นต้องอาศัย “เครื่องแต่งกายและทรงผม” ในการเสริมสร้างความสมบูรณ์ทางการสื่อสารให้เกิดขึ้นในงานพิธีที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามบริบทของงานพิธีต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคม การอันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของบุคคลในปัจจุบัน

บทความนี้มีจุดประสงค์ในการวิเคราะห์การสื่อสารผ่านการแต่งหน้าในงานพิธีไทย เนื่องด้วยคนในสังคมจำเป็นต้องใช้การสื่อสารในการปฏิสัมพันธ์กันผ่านเหตุการณ์ ในลักษณะของ “งานพิธี” โดยงานพิธีจะมีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างกันออกไป งานพิธีจึงถือเป็น “บริบท” (Context) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกอบสร้างความหมายให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะและนำไปสู่อัตลักษณ์ของบุคคลในงานพิธีการที่ในปัจจุบัน

งานพิธี : การสื่อสารด้วยการแต่งหน้า

งานพิธีเป็นเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม

และวัฒนธรรมที่ทำให้ผู้คนมากหน้าหลายตาได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งกันและกัน ซึ่งบุคคลเหล่านั้นต่างมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป งานพิธีจึงเปรียบเสมือนโรงละคร โดยมีผู้คนที่เข้ามาร่วมงานเป็นตัวละครที่ทำหน้าที่ในการแสดงบทบาทต่างๆ อยู่ในโรงละครแห่งนั้น ผู้ร่วมงานพิธีเปรียบเสมือนตัวละครในโรงละครที่มีการประกอบสร้างความหมายภายในบริบทของงานพิธีที่มีความแตกต่างกันออกไป เช่น ลักษณะท่าทาง เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ พฤติกรรม การแสดงออกรวมถึง “การแต่งหน้า”

เนื่องด้วยการแต่งหน้าถือเป็นการสื่อสารในระบบสัญลักษณ์วิทยา (Semiology) ที่สามารถสื่อความหมายได้ทั้งการสื่อความหมายโดยตรง คือ การสื่อความหมายในตัวของมันเอง ตามรูปลักษณะที่ปรากฏให้เห็นความหมายได้ชัดเจน ส่วนความหมายโดยนัย คือ การสื่อความหมายในลักษณะเชิงลึกจากปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นโดยการใช้สัญลักษณ์ (Sign) ที่มีรหัส (Code) ของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม กติกา จารีต ระเบียบแบบแผนทางสังคมเป็นตัวกำกับความหมาย โดยความหมายที่เกิดขึ้นในงานพิธีจะมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงและเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของงานพิธีที่เกิดขึ้นในสังคมที่ถือเป็นบริบท (Context) ทางสังคมวัฒนธรรมอันนำไปสู่การสร้างการเข้าใจในความหมายที่ตรงกันอันเกิดจากรหัสของผู้รับสารและผู้ส่งสารภายในงานพิธี

รหัสเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการสื่อสารและเป็นตัวกำหนดความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ภายในงานพิธี โดย John Fiske (1982, p. 64) ได้กล่าวถึงกระบวนการสื่อสารในส่วนของรหัสไว้ว่า “รหัส” คือ กระบวนการที่ใช้สำหรับการสร้างความหมายขึ้นมา โดยรหัสเป็นสิ่งที่ถูกซ่อนไว้ภายใต้ระบบสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยสมาชิกในสังคมที่มีการใช้รหัสนั้นร่วมกัน ดังนั้น การศึกษาเรื่องรหัสจึงหมายถึง การศึกษาในมุมมองต่างๆ ภายในบริบทของสังคม เนื่องด้วยรหัสเป็นระบบของการให้ความหมายร่วมกันของ

สมาชิกในสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน ที่ประกอบไปด้วยสัญญาณ กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนหรือข้อตกลงของสมาชิกในสังคมที่ว่าด้วยการเชื่อมโยงสัญญาณให้มีสัมพันธ์ที่ซับซ้อนในแต่ละวัฒนธรรมและบริบทของสังคม

นอกจากนั้น John Fiske and John Hartley (1987, p. 63) ได้อธิบายถึงลักษณะของรหัสซึ่งพอจะสรุปได้ว่า รหัสเป็นชุดของสัญญาณซึ่งถูกนำมารวมกันตามกฎที่แน่นอนบางกฎ ซึ่งสัญญาณที่ประกอบกันเป็นชุดและกฎสำหรับรวมสัญญาณเหล่านี้เข้าด้วยกัน จะต้องได้รับการเห็นพ้องในหมู่สมาชิกของวัฒนธรรมซึ่งรหัสถูกนำมาใช้สื่อสาร รหัสมีได้มีลักษณะเป็นระบบที่คงที่ (a static system) แต่ส่วนใหญ่จะเป็นระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหว (a dynamic system) ดังนั้นรหัสจึงมีส่วนที่เป็น “นวัตกรรม” (innovations) และส่วนที่เป็นธรรมเนียมดั้งเดิม (conventional aspect of codes) ลักษณะของรหัสที่มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

รหัสจึงสามารถจัดการกับความต้องการใหม่ๆ ของบุคคล หรือสถานการณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งถูกเปลี่ยนแปลงไป โดยสิ่งใดก็ตามที่มนุษย์ทำหรือสร้างขึ้นล้วนประกอบไปด้วยรหัสที่แฝงตัวและถูกใส่ในสัญญาณของวัฒนธรรมของเขา และวิธีที่เขาทำหรือสร้างก็จะถูกกำหนดโดยธรรมเนียมของวัฒนธรรมนั่นเอง ในส่วนที่เป็นธรรมเนียมของรหัสนี้ ทำให้รหัสสามารถสื่อสารและแสดงความหมายได้ จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เชื่อมโยงได้ว่าในกระบวนการสื่อสารด้วยสัญญาณจะมีรหัสซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ กติกา ธรรมเนียมที่ถูกซ่อนเร้นภายในงานพิธีซึ่งถือเป็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ในกระบวนการสื่อสารของคนภายในงานพิธีซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่บรรจุไปด้วยสัญญาณต่างๆ เช่น การแต่งหน้า เครื่องแต่งกาย และทรงผมที่เป็นการสื่อสารในระบบสัญลักษณ์วิทยา (Semiology) โดยสัญญาณเป็นการสื่อสารที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ระบบของสังคมและวัฒนธรรม โดย Ferdinand de Saussure (อ้างใน จีรยุทธ บุญมี, 2551, น. 64-65) ได้แบ่งสัญญาณออกเป็นสองส่วน คือ ตัวหมาย (Signifier) และความคิดที่ถูก

หมาย (Signified)...ทั้งสองสิ่งนี้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ดำรงอยู่ด้วยกันคล้ายๆ สองด้านของเหรียญ หรือบางครั้งโซซูร์เปรียบเทียบกับ การตัดกระดาษ ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างอะไรก็ล้วนมี 2 ด้าน คือด้านหน้าและด้านหลังเสมอ โซซูร์ใช้ศัพท์ที่ตอนหลังเป็นที่ตอนหลังเป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายกว้างขวาง คือ ตัวหมาย (Signifier) แทนเสียงภาพ และสิ่งที่ถูกหมายถึง (Signified) แทนความคิด (Concept) ดังนั้นสัญลักษณ์หนึ่งๆ จึงแยกเป็นสองส่วนเสมอ

นอกจากนั้น โรลันด์ บาร์ต (Roland Barthes) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศสหนึ่งในนักสัญวิทยาที่ ให้ความสำคัญของการตีความหมาย สัญลักษณ์มากยิ่งขึ้น โดยบาร์ตได้จำแนกความหมาย ของสัญลักษณ์ ไว้ใน 2 ความหมาย คือ ความหมายโดยอรรถ (Denotation) เป็นความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร เข้าใจตรงกันเป็นส่วนใหญ่ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ความหมายโดยอรรถ นี้เป็นความหมายขั้นแรก (First Order of Signification) ที่อาจถือได้ว่าเป็นสามัญโดยทั่วไปที่ มองเห็นได้อย่างชัดเจน และความหมายโดยนัย (Connotation) เป็นตัวหมายถึงที่ประกอบสร้าง อย่างตรงกันข้ามกับความหมายโดยอรรถ ได้แก่ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงของกลุ่ม หรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคล กล่าวคือ ถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างเป็นอัตวิสัย (Subjective) ไม่ว่าจะเป็นอัตวิสัยในระดับบุคคล เช่น ประสบการณ์ส่วนตัว หรืออารมณ์ความรู้สึกของ แต่ละคนหรือเป็นอัตวิสัยในระดับสังคมที่เราเรียกว่า “ค่านิยมของแต่ละสังคม” (วรรณพิมล อังคศิริสรพ, 2551)

กระบวนการสร้างความหมายในระบบสัญลักษณ์ในลักษณะต่างๆ จึงมีความสำคัญทางการสื่อสารโดย Charles Sanders Peirce (1839-1914) ได้นำเสนอแนวคิดทางสัญลักษณ์ว่าแบ่งสัญลักษณ์ออกเป็น 3 ชนิดได้แก่ 1) ภาพเหมือน/รูปจำลอง (icon) หมายถึงภาพเหมือนที่ถูกนำมาแสดง แทนของจริง เช่น รูปกบ รูปเรือใบ รูปคนกำลังวิ่งออกกำลังกาย 2) ดรรชนี (index) หมายถึง สัญลักษณ์ ที่เชื่อมโยงเชิงเหตุผลไปสู่ความเป็นจริง เช่น คิวไฟเป็น

ตรรกะที่เชื่อมโยงกับไฟไหม้ เสียงหวูดรถไฟ บอกให้รู้ว่ามีรถไฟกำลังจะแล่น
ผ่านมา 3) สัญลักษณ์ (symbol) หมายถึงรูปสัญญะกับความหมายสัญญะ
(signifier/signified) ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันแต่ถูกนำมาเข้าคู่
กันเพื่อสื่อความคิดหรือความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง (เกศราภรณ์ คำดี,
2556, น. 12)

นอกจากนั้นการแต่งหน้าถือเป็นสัญญะประเภท Symbol โดยที่
แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างตัวหมาย (signifier) คือ รูปทางกายภาพ
ของสัญญะ เช่น สี ลักษณะเส้น ลักษณะพื้นผิว ฯลฯ และตัวหมายถึง
(signified) คือ ภาพในจิตใจของเราที่มีความหมายในเชิงลึกทางสังคม
วัฒนธรรมที่สามารถผลิตความหมายได้ด้วยตัวเอง โดยทั้งสองไม่จำเป็นต้อง
สอดคล้องหรืออ้างอิงซึ่งกันและกันในกระบวนการสื่อความหมาย

ในกระบวนการสื่อสารการแต่งหน้าจึงมีฐานะเป็นตัวบท (Text) ที่
สามารถสื่อความหมายในงานพิธีการ ทว่าในการประกอบสร้างความหมาย
ให้เกิดความสมบูรณ์ทางการสื่อสารยังจำเป็นต้องอาศัย “เครื่องแต่งกาย
และทรงผม” ในฐานะตัวบทร่วม (Co-text) ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตาม
ลักษณะของงานพิธีการต่างๆ โดยงานพิธีการจึงมีฐานะเป็น (Context)
ดังนั้นการประกอบสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าจะมีการเปลี่ยนแปลง
ไปตามบริบทของงานพิธีและมีความหมายโดยนัยที่มีความสัมพันธ์กับสังคม
วัฒนธรรมของไทย

การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในบริบทงานพิธีไทย

มนุษย์ในสังคมใช้การสื่อสารเพื่อการปฏิสัมพันธ์กันภายใต้บริบททาง
สังคมที่มีความแตกต่างกัน โดยไม่มีข้อจำกัดของเวลา (Time) และสถานที่
(Space) การแสดงตัวตนหรืออัตลักษณ์ที่ประกอบสร้างจากสัญญะ เช่น
การแต่งหน้า เครื่องแต่งกายและทรงผมนั้นจะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป
ตามบริบททางสังคม

เมื่อก้าวถึงการประกอบสร้างความหมายด้วยสัญญะจากการ

แต่งหน้า เครื่องแต่งกายและทรงผม จะมีรหัส (Code) ที่เป็นตัวกำกับสัญญาณ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของงานพิธีที่เกิดขึ้นในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้ความหมายทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้น มีความหลากหลาย ไม่หยุดนิ่ง ไม่มีความเป็นเอกภาพโดยจะเลื่อนไหลและเปลี่ยนแปลงไปตามพรมแดนของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะของการกลายเป็นอันนำไปสู่อัตลักษณ์ของบุคคลในปัจจุบัน

การสร้างอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในงานพิธีถือเป็นการจำลอง หรือการลอกเลียนแบบ (Simulation) ที่ส่งผลต่อความเป็นจริงของสิ่งที่อ้างอิงเดิมได้เลือนหายไป โดยตัวหมาย (signifier) คือ รูปสัญญาณจะไม่ได้ทำหน้าที่เชื่อมโยงหรือเป็นตัวแทนของสิ่งใด ส่วนตัวหมายถึง (signified) สามารถผลิตความหมายได้ด้วยตัวของมันเอง ในกระบวนการสื่อความหมาย (Signification) ทำให้เกิดเป็นความจริงเชิงสมมุติ (Hyperreal) ที่ไม่จำเป็นต้องอ้างอิงสิ่งใด (Reference) ความหมายจึงถูกลดทอน คงเหลือไว้แต่ภาพนิมิต (Simulacrum) ของความจริง (Real) ที่ปรากฏขึ้นมาโดยไม่ต้องพิสูจน์หาความจริงใดๆ อีกต่อไป

ดังนั้นการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในงานพิธีต่างๆ เป็นการนำความจริงภายในจิตใจผสมผสานกับจินตนาการเกิดเป็นภาพนิมิต โดยการสร้างอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าถือของคนในงานพิธีเป็นภาพตัวแทนแห่งความเป็นจริงที่เกิดขึ้นมาใหม่ในสังคมและถูกผลิตซ้ำในสังคมได้อย่างหลากหลายและอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำเป็นต้องพิสูจน์หาความจริงอีกต่อไป

นอกจากนี้งานพิธีจึงมีอิทธิพลต่อรหัสที่แฝงอยู่ในชุดของสัญญาณของ “การแต่งหน้า เครื่องแต่งกายและทรงผม” ในกระบวนการประกอบสร้างความหมายทางการสื่อสาร ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อลักษณะและรูปแบบของงานพิธีมีการเปลี่ยนแปลงไปการประกอบสร้างความหมายโดยใช้รหัสที่เป็นชุดของสัญญาณก็จะมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยตามลักษณะและรูปแบบของงานพิธีนั้นๆ โดยแบ่งประเภทของงานพิธีการดังนี้

การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าบุคคลในงานพิธีที่เป็นทางการ

งานพิธีที่เป็นทางการ คือ งานพิธีหรืองานพิธีกรรมที่มีระเบียบ กฎเกณฑ์หรือกำหนดการที่กำหนดไว้ชัดเจน โดยผู้ร่วมงานจะไม่สามารถแสดงจินตนาการหรือบทบาทของตนเองได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของงานพิธี

การสื่อสารลักษณะด้วยการแต่งหน้าในงานพิธีที่มีลักษณะเป็นงานพิธีที่เป็นทางการซึ่งมีความสำคัญที่ต้องใช้การแต่งหน้า คือ “งานพิธีพระราชทานปริญญาบัตร” ถือเป็นงานพิธีที่มีความสำคัญสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในสังคมไทยและมีการพระราชทานปริญญาบัตรโดยเชื้อพระวงศ์ที่เป็นสถาบันสูงสุดของสังคมไทย

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2473 และถือสืบต่อปฏิบัติกันมาถึงรัชกาลปัจจุบัน (อุภาววัฒน นามศิริ, 2553, น. 259)

พิธีพระราชทานปริญญาบัตรเป็นงานที่จัดขึ้นสำหรับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา โดยบัณฑิตได้ชื่อว่า “ปัญญาชน” หรือแปลว่า “ผู้มีปัญญา” ปริญญาบัตรจึงถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าจากความวิริยะ อุตสาหะ ความพากเพียรพยายามจนสามารถสำเร็จการศึกษา ทางสถาบันต่างๆ จึงมีการจัดงานพระราชทานปริญญาบัตรขึ้น โดยผู้ที่เป็นบัณฑิตที่ประสงค์จะเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมงาน การเตรียมตัวของผู้เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะการสื่อสารอัตลักษณ์ภายนอกด้วยชุดครุย การแต่งหน้าและการทำผม ในการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าผู้เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรในบริบทพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ดังนี้

ลักษณะการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้า ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

ที่มา (<http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID=9580000109315>)

การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าของผู้รับพระราชทานปริญญาบัตรจะมีการสื่อความหมาย คือ ผู้รับพระราชทานปริญญาบัตรเปรียบเสมือนตัวบท (Text) โดยผู้เป็นช่างแต่งหน้าทำการแต่งหน้าสามารถใช้จินตนาการผสมผสานกันตัวบทในการประกอบสร้างความหมายได้น้อยเนื่องจากเกิดการควบคุม (Social Control) โดยงานพระราชทานปริญญาบัตรในประเทศไทยมีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ คติความเชื่อ ค่านิยมและบรรทัดฐานของการเข้ารับพระราชทานปริญญาเป็นปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการควบคุมจินตนาการของผู้เป็นช่างแต่งหน้า โดยช่างแต่งหน้าสามารถประกอบสร้างความหมายโดยการใช้สัญลักษณ์จากสี ลายเส้น แสงและเงาที่มีรหัสของการแต่งหน้าผู้เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรแฝงอยู่ภายใต้บริบทงานพิธีพระราชทานปริญญาบัตรในสังคมวัฒนธรรมไทย

การสื่อความหมายด้วยการแต่งหน้าผู้รับพระราชทานปริญญาบัตร

ผู้เป็นช่างแต่งหน้าใช้รหัสแต่งหน้าผ่านการใช้สีพีชหรือสีส้ม บริเวณดวงตา และปากโดยสื่อความหมายถึงความสามารถ ความเข้มแข็ง กระตือรือร้น ความมั่นคง ความสมดุล ความอบอุ่น ความโชคดีและความเจริญ ส่วน สีน้ำตาลและสีดำ ใช้ในบริเวณคิ้วและเส้นขอบตา สื่อความหมายถึงความ มั่นคง ความเชื่อถือได้ ความมีเกียรติ นอกจากสีแล้วลักษณะของเส้นยังสามารถสื่อความหมายได้ โดยเส้นโค้งบริเวณ บริเวณเส้นขอบตา เส้นขอบ ปาก สื่อความหมายถึงความสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวล และเส้นเฉียงที่มีความ โค้งเล็กน้อยบริเวณคิ้ว สื่อความหมายถึงความมุ่งมั่น ความเจริญเติบโตและ ความก้าวหน้าแฝงไปด้วยความความสุภาพและอ่อนโยน

ว่าการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าของผู้เข้ารับพระราชทาน ปริญญาบัตรให้เกิดความสมบูรณ์จำเป็นต้องอาศัย “เครื่องแต่งกายและ ทรงผม” กล่าวคือ เครื่องแต่งกายในบริบทของพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ต้องแต่งกายด้วยชุดครุยของทางมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นทรงผมจะเป็น ทำผมในลักษณะ “การเกล้าและเก็บผมให้เรียบร้อย” ดังนั้นลักษณะของการ แต่งหน้า เครื่องแต่งกายและทรงผมเป็นรหัส (Code) ของงานพิธีพระราชทาน ปริญญาบัตร คือ ความสุภาพ สุขุม ความเชื่อถือและความมีเกียรติ ในการ สร้างความหมายของผู้เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร

การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าในงานพิธีที่ไม่เป็นทางการ

พิธีที่ไม่เป็นทางการ คือ งานพิธีหรืองานพิธีกรรมที่เปิดโอกาสให้ ผู้ร่วมงานสามารถแสดงความคิด จินตนาการและแสดงความเป็นตัวของตัว เองตามที่ตนต้องการได้ โดยเป็นงานพิธีที่มีความเป็นอิสระจากการควบคุม ได้แก่ งานสังสรรค์ งานเลี้ยงรุ่น งานฉลองตำแหน่งหรืองานวันเกิด ฯลฯ งานพิธีที่เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในสังคมไทย โดยเป็นงานพิธีที่ถือเป็น ประเพณีความเชื่อของคนไทย คือ พิธีแต่งงาน

การแต่งงาน ในความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. 2542 หมายความว่า “การทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นผัวเมียตามประเพณี” การแต่งงานถือเป็นการเริ่มต้นชีวิตครอบครัวของมนุษย์ในสังคม ผู้ที่จะมีครอบครัวได้ ก็คือ ชายหญิงที่อยู่ในวัยอันสมควร ที่จะเป็นสามีภริยากันได้ โดยชอบด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีและด้วยกฎหมายของสังคม ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย ทำให้พิธีการแต่งงานมีรูปแบบที่ต่างกันไป ตามคตินิยมของแต่ละท้องถิ่น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

พิธีแต่งงานเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับวิถีชีวิตของมนุษย์ เป็นพิธีที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมที่จะเป็นครอบครัว การแต่งงานในประเทศไทย ถือว่ามีความโดดเด่นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญงอกงามทางวัฒนธรรม อันติงามของสังคมไทยที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บุคคลที่มีความสำคัญในงานแต่งงาน คือ เจ้าสาว การเสริมสร้างสร้างการสื่อสารอัตลักษณ์ให้เกิดความสมบูรณ์ในบุคลิกลักษณะในพิธีแต่งงานต้องอาศัยเครื่องแต่งกาย ทรงผม รวมถึงการแต่งหน้า ในการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าเจ้าสาวในบริบทพิธีแต่งงาน ดังนี้

ลักษณะการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยแต่งหน้าในพิธีแต่งงาน

ที่มา (<https://instagram.com/makeupbynoina/>)

การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าของเจ้าสาวในงานพิธีแต่งงานในสังคมวัฒนธรรมไทย ผู้เป็นเจ้าสาวเปรียบเสมือนตัวบท (text) โดยช่างแต่งหน้าสามารถใช้จินตนาการผสมผสานกันตัวบทในการประกอบสร้างความหมายจากลักษณะการแต่งหน้าได้จากความคิดสร้างสรรค์ (Convergent Selectivity) เนื่องจากช่างแต่งหน้าสามารถประกอบสร้างความหมายโดยใช้สัญลักษณ์จากสี ลายเส้น แสงและเงาที่มีรหัสของการแต่งหน้าเจ้าสาวแฝงอยู่ภายใต้บริบทงานพิธีแต่งงานในสังคมและวัฒนธรรมไทย การแต่งหน้าจึงเป็นหนึ่งในกระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ของเจ้าสาว

การสื่อความหมายด้วยการแต่งหน้าเจ้าสาว ผู้เป็นช่างแต่งหน้าจะใช้รหัสแต่งหน้าผ่านการใช้สีชมพูหรือสีพีช เป็นสีหลักที่ใช้ในการแต่งหน้า เช่น บริเวณดวงตา แก้มและปากเพื่อสื่อความหมายถึงความอ่อนหวาน อ่อนโยน อ่อนเยาว์นุ่มนวล ความเป็นหนุ่มสาว ความน่ารักและความรัก บริเวณใต้ดวงตา ใช้สีขาวเพื่อสื่อความหมายถึงความดี ความบริสุทธิ์ ความไร้เดียงสา ความนอบน้อมถ่อมตนและความสงบเสถียร และบริเวณคิ้วและเส้นขอบตาใช้น้ำตาลและสีดำเพื่อสื่อความหมายถึงความมั่นคง ความเชื่อถือได้ ความมีเกียรติและความเจริญเติบโตเต็มที่ นอกจากนี้แล้วลักษณะของเส้นยังสามารถสื่อความหมายได้โดยเส้นโค้งบริเวณคิ้ว เส้นขอบตา เส้นขอบปาก สื่อความหมายถึงความสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวลเป็นการตีความหมายภายใต้บริบททางวัฒนธรรมของสังคมไทย

ว่าการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้าของเจ้าสาวให้เกิดความสมบูรณ์จำเป็นต้องอาศัย “เครื่องแต่งกายและทรงผม” กล่าวคือ เครื่องแต่งกายของเจ้าสาวในบริบทของพิธีแต่งงานมีการแต่งกายด้วยชุดไทยประยุกต์ด้วยผ้าไทย นอกจากนั้นทรงผมจะเป็นทำผมในลักษณะ “การเกล้าและมีการมวยผม” ลักษณะของ การแต่งหน้า เครื่องแต่งกายและทรงผมจึงเป็นรหัสที่เป็นข้อกำหนด กติกา ระเบียบแบบแผนในการสื่อสารอัตลักษณ์ของเจ้าสาวในสังคม

การสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการแต่งหน้า เครื่องแต่งกายและทรงผมของเจ้าสาวในพิธีแต่งงานในบริบทของสังคมไทยได้สื่อความหมายถึงความอ่อนโยน อ่อนหวาน ความนุ่มนวล ความบริสุทธิ์ในลักษณะของความดีและความงามในสังคมไทย ดังนั้นลักษณะของ การแต่งหน้า เครื่องแต่งกายและทรงผมเป็นรหัส (Code) ของงานพิธีแต่งงาน คือ ความอ่อนหวาน ความอ่อนโยน ความบริสุทธิ์ ในการสื่อสารอัตลักษณ์ของเจ้าสาวในงานพิธีแต่งงาน

สรุป

ปัจจุบันสังคมต่างมีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมในสังคมที่มีความซับซ้อน หากเปรียบสังคมเป็นโรงละครโรงใหญ่ที่มีคนหรือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน การอยู่ร่วมกันผ่านการปฏิสัมพันธ์กันในสังคม ดังที่ Aristotle นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” เมื่อสังคมมีความหลากหลายและความแตกต่างเกิดขึ้น ผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมต้องรู้จักการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่สังคมในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต

การสื่อสารจึงมีความสำคัญสำหรับมนุษย์ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน การแต่งหน้าเป็นหนึ่งในกระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ในงานพิธี โดยเป็นสิ่งที่เสริมสร้าง ความชัดเจนและความสมบูรณ์ให้แก่บุคลิกลักษณะ (Character) อันนำไปสู่อัตลักษณ์ของคนหรือกลุ่มคนในงานพิธีในบริบทที่แตกต่างกัน หากมนุษย์สามารถตีความและเข้าใจ การสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านระบบสัญญาณ สัญลักษณ์ในบริบทของงานพิธีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม จะทำให้มนุษย์สามารถใช้สัญญาณในการสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ส่งสารและรับสารในบริบทของงานพิธีที่มีความซับซ้อน โดยสามารถแสดงตัวตนของตนเองหรือปรับเปลี่ยนการสื่อสารอัตลักษณ์ของตนเองให้เหมาะสมตามบทบาทกับสถานการณ์ เหตุการณ์งานพิธีได้อย่างถูกต้องและไม่ขัดแย้งกับบริบททางสังคม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เกศราภรณ์ คำดี. (2556). *การออกแบบสารสนเทศระบบขนส่งมวลชนโดยผู้ใช้เป็นศูนย์กลางสำหรับใช้งานบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่กรณีศึกษาระบบขนส่งมวลชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แดน ปีช บรัดเลย์. (2416). *หนังสืออักขราภิธานศรับท์ Dictionary of Siamese language พ.ศ. 2416*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). *การปฏิวัติศาสตร์ของโซซอร์เส้นทางสู่โพลโมเดิร์นนิสม์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ภรณ์ แก้วบรร. (2555). *การเปลี่ยนอัตลักษณ์ของแรงงานพม่าในพื้นที่จังหวัดเชียงราย หลังการรับสื่อ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- มณฑียร ศุภโรจน์. (2541). *การวิเคราะห์การใช้การตูนสื่อความหมายเพื่อการณรงค์โรคเอดส์ (พ.ศ. 2535-2539)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน. คณะนิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมี บุคส์พับลิเคชั่น.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมกุล. (2556). *ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์กับการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมจากมุมมองตัวแสดง. วารสารการเมืองการบริหาร และกฎหมาย ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2556. เผยแพร่เมื่อ วันพฤหัสบดี 16 ตุลาคม 2557*.

- โรลิ่งด์ บาร์ตส์. วรรณพิมล อังคศิริสรพ แปล. (2551). *มายาคติ. โครงการจัดพิมพ์คบไฟ: กรุงเทพฯ.*
- อุภาวัฒน์ นามหิรัญ. (2553). *การวิเคราะห์พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร พ.ศ. 2493-2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. คณะอักษรศาสตร์ สาขาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

ภาษาอังกฤษ

- Berger, A. A. (1982). *Media Analysis Techniques*. London: sage.
- Berger, A. A. (1984). *Media analysis techniques*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Fiske, John. (1982). *Introduction to Communication Studies*. London: Routledge.
- Fiske, John and John Hartley. (1978). *Reading Television*. New York: Routledge.
- Hall, Stuart. (1997). *Representation : cultural representations and signifying practices*. London: Sage.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding Media : The Extensions of Man*. New York: McGraw-Hill.

ศัลยกรรมเกาหลี : ความงามที่เลือกได้

Aesthetic Surgery in South Korea, You Can order

วิสาखा เทียมลม¹

Visakha Tiemlom

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปรากฏการณ์ “ความงามแบบสาวเกาหลี” ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีด้วยอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Culture Industry) จนกลายเป็น กระแสเกาหลีฟีเวอร์ (Korea Wave) ในประเทศไทย ความเชื่อเรื่องความงามในสังคมเกาหลี และกรณีศึกษาจากบันทึกประสบการณ์การทำศัลยกรรมของผู้หญิงไทยที่เดินทางไปศัลยกรรมที่ประเทศเกาหลี เพื่อศึกษาประสบการณ์ก่อนทำศัลยกรรม และประสบการณ์หลังจากตัดสินใจทำศัลยกรรม นำไปสู่การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ “ความงามแบบสาวเกาหลี” ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาร่างกายทางมานุษยวิทยา (Anthropological Studies of the Body) ในประเด็น ดังนี้

- 1) กระแสเกาหลีฟีเวอร์
- 2) อุตสาหกรรมวัฒนธรรม : กลยุทธ์การตลาดของเกาหลี
- 3) แนวคิดอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Culture Industry)

¹ นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ
วิทยาลัยสหวิทยาการ

- 4) ความงามแบบเกาหลี
- 5) ความเชื่อเรื่องความงามในสังคมเกาหลี
- 6) รูปแบบศัลยกรรมความงามแบบเกาหลี
- 7) แนวคิดเรือนร่างในทางมานุษยวิทยา
- 8) กรณีศึกษา : กระบวนการศัลยกรรมของผู้หญิงไทยที่
ประเทศเกาหลี
- 9) การวิเคราะห์ปรากฏการณ์การทำศัลยกรรมแบบสาวเกาหลี
ของผู้หญิงไทยด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาร่างกายทาง
มานุษยวิทยา

คำสำคัญ : ความงามแบบสาวเกาหลี, ศัลยกรรมความงาม, กระแสเกาหลี
ฟีเวอร์, ความเชื่อเรื่องความงาม และอุตสาหกรรมวัฒนธรรม

Abstract

The article aims to study “Korean Beauty” Phenomenon in Thai society, economic development strategies of Korea with Culture Industry which leads to Korean wave in Thailand, ideal beauty of Korean and Case Study of Thai women before and after cosmetic surgery experience in Korea. The article’s analysis was based upon anthropological study of the body.

Keywords: Korean Beauty, Aesthetic Surgery, Korean Wave, ideal beauty of Korean and Culture Industry

บทนำ : กระแสเกาหลีฟีเวอร์

กระแสเกาหลีฟีเวอร์ หรือ คลื่นเกาหลี (The Korean Wave หรือ K-Wave) มาจากภาษาเกาหลีที่เรียกว่า ฮัลลยู (Hallyu) เกิดจากที่รัฐบาลเกาหลีสนับสนุนการประชาสัมพันธ์คลื่นเกาหลี (Hallyu) อย่างจริงจังทำให้ไปในทิศทางเดียวกันในทุกๆ ด้าน (สุริศา ประชาบาล, 2550) กระแสความนิยมเกาหลีค่อยๆ เข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 เป็นความนิยมในวัฒนธรรมร่วมสมัย ได้แก่ ละครเกาหลี ภาพยนตร์เกาหลี ดาราเกาหลี นักร้องเกาหลี การใช้สิ่งของต่างๆ ที่ผลิตจากประเทศเกาหลี ฯลฯ (สุวภัทร ทองเจริญ, 2557) และในปี ค.ศ. 1998 หรือ พ.ศ. 2541 หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจได้ 1 ปี กระทรวงวัฒนธรรมของเกาหลีได้จัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการ 5 ปี และแผน 10 ปี (Korea 2010 : Culture, Creativity and Content) สนับสนุนงบประมาณจำนวนมากเพื่อส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนลงทุนจัดการศึกษาด้านอุตสาหกรรมวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเกาหลี พลิกโฉมทุนวัฒนธรรมเอเชีย ที่เรียกกันว่า คลื่นวัฒนธรรมป๊อปเกาหลี (The Korean Wave) (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2549)

พันธุเมธ ฌ ระนอง ผู้จัดการ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาหลี ได้กล่าวถึงที่มาของกระแสของ สื่อบันเทิงเกาหลีได้ว่า (รายการเรื่องของเรื่อง, 14 กันยายน 2559) มีจุดเริ่มต้นจากละครซีรีส์เกาหลี ในปี 2543 จากผู้ว่าราชการจังหวัด Gangwon-do ต้องการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด Gangwon-do หรือจังหวัด Gangwon ออกไปสู่สายตาชาวเอเชียและชาวโลกว่าในจังหวัด Gangwon-do มีฤดูใบไม้ร่วงที่สวยงาม อันได้แก่ ภูเขาทะเล แม่น้ำ แต่ไม่อยากจะให้เป็นแค่สารคดี และมองว่าสื่อการตลาดที่ดีที่สุดน่าจะเป็น TV Drama โดยได้ร่วมมือกับผู้ผลิตละครของเกาหลีใต้ ผลิตละครเรื่อง Autumn in My Heart หรือ “รักนี้ชั่วนิรันดร์” โดยใช้สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด Gangwon-do เป็นสถานที่ถ่ายทำฉากรัก

จากบทสัมภาษณ์ของ พันธุ์เมธ ฌ ระนอง ใน positioningmag.com ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า กระแส Autumn in My Heart โด่งดังในเอเชีย เนื่องจากเป็นละครที่ตั้งใจทำขึ้นมาเพื่อบิบบี้ตาคนดูจนทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบ Drama Tour หรือตามรอยความประทับใจจากละคร จากสถิติขององค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด Gangwon-do พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดเมื่อปี 2542 มีประมาณ 42.4 ล้านคน หลังจาก Autumn in My Heart ออกอากาศที่เกาหลีในปี 2543 เพียงไม่นาน ละครเรื่องนี้ได้ออนแอร์ในจีน ได้หวัน ฮองกง เวียดนาม และไทยในเวลาไล่เลี่ยกัน ยอดนักท่องเที่ยวเข้าสู่จังหวัดเพิ่มขึ้นกว่า 15% ในปีนั้น Hwajinpo Beach ในเมือง Goseong ซึ่งเป็นชายหาดที่นางเอกช็อคสั่นใจอยู่บนแผ่นหลังของพระเอก กลายเป็นฉากที่นักท่องเที่ยวที่เป็นคู่รักพากันมาเลียนแบบ หรือทุ่งหญ้ากว้างสีเขียวที่ Samyang ในเมือง Daegwallyeong สถานที่อันนี้มุมระหว่างพระเอกนางเอกเป็นแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวต้องแวะมาชม และสวนสาธารณะชื่อ Phoenix Park ในเมือง Pyeongchang ซึ่งนางเอกและพระรองซึ่งนำแสดงโดยวอน-บินได้มาทำงานร่วมกัน มีรีสอร์ทเพิ่มขึ้นมากมายเพื่อมารองรับนักท่องเที่ยว กลายเป็น โปรแกรมเที่ยวแบบ Romantic Tour (admin, 5 กุมภาพันธ์ 2549)

พันธุ์เมธ ฌ ระนอง ได้กล่าวในรายการเรื่องของเรื่องว่า (รายการเรื่องของเรื่อง, 14 กันยายน 2559) ละครเกาหลีที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในปี 2544 เรื่อง My Sassy Girl ยัยตัวร้ายกับ นายเจ็ยมเจ็ยม ต่อมา ปี 2545 ละครเรื่อง Winter Love Song หรือ Winter Sonata เพลงรักในสายลมหนาว ยังได้รับความนิยมยิ่งกว่าเรื่อง Autumn in My Heart เป็นอีกเรื่องที่น่ารายได้จากนักท่องเที่ยวทั่วโลก ทำให้เกาชนามีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม จนกระทั่งปี 2546 ละครเรื่อง แดจังกึม มาตอกย้ำกระแสเกาหลีด้วยอาหารและแพทย์แผนโบราณ ทำให้ร้านอาหารเกาหลีเกิดขึ้นในประเทศไทย ทำให้สถานที่ถ่ายหนังแดจังกึม หรือ Dae Jang

Geum Theme Park กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม รายการเรื่องของเรื่อง ทางช่อง One ได้กล่าวว่า ละครเกาหลีที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ โดย ในปี 2547 เรื่อง Full House ปี 2549 เรื่อง Princess Hours และภาพยนตร์เรื่อง 200 Pounds Beauty ปี 2552 เรื่อง Boy Over Flowers ปี 2556 เรื่อง You Who Came From the Stars และปี 2559 เรื่อง Descendant of the Sun

บทสัมภาษณ์ของ พันธุ์เมธ ฌ रणนง เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ ต้องชนก สนแสงผล (2554) ซึ่งพบว่าปรากฏการณ์กระแสความนิยมเกาหลีในประเทศไทยเริ่มปรากฏชัดเจนเมื่อมีการนำละครชุด (ซีรีย์) มาแพร่ภาพในประเทศไทย คือเรื่อง เกาหลีเรื่องรักนี้ชั่ววันรินดร์ (Autumn in my heart) ตามด้วยกระแสต่อเนื่องจากละครชุดอีกหลายเรื่อง เช่น รักในสายลมหนาว (Winter Love Song), สะดุดรักที่พุกใจ (Full House), เจ้าหญิงวุ่นวายกับเจ้าชายเย็นชา (Princess Hours), รักวุ่นวายของเจ้าชายกาแฟ (Coffee Prince) ซึ่งล้วนเป็นละครที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในหลายประเทศ นอกจากนี้ ละครชุด แดจังกึม จมมนางแห่งวังหลวง (Jewel in the Palace) ยิ่งทำให้กระแสความนิยมเกาหลีร้อนแรงมากขึ้น เนื่องจากการสอดแทรกเนื้อหาทางประเพณีและวัฒนธรรมเกาหลี นอกจากละครชุด (ซีรีย์) ที่ได้รับความนิยมแล้ว ภาพยนตร์จากเกาหลี ยิ่งย้ากระแสความนิยมเกาหลีให้มากขึ้น ได้แก่ ยายตัวร้ายกับนายเจ็มเจ็ม (My Sassy Girl) หรือ ลิขิตรัก ชั่วเวลา (Il mare) ส่งผลให้นักแสดงเกาหลีจึงกลายเป็นที่รู้จักในหมู่แฟนละครชุดและภาพยนตร์เกาหลี อีกทั้งเพลงประกอบละครหรือภาพยนตร์ก็กลายเป็นที่นิยมอย่างล้นหลามเช่นเดียวกัน นอกเหนือไปจากความนิยมในละครชุดภาพยนตร์หรือตัวนักแสดงแล้วความนิยมในกระแสเกาหลียังขยายไปถึงศิลปินนักร้องเกาหลีทั้งหลายมากมายจนทำให้เกิดความคลั่งไคล้ต่อกระแสเกาหลีฟีเวอร์ไปทั่วสังคมไทย ซึ่งความนิยมดังกล่าวเริ่มจาก ศิลปินเดี่ยว เช่น เรน (Rain) เซเวน (SE7EN) จนต่อเนื่องไปถึงศิลปิน

กลุ่มชายและหญิง เช่น ทงบังชินกิ (Dong Bang Shin Ki) ซุปเปอร์จูเนียร์ (Super Junior) เกิร์ลเจเนอเรชัน (Girls' Generation) วันเดอร์เกิร์ล (Wonder Girls) เป็นต้น เราจะสังเกตเห็นความคลั่งไคล้ในตัวศิลปินเกาหลีที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก จากจำนวนการจัดแสดงคอนเสิร์ตนักร้องเกาหลีและจำนวนรอบของคอนเสิร์ต รวมไปถึงราคาบัตรคอนเสิร์ตที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ตามความนิยมในตัวศิลปิน นอกจากนั้น กระแสเกาหลีพีเวอร์ยังส่งผลให้รายการวาไรตี้เกาหลีเป็นที่นิยมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสื่อโทรทัศน์ไทยได้นำรายการวาไรตี้เกาหลี เกมโชว์มากมายมานำเสนอ เป็นต้น สอดรับกับงานวิจัยของ บุศยรินทร์ สัจจะวรรณ (2555) ที่พบว่าละครโทรทัศน์ชุดแดจังกึมส่งผลต่อทัศนคติของผู้ชม ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีและความชื่นชมต่อประเทศเกาหลีในด้านอาหาร และการท่องเที่ยว ทำให้เกิดกระแสนิยมเป็นอย่างมาก ส่งผลต่อกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวประเทศเกาหลีมีการเจริญเติบโต เกิดทัวร์ตามรอยละครแดจังกึม ธุรกิจร้านอาหารเกาหลีเป็นที่นิยม เนื่องจากผู้ชมละครอยากลองรับประทานอาหารเกาหลีแบบในละคร และงานวิจัยของ สະริลา ป็องพิมพ์ (2551) ยังพบว่า ผู้รับสารจากภาพยนตร์ซีรีส์เกาหลีเรื่อง “แดจังกึม” หรือกลุ่มแฟนคลับ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-35 ปี เกิดการคล้อยตามไปกับตัวละครเสมือนว่าตนเองได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับตัวละครที่ตัวเองชื่นชอบ ได้สังเกตการณ์อย่างใกล้ชิด และเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้เลียนแบบตัวละครที่เป็นนางเอก เช่น การฝึกปรุงอาหารเกาหลีที่บ้าน หรือคลั่งไคล้การรับประทานอาหารเกาหลี และพบว่า ผู้รับสารจากภาพยนตร์ซีรีส์เกาหลีเรื่อง “แดจังกึม” รับผิดชอบวัฒนธรรมเกาหลีผ่านสื่อภาพยนตร์ และเลียนแบบวัฒนธรรมเกาหลีมากขึ้น เป็นไปในแนวทางเดียวกับงานวิจัยของ อลิสา วิทวัสกุล (2549) พบว่า ภาพยนตร์ซีรีส์เกาหลีเรื่อง “แดจังกึม” มีอิทธิพลต่อการประชาสัมพันธ์ประเทศอย่างมาก เป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมทางอ้อมสู่สมาชิกในสังคม

กระแสเกาหลีฟีเวอร์พัดเข้าสู่สังคมไทยและประเทศเอเชียอย่างรวดเร็ว ด้วยนโยบายการพัฒนาประเทศของเกาหลีที่เน้นเผยแพร่อุตสาหกรรมวัฒนธรรมผ่านสื่อมวลชน อย่างเช่น ภาพยนตร์ซีรีส์ ให้เข้าสู่หัวใจผู้รับสารได้อย่างตรงใจ นำไปสู่ความชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลี ความน่าสนใจศึกษาอยู่ที่ว่าประเทศเกาหลีมีกลยุทธ์การตลาดอย่างไร จึงทำให้กระแสเกาหลีโด่งดังไปทั่วเอเชีย

อุตสาหกรรมวัฒนธรรม : กลยุทธ์การตลาดของเกาหลี

ในประเทศไทย กระแสเกาหลีฟีเวอร์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และพบได้ในวัฒนธรรมชีวิตประจำวัน ได้แก่ อาหาร ภาษา เครื่องแต่งกาย ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมโชว์ วารตี เพลง สิ่งสำคัญคือ ละครโทรทัศน์ของประเทศเกาหลีได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ไว้ในละครโทรทัศน์ (อลิสสา วิทวัสกุล, 2549) ละครเกาหลีสามารถครองใจผู้ชมในประเทศไทยอย่างล้นหลามและรวดเร็ว ความต่างทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นอุปสรรคในการรับชม แต่ผู้ชมกลับให้ความสนใจ และง่ายต่อการทำความเข้าใจ เนื่องจากละครเกาหลีแสดงออกถึงความเป็นเอเชีย เมื่อละครได้รับความนิยมจากผู้ชม จะเกิดการเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมจากประเทศเกาหลี (ดุริยางค์คมขำ, 2553)

เหตุผลที่ผู้ชมสนใจในวัฒนธรรมเกาหลี เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความเป็นเอเชีย ผศ.ดร.ปวีตรา จินดาหระ อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กล่าวถึงกลยุทธ์การพัฒนาประเทศเกาหลีได้ด้วยวัฒนธรรมอย่างน่าสนใจในรายการโทรทัศน์เมื่อ วันที่ 14 กันยายน 2559 (รายการเรื่องของเรื่อง, 14 กันยายน 2559) ว่างั้น นอกจากสื่อละครซีรีส์ และภาพยนตร์ที่รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในกลยุทธ์การตลาดในสื่อบันเทิงแล้ว ในปี 2002-2003 เกาหลีได้ใช้สื่อเพลง K-POP เพิ่มขึ้นมา โดยในปี 2009

นักร้อง Girls Group อย่าง Wonder Girls ได้บุกตลาดประเทศตะวันตก ด้วยเพลง Nobody และปี 2012 ทำเต็มความมั่งอย่างกังนัมสไตรโด่งดังไปทั่วโลก

ผศ.ดร.ปวีตรา จินดาหระ ได้วิเคราะห์ไว้ว่า ความสำเร็จของเกาหลีใต้ ที่ใช้วัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านสื่อบันเทิงนั้น ได้แนวคิดมาจาก Americanization ที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นต้นแบบ ด้วยแนวคิดการล่าอาณานิคมทางวัฒนธรรม หมายถึง การตั้งใจที่จะปกครองประเทศอื่นด้วยวัฒนธรรม โดยผู้ปกครองมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความสำเร็จของประเทศเกาหลีใต้ เกิดจากการทำวิจัยการตลาด และพบว่าตลาดมีความต้องการดังนี้

1) ภาพลักษณ์ของ Modern Asia เนื่องจากในระยะแรกเกาหลีใต้ต้องการเจาะตลาดเอเชียพบว่า คนเอเชียต้องการเห็นภาพลักษณ์ของคนเอเชียที่มีความสามารถ ความเก่ง ความเป็นฮีโร่ ทำให้ภาพลักษณ์นี้ถูกนำเสนอจากสื่อบันเทิงของเกาหลีใต้ จึงทำให้จับหัวใจคนเอเชียได้

2) ภาพลักษณ์ของ Asia Pride สิ่งที่ภาคภูมิใจของคนเอเชีย ได้แก่ วัฒนธรรมที่ยาวนาน ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ในขณะเดียวกัน คนที่ไม่ใช่คนเอเชียมีความสนใจภาพลักษณ์ของ Asia Pride ว่าเป็นวัฒนธรรมที่มีเรื่องราว น่าสนใจ น่าติดตาม สื่อบันเทิงเกาหลีจึงสามารถชนะใจคนเอเชีย และคนที่ไม่ใช่เอเชียได้

3) คุณธรรม จริยธรรม พบว่าคนในสังคมปัจจุบันอยากเห็นคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งงาม ในสื่อบันเทิง ได้แก่ ความมีน้ำใจ ความเป็นสุภาพบุรุษ ความเข้มแข็ง ความอดทน ความดีชนะความชั่ว เนื่องจากคุณธรรม จริยธรรมเหล่านี้ค่อนข้างเลือนหายจากสังคมปัจจุบัน แต่สังคมต้องการเห็นสิ่งเหล่านี้

4) การนำเสนอวัฒนธรรมเกาหลีใต้ด้วยวิธีผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมสากลกับวัฒนธรรมเกาหลีใต้ร่วมสมัย เนื่องจากวัฒนธรรมสากลเป็นสื่อที่เข้าถึงคนที่ต่างจากคนเกาหลีใต้ได้

เกาหลีได้ใช้แนวคิดการล่าอาณานิคมทางวัฒนธรรม จนกลายเป็นกระแสความนิยมในละครซีรีส์ ภาพยนตร์ และดนตรี ได้แพร่ไปยังเทคโนโลยี IT เครื่องสำอางค์ ภาษาเกาหลี แฟชั่น และศัลยกรรม จนกลายเป็น Koreanization เหตุผลเพราะความชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลีที่แปรเปลี่ยนเป็นกลายเป็นรสนิยมการบริโภค

จากบทสัมภาษณ์ของ ผศ.ดร.ปวีตรา จินดาหระ พบว่า เกาหลีได้ใช้แนวคิดการล่าอาณานิคมทางวัฒนธรรม จนกลายเป็นกระแสความนิยมในละครซีรีส์ ภาพยนตร์ และดนตรี ได้แพร่ไปยังเทคโนโลยี IT เครื่องสำอางค์ ภาษาเกาหลี แฟชั่น และศัลยกรรม จนกลายเป็น Koreanization เหตุผลเพราะความชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลีที่แปรเปลี่ยนเป็นกลายเป็นรสนิยมการบริโภค สอดรับกับงานของ Youna Kim (2013) ใน Korea Wave : Korea Media Go Global ที่พบว่า คลื่นเกาหลีได้สร้างอัตลักษณ์ใหม่และพื้นที่ที่ซับซ้อนท่ามกลางความหลากหลายในโลกสากล ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมเอเชียตะวันออก ภาพลักษณ์ความเป็นเอเชียผ่านการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ ด้วยการผสมผสานวัฒนธรรมเอเชียกับวัฒนธรรมอเมริกา มีความเป็นเอเชีย ชาตินิยมที่มีความเป็นสากล เป็นสื่อวัฒนธรรมที่มีความทันสมัย ซึ่งเป็นผลผลิตของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberal) จากนโยบายรัฐบาลเกาหลีใต้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายหลักคือการส่งเสริมสินค้าวัฒนธรรมและสื่อเป็นสินค้าส่งออกสู่ตลาดโลก โดยมีเอเชียเป็นเป้าหมายแรก ตามด้วยยุโรปและอเมริกา คลื่นเกาหลีมีสินค้าทางวัฒนธรรม อันได้แก่ ภาพยนตร์ ละคร ดนตรี และภาพลักษณ์

Youna Kim (2013) ยังเสริมอีกว่าคลื่นเกาหลี คือการสร้าง Soft Power ในยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน ท่ามกลางความขัดแย้งของอำนาจการเมืองและทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจโลกกำลังถดถอยตามความถดถอยของอำนาจโลกอเมริกา ประเทศเกาหลีแสดงให้เห็น

เห็นถึงตราลินค้าชาติเกาหลีที่โดดเด่น ด้วยการส่งออกวัฒนธรรมสื่อมวลชน และภาพยนตร์ และกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาที่ยั่งยืน การปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของประเทศนำไปสู่การเติบโตของยอดขายสินค้าสื่อมวลชน เช่น ละครโทรทัศน์ และดนตรีเพลงป๊อป และการเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวเกาหลี

จะเห็นว่ารัฐบาลเกาหลีได้นำแนวคิด อุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Culture Industry) มาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง และประสบผลสำเร็จโดยใช้วัฒนธรรมฝังในสื่อมวลชนและภาพลักษณ์

แนวคิดอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Culture Industry)

แนวความคิดเรื่องอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Culture Industry) ได้ถูกนำมาศึกษาในช่วงทศวรรษที่ 1940 และปรากฏเป็นครั้งแรกผ่านงานเขียนทางวิชาการเรื่อง “The Culture Industry: Enlightenment as Mass Deception” โดย ธีโอดอร์ ออดอร์โน (Theodore W. Adorno 1903-1969) และ แมกซ์ ฮอร์คไฮเมอร์ (Max Horkheimer 1895-1973) ออดอร์โนเห็นว่า วัฒนธรรมในแง่ศิลปะ ดนตรี หรือ มหรสพบันเทิงต่างๆ เหล่านี้ คือ อุตสาหกรรมวัฒนธรรม เพราะเป็นการผลิตครั้งละมากๆ (Mass Production) มีลักษณะเดียวกัน เพราะสินค้าเหล่านี้มีผลิตแบบอุตสาหกรรม แบบสายพานผลผลิตเหล่านี้เกิดจากปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนายทุนจนกลายเป็นสินค้าบันเทิง การอธิบายอุตสาหกรรมวัฒนธรรมของอดอร์โนสอดคล้องกับเฮอ์เบิร์ต มาร์คุส (Herbert Marcuse, 1898-1979 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2544) โดยมาร์คุสกล่าวว่าปัจเจกชนที่มีชีวิตอาศัยอยู่ในกับดักทางวัฒนธรรมของวิธีการผลิตในรูปแบบดังกล่าวนี้จะกลายเป็นมนุษย์ผู้มีมิติเดียว (One-Dimensional Man) ที่ใช้ชีวิตในสิ่งที่มองเห็นและยอมรับสิ่งที่เป็นอย่างที่ไม่คิดนอกกรอบจากสิ่งที่มันเป็นอยู่ เนื่องจากอุตสาหกรรมวัฒนธรรมนั้นมีลักษณะที่ทำให้คนไม่กล้าออกนอกกรอบ โดยชนชั้นนายทุนนำเทคโนโลยี

มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจในระบบทุนนิยม ครอบงำมวลชนผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์

งานวิจัยที่แสดงถึงมิติอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ได้แก่ งานของ Geoffrey Jones (2012) ที่พบว่า อุดมคติของชาวตะวันตกเชื่อว่า การประกอบสร้างและการเผยแพร่อุตสาหกรรมความงามที่เป็นผลมาจากยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ทำให้สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นเนื้อเดียวกัน (The Social and Homogenization of Culture) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานของ Wen Hua (2013) คือ ความปรารถนาที่เพิ่มขึ้นสำหรับลักษณะอ่อนเยาว์และสวยงามผ่านการผ่าตัดศัลยกรรมความงามในหมู่ผู้หญิงจีนเป็นผลผลิตภังค์ของการรวมกันที่ซับซ้อนของอำนาจของต่างประเทศซึ่งประกอบสร้างจากบทบาททางเพศที่ครอบงำวัฒนธรรมร่างกาย อำนาจการตลาดและอำนาจรัฐ ที่เป็นผลมาจากการขยายตัวของกลไกระบบทุนนิยมบริโภคในทั่วโลก การหลั่งไหลภาพลักษณ์ ความเชื่อ และเทคโนโลยีการแพทย์ การเปลี่ยนแปลงของร่างกายผู้หญิงผ่านการศัลยกรรมความงามสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างมากของประเทศจีนจากระบบการปกครองแบบสังคมนิยมลัทธิเหมาเข้าสู่สังคมบริโภค อำนาจผู้ชายเป็นใหญ่ ตลาดและรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Roger Scruton (2009) พบว่า แรงจูงใจที่ทำให้ผู้หญิงทำศัลยกรรมความงามคือ ความไม่พอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง เพราะว่า ผู้หญิงไม่ได้ตัดสินภาพลักษณ์ของตนเองผ่านกระจกที่ตัวเองมอง แต่ผู้หญิงตัดสินภาพลักษณ์ตัวเองจากสายตาคนอื่นและสื่อมวลชน ร่างกายของผู้หญิงตกอยู่ในร่างแหของการเมืองและระบบทุนนิยมบริโภค และงานวิจัยที่แสดงถึงการส่งออกอุตสาหกรรมวัฒนธรรมของเกาหลีมายังประเทศต่างๆ ผ่านสื่อบันเทิง เช่น ยังฮาน โช (Younghan Cho, 2011) การศึกษาพบว่าการใช้สื่อมวลชนและวาทกรรมเกี่ยวกับคลื่นเกาหลี ในการนิยามใหม่ว่าเป็นภูมิภาควัฒนธรรมเอเชียตะวันออก และการตลาดที่สามารถสร้างผลกำไร ผ่านประวัติศาสตร์และความทันสมัย

จากแนวคิดและงานศึกษาด้านอุตสาหกรรมวัฒนธรรม พบว่าแนวคิดอุตสาหกรรมวัฒนธรรมจึงถูกนำมาใช้โดยรัฐบาลเกาหลี เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีนัยยะทางวัฒนธรรมแฝงอยู่ผ่านกระบวนการแปลงวัฒนธรรมเป็นสินค้า (Commoditisation of Culture) เพื่อสร้างกระแสความนิยม เพิ่มอุปสงค์เพื่อสนองต่อลัทธิบริโภคนิยม

ความงามแบบเกาหลี

กระแสเกาหลีนำมาสู่ ละครเกาหลี นักร้องเกาหลี อาหารเกาหลี เครื่องสำอางค์เกาหลี และหนึ่งในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเกาหลีที่ส่งผ่านมา คือ การทำศัลยกรรมความงามแบบเกาหลี จะเห็นได้ว่าผู้หญิงในสังคมไทย รับกระแสความงามแบบเกาหลีที่ถูกส่งผ่านศิลปิน ดารา นักร้องเกาหลี ทำให้การทำศัลยกรรมความงามแบบเกาหลีได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก การสื่อสารที่รวดเร็วของอินเทอร์เน็ต สังคมออนไลน์ส่งผลให้ได้เห็นตัวอย่างก่อน (Before) และหลัง (After) ของผู้ทำศัลยกรรมในสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อโซเชียล ภาพยนตร์จากประเทศเกาหลี สื่อดารา นักร้องเกาหลี สื่อสังคมออนไลน์ หรือ Website ที่ผู้หญิงหน้าตาธรรมดาๆ สามารถเปลี่ยนเป็นคนสวยได้ เกิดกระแสนิยมการทำศัลยกรรมแบบเกาหลี ส่งผลให้ค่านิยมและทัศนคติเปลี่ยนไป ทำให้ความสวยแบบเกาหลีเป็นความสวยที่ตรงอยู่ในใจผู้หญิงและอยากที่จะสวยแบบนั้น เป็นรสนิยมความงาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของต้องชนก สนแสงผล (2554) ที่พบว่า วัฒนธรรมการบริโภคความงามทางร่างกายของสตรีไทยในกระแสความนิยมเกาหลีที่ยังพบอยู่ต่อเนื่อง เกิดจากความรวดเร็วของการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่ออินเทอร์เน็ต ที่ทำให้ผู้บริโภคคล้อยตามอย่างไม่รู้ตัว ก่อให้เกิดให้กระแสความนิยมเกาหลียังคงแข็งแรงมากพอที่จะส่งต่อไปให้ทั้งขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่เสาะแสวงหาผลประโยชน์ที่อาจเกิดจากกระแสนิยมนี้ต่อไป และจากการศึกษาของยุภาพร ขจรโกศล (2556) พบว่า การเปิดรับนิตยสารแฟชั่นและบันเทิงไทย

ส่งผลต่อวัยรุ่นสตรีไทยรับรู้ผลด้านบวกที่ตัวแบบได้รับจากการทำศัลยกรรมเสริมความงาม และการรับรู้ผลด้านบวกนี้ส่งผลต่อทัศนคติต่อการทำศัลยกรรมเสริมความงามของวัยรุ่นสตรีไทย

ภาพตัวแทนความงามของสาวเกาหลีคือ รูปลักษณ์ความงามภายนอกที่ซึ่มซบและได้รับอิทธิพลจากกระแสความนิยมเกาหลี จากงานวิจัยของ ปรัชญาพร ทองเกลี้ยง (2553) พบว่า วัยรุ่นไทยรับรู้ความสวยแบบเกาหลี ในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ สายแสบ ดาวโต ผิวขาว และดูเป็นธรรมชาติ โดยวัยรุ่นมีการเลียนแบบพฤติกรรมภาพลักษณ์ ได้แก่ หน้าตา รูปร่าง และการแต่งกายของดารา นักร้อง นักแสดง นางแบบเกาหลี ด้วยการแต่งหน้า แต่งกาย และการทำศัลยกรรม โดยเฉพาะจากซีรีส์เกาหลีที่ทำให้วัยรุ่นอยากสวยแบบเกาหลี จากข้อสังเกต คนเกาหลีที่ยังไม่ได้ทำศัลยกรรม ส่วนมากมีตาเล็กชั้นเดียว รูปหน้าใหญ่ การทำศัลยกรรมเกิดเป็นรูปแบบใหม่ในการสร้างใบหน้าให้ดูสวยเป็นธรรมชาติ โดยมี 3 องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญคือ ตาสองชั้น จมูก และรูปหน้า V-Line (MGR Online, 18 กรกฎาคม 2555) นิยามความงามของสาวเกาหลีนั้น มีลักษณะคล้ายๆ กันคือ ผิวขาว จมูกเรียวเล็ก ตากลมโตสองชั้น ใบหน้าที่เล็กและคางที่มีลักษณะเป็นตัว V หรือที่เรียกกันว่า V-Shape (BusinessInsider, 2559) การทำ V-Shape สำหรับผู้ที่มีโครงหน้าใหญ่ คือการศัลยกรรมกระดูกบริเวณกรามและคาง เพื่อให้หน้าเรียวเล็กลง และแก้ไขใบหน้าที่ไม่สมมาตรกัน สัดส่วนของใบหน้าด้านกว้างที่ได้รูปคือ 13 : 10 : 7 คือ บริเวณความกว้างช่วง โหนกแก้ม กราม และคาง ที่ได้สัดส่วน (โรงพยาบาลไอดี, 13 พฤษภาคม 2559)

ภาพ : รูปใบหน้าแบบเกาหลี “แท้” ที่รายการทางสถานีโทรทัศน์ทาง SBS
จำลองขึ้นมาว่าสาวเกาหลีส่วนใหญ่ควรจะมิใบหน้าแบบนี้

ที่มา : <http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9550000087109>

ดวงตาแบบเกาหลีเป็นดวงตาที่กลมโต ขันตาไม่กว้างมาก โดยแพทย์จะเย็บเปลือกตาให้ดูโตเป็นรูปอัลมอลด์ จมูกมีสันที่ไม่สูงมาก ปลายจมูกงอนนิดๆ ใบหน้า V-Line ถือเป็นอุดมคติความงามแบบสาวเกาหลี เพราะธรรมชาติคนเกาหลีมีรูปหน้าที่กว้างและกลม การทำศัลยกรรมผ่าตัดกระดูกและโหนกแก้มจึงเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นที่ยอมรับมาก จากบทสัมภาษณ์คุณหมอซออินซู (Korean kori, 27 กุมภาพันธ์ 2558) ศัลยแพทย์ที่คลินิกศัลยกรรมที่ชื่อว่า Designer Plastic Surgery ในกรุงโซล มีความเห็นว่าคนเกาหลีมีใบหน้าที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ เพราะคนเกาหลีสืบเชื้อสายต้นกำเนิดมาจากชาวมองโกลเหมือนกันหมดแทบ 100% ซึ่งต่างจากคนไทยที่มีบรรพบุรุษหลายเชื้อสายผสมกัน ทำให้คนไทยมีหน้าตาที่หลากหลาย

ผู้หญิงมีความเชื่อว่า ความงามของผู้หญิงคือ ร่างในอุดมคติ สามารถจัดการได้ และเป็นโครงการที่สร้างอย่างไม่มีวันเสร็จสิ้น (body project) (ณัฐธิดา เมล์ทาง, 2555) ผู้หญิงจึงเลือกที่จะลงมือปฏิบัติการแปลงโฉมตัวเอง ความงามแบบเกาหลีเป็นรูปแบบความงามแบบเอเชีย ที่ไม่จำเป็นต้องมีจมูกโด่งแบบชาวตะวันตก ซึ่งความงามแบบเกาหลีเป็นความงามแบบธรรมชาติ ผู้หญิงจึงลงทุนกับโครงการร่างกาย (body project) เพื่อสร้าง

อัตลักษณ์ความงามแบบเกาหลีจากการผ่าตัดศัลยกรรมร่างกายของตนให้เป็นร่างกายที่สวยงาม ปรากฏการณ์ความงามอันได้แก่ จมูกโด่ง รูปหน้า V-Line ดวงตาที่กลมโต หน้าอกที่โต ภาพความงามแบบสาวเกาหลีเหล่านี้เป็นภาพความงามทางวัฒนธรรมที่ส่งผ่านสื่อมวลชนจากประเทศเกาหลีสู่ผู้หญิงไทย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ ปรัชญาพร ทองเกลี้ยง (2553) ที่พบว่า ความงามแบบเกาหลี ในทัศนะของวัยรุ่นไทยคือ ความงามที่ดูเป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim (2009) กล่าวว่าการศัลยกรรมเกาหลีสามารถสร้างความงามแบบธรรมชาติจนดูไม่ออกว่าเป็นความงามที่ถูกสร้างขึ้นมาความสำเร็จของการศัลยกรรมเกาหลีคือคำว่า ธรรมชาติ (Natural Korean Look) เป็นนิยามการศัลยกรรมของความงามแบบเกาหลี ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งและสถานะทางสังคมของชนชั้นกลาง

ปรากฏการณ์ความงามสั่งได้ด้วยการทำศัลยกรรมเกาหลี สามารถเปลี่ยนโฉมให้ผู้หญิงหน้าตาธรรมดากลายเป็นคนสวยสะพรั่งจนน่าหลงใหล นี่มีความเป็นมาอย่างไร อุดมการณ์ใดที่ขับเคลื่อนปรากฏการณ์ทางสังคมนี้ ความเชื่อใดที่ทำให้ผู้หญิงยอมเจ็บตัว ทุ่มเทเงิน เวลา และความเสียที่ต้องแลกมา

ความเชื่อเรื่องความงามในสังคมเกาหลี

คนเกาหลีมีความเชื่อเรื่องความงามที่เป็นเอกลักษณ์ ไม่เหมือนชาติใดนั่นคือคนเกาหลีเชื่อว่า “ถ้าใบหน้างดงาม หัวใจก็ย่อมงดงามด้วย” (If your face is beautiful, your heart also becomes beautiful.) ความเชื่อนี้ ทำให้คนเกาหลีต้องการ “ใบหน้าที่งดงาม” กันทั่วประเทศมาตั้งแต่ยุคโบราณ (อ.รวีโรจน์, 2552 : 19) และความเชื่อนี้ คือสาเหตุที่ทำให้คนเกาหลีพยายามเปลี่ยนแปลงหน้าตาและรูปร่างให้ดีกว่าเดิมเพราะผลที่ได้รับนั้นคุ้มค่าต่อการเป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับ

หน้าตาและรูปร่าง

ความเชื่อเรื่องความงามคือความดี สืบเนื่องมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมตะวันตกอย่างเช่นในเกาหลี และสังคมตะวันตก ยกตัวอย่างเช่น Robin Tolmach Lakoff, Raquel L. Scherr (1984) กล่าวใน Face Value, the Politics of Beauty ว่า ความงามมีค่าเท่ากับ ความดี (Beauty was treated as a virtue.) เช่นเดียวกับ Davis Kathy (2006) ที่ว่า ตั้งแต่ในอดีต เฟลโตเห็นว่าความงามผู้หญิงจัดเป็นอุดมการณ์ ที่แสดงถึงตัวตนของความดี และความเชื่อในสมัยวิกตอเรียน (Victorian belief) ว่าคุณลักษณะของบุคคลสามารถมองเห็นได้ผ่านรูปลักษณ์ภายนอก และความสวยงามทางรูปลักษณ์ภายนอกสะท้อนความสวยงามในจิตวิญญาณ ภายในของบุคคล ร่างกายที่สวยงามบ่งบอกถึงคุณลักษณะที่สวยงามภายใน “สิ่งที่สวยงามคือสิ่งที่ดี” (What is beautiful is good.) (Sennett, 1977, Finkelstein, 1991, Patzer, 1985 อ้างใน Tseelon, 1995: 85)

ด้วยวิทยาการทางการแพทย์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้หมอ ศัลยกรรมเกาหลีสามารถปรับแต่งคนหน้าตาธรรมดา ให้ออกมาสวย ดุติ ปัจจุบันนี้ประเทศเกาหลีจึงมีคนจำนวนมากที่มี “ใบหน้าดังงาม หัวใจดังงาม” ตามความเชื่อของคนเกาหลี ดารา นางแบบ และคนธรรมดาต่าง มีใบหน้าทั้งดังงาม รวากับเป็นวัฒนธรรมยุคใหม่

คิม ซุน ฮา (Kim Sun Ha) ผู้บริหาร STMstyle บริษัทเอเจนซี ให้คำปรึกษาด้านความงามเกาหลี กล่าวว่า การทำศัลยกรรมกลายเป็น วัฒนธรรมของเกาหลี เหตุผลเนื่องจาก เกาหลีเป็นสังคมที่มีการแข่งขันสูง มาก ด้วยความเชื่อที่ว่า **เมื่อมีคนสองคนเรียนเก่ง มีความสามารถเท่ากัน คนที่หน้าตาดีกว่าจะได้รับการเลือกเข้าทำงาน** ในทางตรงกันข้าม คนที่หน้าตาไม่ดี และไม่ศัลยกรรม จะถูกมองว่าผิดปกติ การศัลยกรรมจึงเป็นเรื่องปกติมาก อย่างน้อยก็ตาหรือจมูก (ผู้จัดการออนไลน์ Stmstyle MT, 18 กันยายน 2556) จึงเป็นเรื่องปกติที่คนเกาหลีมักจะวางแผนศัลยกรรม

ตั้งแต่เด็กวัยรุ่น วัยทำงาน นั้นหมายความว่า การมีหน้าตาดีย่อมมีโอกาสมากกว่าที่จะได้งาน หรือ ใบเบิกทางสู่ความสำเร็จ ด้วยความเชื่อต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ธุรกิจศัลยกรรมในเกาหลีเติบโต จนลูกค้าต่างประเทศที่คลั่งไคล้ความงามจะต้องเดินทางมารับการผ่าตัดที่เกาหลี

ภาพ Before – After จากดาราศิลปินเกาหลี

ความสวยของดาราเกาหลีทำให้คนทั่วโลกมองเห็นมิติความสวยของเกาหลีได้ชัดเจนและช่วยให้การตัดสินใจเข้ารับการทำศัลยกรรมความงามที่เกาหลีได้ง่ายมากขึ้น

รูป Before – after ของดาราเกาหลี จากคนหน้าตาธรรมดา สามารถกลายเป็นคนสวยได้ เพียงแค่ศัลยกรรม สร้างความตื่นตะลึง กระตุ้นความต้องการ และสร้างภาพในจินตนาการที่สวยงาม ภาพ Before – after เสมือนคาถาสกกดให้คนเชื่อว่าศัลยกรรมจะทำให้ตนเองสวยขึ้นแน่นอน ยิ่งดาราเกาหลีต่างออกมายอมรับความจริงว่าเคยศัลยกรรม เหตุผลที่ดาราทั้งหลายออกมายอมรับ เนื่องจากแฟนคลับหรือสื่อมวลชนตามไปเจาะประวัติดั้งเดิมจากทะเบียนประวัติหรือเพื่อนร่วมรุ่นจากภาพเก่าๆ ว่าแตกต่างกันราวกับคนละคน ดังนั้น ดาราเกาหลีจึงออกมาเปิดเผยความจริงเองดีกว่าจะถูกเปิดโปง จนกลายเป็นเรื่องปกติ

ภาพ : ลีดาแฮ (Lee Da Hae)

ที่มา : <http://women.mthai.com/scoop/140672.html>

ลีดาแฮ (Lee Da Hae) ยอมรับว่าเคยทำศัลยกรรมก่อนเข้าวงการบันเทิงในรายการโทรทัศน์ว่า “ฉันดูเหมือนไม่เคยทำอะไรมาเลยหรอคะ” เธอกล่าวพร้อมหัวเราะ ก่อนจะยอมรับว่าตนเองทำศัลยกรรมก่อนจะมีชื่อเสียงโด่งดังอย่างทุกวันนี้ (Ah Jong, 8 พฤษภาคม 2556)

ภาพ : ปาร์คมินยอง (Park Min Young)

ที่มา : <http://movie.sanook.com/18292/>

ปาร์คมินยอง (Park Min Young) ออกมาสารภาพว่า เธอเคยผ่านการทำศัลยกรรม “ฉันคงจะไม่พูดว่าตัวเองเคยทำอะไร ทั้งๆ ที่ไม่ได้ทำ และก็คงไม่ปฏิเสธในสิ่งที่ตัวเองเคยทำมาได้ ฉันเคยทำศัลยกรรมมาจริงค่ะ” เธอบอกว่าเคยทำตาสองชั้นและจมูกสมัยที่ยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปลาย (Sanook! Movie, 5 พฤศจิกายน 2553)

การออกมายอมรับว่าเคยทำศัลยกรรมของดาราเกาหลี สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของภาพ Before – After จากดาราศิลปินเกาหลีจากคนที่หน้าตาบ้านๆ กลายเป็นคนสวยระดับดารา ยิ่งการสื่อสารในยุคปัจจุบัน ยิ่งทำให้ความงามเกาหลีเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาคนทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ทำให้คนทั่วโลกมองเห็นความสวยแบบเกาหลีได้ชัดเจน ช่วยให้คนรับข้อมูลประกอบในการตัดสินใจได้มากขึ้น

รูปแบบศัลยกรรมความงามแบบเกาหลี

ในอดีตความงามแบบตะวันตกถูกยกย่องไปทั่วโลก รวมถึงประเทศเกาหลี ความงามแบบตะวันตก เริ่มแผ่เข้ามาในช่วงที่เริ่มมีสงครามเกาหลี (ค.ศ. 1950-1953) จนกระทั่งแบ่งออกเป็นเกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ การแผ่อิทธิพลของประเทศตะวันตกเข้าสู่ดินแดนเกาหลี ได้แก่ ภาพยนตร์ฮอลลีวูด นิตยสาร วิทยากรต่างๆ และรวมไปถึงรูปแบบของความงามที่หล่อเหลาเข้ามา กับสื่อเหล่านั้น ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ที่คนเกาหลีมีความใฝ่ฝันอยากจะมีโครงสร้างหน้าตาแบบชาวตะวันตก ความงามแบบตะวันตก เป็นความงามที่มีดวงตากลมโต ตาสองชั้น จมูกที่โด่งเป็นสัน รูปหน้าที่เรียวงาม หน้าผากโค้ง ดังนั้น การศัลยกรรมของคนเกาหลีในอดีตมักจะอิงกับรูปลักษณ์ความงามแบบตะวันตกเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบการศัลยกรรมใบหน้าจึงทำให้สาวเกาหลียุคก่อนๆ จึงมีตาสองชั้นใหญ่ๆ จมูกที่เสริมจนโด่งเกินความจริง ซึ่งขัดแย้งกับธรรมชาติของชาติพันธุ์ของคนเอเชีย (อรวิโรจน์, 2552 : 47-49) ซึ่งสอดคล้องกับ Davis (2003 : 7) ซึ่งได้กล่าวว่า รูปแบบความงามแบบตะวันตกกลายเป็นอุดมคติ บรรทัดฐานให้กับทุกๆ คน และ Kaw (1997 : 75) เห็นว่า รูปแบบความงามของชาติตะวันตกในฐานะเจ้าภาพ (host) ที่เป็นแบบให้เทียบเคียงการศัลยกรรมความงาม

ปัจจุบัน วงการศัลยกรรมเปลี่ยนไปเป็นการศัลยกรรมที่อิงกับความ เป็นธรรมชาติของแต่ละชาติพันธุ์มากขึ้น เน้นความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด และคงความเป็นเอกลักษณ์ของเอเชีย การค้นคิดรูปแบบความงามที่อิงกับเชื้อชาตินี้ เกิดจากการลองผิดลองถูกของแพทย์ศัลยกรรมความงามเกาหลี ทำให้ศัลยกรรมเกาหลีเป็นที่ยอมรับ มองเห็นสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็น ชัดเจน รวดเร็ว และสร้างรายได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ สมาคมศัลยแพทย์พลาสติกอเมริกา หรือ ASPS (American Society of Plastic Surgeons) ให้ความเห็นว่า การศัลยกรรมความงาม ควรจะเน้นให้ “อิงกับชาติพันธุ์” ของลูกค้าจะงดงามที่สุด เนื่องจากเป็นความงามตามชาติพันธุ์ เป็นความงาม

ที่กลมกลืนและลงตัวที่สุด (อ.วิโรจน์, 2552 : 108) สอดรับกับงานวิจัยของ Ruth Holliday and Joanna Elfving-Hwang (2012) ที่เห็นว่า อุดมคติความงามควรอิงกับคนในชาติ การศัลยกรรมความงามในเกาหลีอิงกับชาติพันธุ์ที่มีการผสมผสานระหว่าง คนเอเชียและคนอเมริกา (Asian - American) และงานวิจัยของ Dobke และคณะ (2006) เห็นว่าปัจจุบัน ศัลยกรรมที่ตระหนักถึงลักษณะความแตกต่างด้านลักษณะประชากรและการศัลยกรรมต้องอยู่บนเชื้อชาติ (Ethnicity) ของคนเอเชียมากกว่าจะทำให้เป็นแบบตะวันตก (Westernization)

จากการศึกษาของ Debra Gimlin (2000) พบว่า ศัลยกรรมเกาหลีใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการสแกนโครงสร้างกะโหลก หน้าตา รูปร่างเดิมของลูกค้าก่อนทำศัลยกรรม เพื่อแพทย์จะทำภาพหลังผ่าตัดให้ลูกค้าดูก่อนจนพอใจว่าจะเพิ่มลดตรงไหนได้บ้าง เพื่อศัลยกรรมและลูกค้าตัดสินใจร่วมกัน รู้จุดหมายปลายทางด้วยกัน

คนเกาหลีที่ยังไม่ได้ทำศัลยกรรม ส่วนมากมีตาเล็กชั้นเดียว รูปหน้าใหญ่ การทำศัลยกรรมเกิดเป็นรูปแบบใหม่ในการสร้างใบหน้าให้ดูสวยเป็นธรรมชาติ โดยมี 3 องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญคือ ตาสองชั้น จมูก และรูปหน้า V-Line (MGR Online, 18 กรกฎาคม 2555) ยกตัวอย่าง การศัลยกรรมตา จมูก รูปหน้าในรูปแบบเกาหลี ที่อิงกับลักษณะความเป็นเอเชีย ได้แก่

ตาแบบเกาหลี คนเกาหลีส่วนใหญ่มีตาชั้นเดียวและทรงที่เรียวยาวที่เรียกว่าเอเชียนอายส์ (Asian Eyes) จากบทสัมภาษณ์คุณหมอฮอนอินซู (Korean kori, 27 กุมภาพันธ์ 2558) ศัลยกรรมที่คลินิกศัลยกรรมที่ชื่อว่า Designer Plastic Surgery ในกรุงโซล มีความเห็นว่า คนเกาหลีมีใบหน้าที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ เพราะคนเกาหลีสืบเชื้อสายต้นกำเนิดมาจากชาวมองโกลเหมือนกันหมดแทบ 100% ซึ่งต่างจากคนไทยที่มีบรรพบุรุษหลายเชื้อสายผสมกัน ทำให้คนไทยมีหน้าตาที่หลากหลาย จอห์นฮอน แพทย์

ศัลยกรรมผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับดวงตาให้ความเห็นว่า นิยามของดวงตาที่สวยงามจะต้องโตและดูเป็นประกายรวมไปถึงรูม่านตาโตและดูเป็นประกายด้วย สิ่งสำคัญที่สุดคือตาต้องรับกับใบหน้าและดูเป็นธรรมชาติ ซึ่งคิมแทฮี นั้นตรงตามตำราทุกประการ (Poplataklom, <http://board.postjung.com/780419.html>)

ภาพ : คิมแทฮี (Kim Tae Hee) ดวงตาที่เรียวยาวแบบเอเชีย
ที่มา : <http://picpost.postjung.com/177759.html>

จมูกแบบเกาหลี โครงสร้างจมูกของคนตะวันตกแตกต่างจากคนเอเชียแน่นอน เพราะจมูกคนเอเชียแบนและบาน การศัลยกรรมจมูกแบบเอเชียจึงต้องผสมผสานระหว่างระหว่างเอเชียกับตะวันตก คือ ช่วงหัวตาไม่ได้โด่งมากแบบตะวันตก แต่โด่งที่ปลายจมูกมีความสูงที่ระดับ 3-5 มิลลิเมตร (อ.รวิโรจน์ 2, 2552 : 121-127)

รูปหน้าแบบเกาหลี คนเกาหลีส่วนใหญ่มีโครงหน้าที่ใหญ่ กาง และมีแนวกรามที่กว้าง ทำให้การมีรูปหน้าเรียว คางแหลม เป็นสุดยอดความต้องการของคนเกาหลี และอีกเหตุผลคือ ในหน้าที่เรียวเล็ก ทำให้ดูอ่อนวัย

จุดเริ่มต้นของเทคนิครูปหน้า V-Line เกิดจากการผ่าตัดเพื่อรักษาอาการคนไข้ที่เป็นมะเร็งและโรคร้ายต่างๆ ที่ต้องถูกหมอดัดกระดูก ฉะนั้น

gram เพื่อให้คนไข้มีชีวิตอยู่รอดได้ เทคนิคนี้ได้ปรับการพัฒนาโดยนายแพทย์ เกาหลีชื่อ ดอกเตอร์ปาร์ก และเรียกชื่อการผ่าตัดนี้ว่า วีไลน์ (V- Line Face Type Surgery) การผ่าตัดรูปหน้า V-Line นิยมผ่าตัดภายในช่องปากมากกว่าภายนอก เนื่องจากการผ่าตัดภายนอกมีความเสี่ยงต่อเส้นประสาทที่ทำหน้าที่บังคับปาก ในขณะที่การผ่าตัดในช่องปากจะไม่มีผลกระทบต่อเส้นประสาท แผลจะหายเร็ว และด้วยนวัตกรรมของคอมพิวเตอร์และเครื่องเอกซเรย์ทำให้รู้ตำแหน่งของเส้นประสาท และวางแผนการผ่าตัดโดยไม่มีผลต่อเส้นประสาทบริเวณใต้คาง (อ.วิโรจน์ 2, 2552 : 82-89)

จะเห็นได้ว่า ศัลยแพทย์เกาหลีเน้นการศัลยกรรมที่ยึดความงามแบบเอเชีย ผสมผสานกับตะวันตก ให้ความสำคัญกับภาพรวมของใบหน้าที่มีความสมดุลกัน มากกว่าการมุ่งเน้นที่จุดใดจุดหนึ่งของใบหน้า มาตรฐานความงามของเกาหลีในยุคนี้คือ หน้าอ่อนเยาว์ ดูเด็ก แต่ละจุดของใบหน้ามีความสอดคล้องกัน ดูเป็นธรรมชาติ ดวงตากลม จมูกโด่งแต่ไม่โด่งมาก และหน้าเรียว

จากความงามแบบเกาหลีที่เป็นกระแสนิยมของผู้หญิงไทยในปัจจุบัน ผู้เขียนจึงได้การวิเคราะห์ปรากฏการณ์การทำศัลยกรรมแบบสาวเกาหลีของผู้หญิงไทยด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาร่างกายทางมานุษยวิทยา (Anthropological Studies of the Body) เพื่อวิเคราะห์ถึงความหมายทางวัฒนธรรม และศึกษาว่าอุดมคติความงามนี้มีการทำงานอย่างไรกับผู้หญิงในสังคมไทย

แนวคิดเรือนร่างในทางมานุษยวิทยา

งานของ Halliburton (2002) เรื่อง Rethinking Anthropological Studies of the Body ได้กล่าวถึงบุคคลที่เริ่มศึกษาเกี่ยวกับร่างกายทางมานุษยวิทยา คือ Marcel Mauss (1950) ใน Techniques of the Body ว่า ร่างกายมนุษย์คือเครื่องมือสำคัญที่เป็นสัญลักษณ์ทางธรรมชาติขั้นพื้นฐาน

เพราะร่างกายมนุษย์แต่ละสังคมถูกหล่อหลอมจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน และงานของ Margaret Mead กล่าวว่า มนุษย์เรียนรู้เทคนิคและวิธีการใช้ร่างกายผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมผ่าน ความเชื่อ วัฒนธรรม จารีตประเพณีของมนุษย์ และให้ความสำคัญกับเพศสภาพ อายุ หรือความงาม ที่ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมมากกว่าชีววิทยา ยังมีงานของSynnott (1993) ใน The Body Social Symbolism, Self and Society ในเรื่อง Beauty and the Face กล่าวว่า ใบหน้าคือสัญลักษณ์สำคัญของบุคคล เป็นเอกลักษณ์ และบุคคลใช้ใบหน้าผ่านการสื่อสารด้วยอวจนภาษา ใบหน้าเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการรับรู้ความงามหรือความไม่งาม และการรับรู้เหล่านี้หมายถึง ความภาคภูมิใจในตนเองและโอกาสในชีวิต

ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล (2541) ได้กล่าวถึงนักคิดกับการมองร่างกายในหลายๆ มิติ อาทิเช่น รูโดฟสกี (Rudofsky) มองว่า ร่างกายเป็น “วัตถุดิบ” ของ “ผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์” ในสังคมยุคก่อนประวัติศาสตร์ดั้งเดิม การดัดแปลงร่างกายให้กลายเป็นร่างที่สังคมยอมรับ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) มองว่า ชนชั้นสูงและชนชั้นกลางใช้ร่างกายเป็นทุนเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์ทางชนชั้น แมรีรีดักลาส (Mary Douglas) มองว่า ร่างกายเป็นสัญลักษณ์ในการทำความเข้าใจโครงสร้างและระเบียบสังคม โดยแนวคิดเหล่านี้อยู่บนเงื่อนไขทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม และช่วงเวลา เป็นการใช้วาทกรรมแต่ละชุดมาวางบนสังคมวัฒนธรรม เพื่อควบคุมร่างกายของแต่ละคนซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด

ตามแนวคิดของ Chris Shilling ร่างกายถูกมองว่าเป็น หน่วย (Entity) ที่อยู่ในกระบวนการกำลังกลายเป็นบางสิ่งบางอย่าง (The Process of Becoming) หรือเป็น โครงการ(Project) ซึ่งหมายความว่า ร่างกายไม่ใช่สิ่งที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่อยู่ในภาวะของการกำลังกลายเป็นสิ่งอื่น ที่ไม่มีวันจบสิ้น ร่างกายจึงเป็นเสมือนโครงการที่จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ที่เรียกว่าโครงการร่างกาย (The body project) เพื่อ

ให้ร่างกายบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา เป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นการสื่อถึงตัวตนหรือ อัตลักษณ์ของปัจเจกชน ที่เป็นเจ้าของร่างกายนั้น (Shilling, 1993 : 4-5)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาร่างกายทางมานุษยวิทยา ที่แตกต่างหลากหลาย แสดงถึงการครอบงำทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และช่วงเวลา สะท้อนถึงผู้หญิงไทยในการใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือ ในการแสดงอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน (Identity) ด้วยการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ของเกาหลี ในยุคที่กระแสคลื่นเกาหลีมีอิทธิพลต่อค่านิยม ความงามแบบสาวเกาหลี

การค้นหาคำตอบในเรื่องร่างกาย สามารถวิเคราะห์ได้ในมิติ กระบวนการทางการแพทย์ การศัลยกรรมที่ก้าวหน้ามากขึ้นทำให้เกิดพฤติ การกับร่างกายเสมือนโครงการ (The Body Project) ที่ต้องปรับปรุง พัฒนา เปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีวันจบสิ้น ที่ผู้หญิงเลือกการทำศัลยกรรมในการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพื่อให้ร่างกายบรรลุความงามตามเป้าหมาย ที่วางไว้ เป้าหมายของความงามแบบเกาหลีจึงถูกสร้างขึ้นด้วยระบบความ หมายทางวัฒนธรรมที่ส่งผ่านสื่อมวลชนมายังผู้หญิงไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึง เลือกกรณีศึกษาของคุณปาล์มผู้หญิงไทยที่เดินทางไปทำศัลยกรรมที่ประเทศ เกาหลี เนื่องจากเป็นกรณีศึกษาที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างได้ เพราะ เป็นกรณีศึกษาที่มีรายละเอียดของกระบวนการทางการแพทย์ที่ชัดเจน และเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างในการเปลี่ยนแปลงร่างกาย กรณีตัวอย่าง ของผู้ทำศัลยกรรมรูปหน้า V-Line ซึ่งเป็นการศัลยกรรมที่ใช้เทคโนโลยี ทางทางการแพทย์ของเกาหลีที่มีลักษณะโดดเด่นของความงามแบบเกาหลี

กรณีศึกษาของคุณปาล์มและคุณแพรว เป็นการศึกษาถึงการปฏิบัติ การในกระบวนการทางการแพทย์เกาหลีที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการเปลี่ยนแปลงร่างกายตามเป้าหมายที่คุณปาล์มวางไว้ (The Body Project) และเพื่อวิเคราะห์ถึงความหมายทางวัฒนธรรมที่ส่งผ่านสื่อมวลชน ว่าผู้หญิงไทยรับรู้ความหมายความงามแบบเกาหลีอย่างไร

กรณีศึกษา : กระบวนการศัลยกรรมของผู้หญิงไทยที่ประเทศเกาหลี คนที่ 1

ประสบการณ์การทำศัลยกรรมที่ประเทศเกาหลี ศึกษาจาก Review ศัลยกรรมของคุณปาล์ม เมื่อ 13 พฤษภาคม 2558 (Missbabycurly, 13 พฤษภาคม 2558) เพื่อเสนอภาพกระบวนการศัลยกรรม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ

1. ประสบการณ์ก่อนทำศัลยกรรม ได้แก่ เป้าหมายในการทำศัลยกรรม, ความกังวลต่อร่างกายเดิม, และเหตุผลที่ตัดสินใจทำศัลยกรรมที่เกาหลี

2. ประสบการณ์หลังจากตัดสินใจศัลยกรรม จะทำศัลยกรรมที่ไหนกับหมอคนไหน เลือกเทคนิคแบบไหน การประเมินผลที่เกิดจากการผ่าตัด

1. ประสบการณ์ก่อนทำศัลยกรรม ได้แก่ เป้าหมายในการทำศัลยกรรม, ความกังวลต่อร่างกายเดิมและเหตุผลที่ตัดสินใจทำศัลยกรรมที่เกาหลี

เป้าหมายของการทำศัลยกรรมครั้งนี้ คือ ปรับรูปหน้า V-Line โหนกแก้ม เหนียง ลดแก้ม เนื่องจาก ความกังวลได้แก่ โครงหน้ามีปัญหา ได้แก่ ฟันเหยิน คางสั้น แก้มเยอะ หน้าไม่เท่ากัน และกล้ำเนื้อกรามจากการนอนกัดฟัน ประสบการณ์ศัลยกรรมก่อนไปทำศัลยกรรมที่เกาหลี คือ โครงหน้า (ผ่าตัดเล็ก และ Botox) ตัดฟัน 3 รอบ รวมระยะเวลาตัดฟัน 12 ปี ทำจมูก แบบซิลิโคน 8 ปี ปากบนบาง 2 ปี Botox 2 ปี เมโสแฟต 2 ปี ทำหน้าอก 10 เดือน

ภาพ : คุณปาล์มก่อนศัลยกรรม

เหตุผลที่ตัดสินใจไปทำที่เกาหลี

เมื่อ 2 ปีที่แล้ว คุณปาล์มอยากทำคางเพราะอยากทำให้หน้ายาว หน้าเรียว ศึกษาใน Website <http://dodeden.com> และได้ทำศัลยกรรมปากกับหมอตำนานหนึ่งในประเทศไทย คุณหมอบอกไม่ควรทำคาง เหตุผลคือคางเป็นคนละก้อนกับแก้ม หมอแนะนำให้ฉีด Botox กับเมโสแฟต เพื่อลดแก้มพอฉีดเมโสแฟต แล้วแก้มจะบวมมากและยุบลงเป็นการสลายไขมัน แต่ข้อเสียคือเจ็บมากและต้องทำต่อเนื่อง คุณปาล์มได้ซื้อคอสแต่ทำไม่หมด เพราะไม่ค่อยชอบ จึงค้นหาข้อมูลใหม่ เจอคนหน้าคล้ายๆ กันไปทำอีกคลินิก เมื่อพบคุณหมอจึงบอกว่าอยากทำคาง แต่คุณหมอบอกว่าไม่ควรทำ เหมือนหมอคนแรกให้ฉีด Botox ดีกว่า จึงฉีด Botox 1 ชุดของอังกฤษ หลายเดือนผ่านไปแก้มลดลง แต่ผ่านไป 7-8 เดือนก็กลับมาเป็นแบบเดิม อาจเพราะคุณปาล์มนอนกดฟัน กลับมาทบทวนตัวเองพบว่า ไม่ชอบอะไรที่ฉีด ไม่ได้กลั้วเข็ม แต่กลัวผลข้างเคียงและสิ้นเปลืองและเห็นผลไม่ชัดเจน และต้องฉีด Botox ทุก 6 เดือน ฉีดหนึ่งครั้งราคา 15,000 บาท จึงตัดสินใจเลิกฉีด Botox ต่อมาดูรายการ Let Me In เกิดแรงบันดาลใจ เพราะกรณีของผู้หญิงนี้

รูป : Before – After

ในรายการที่ทำให้คุณปาล์มเกิดแรงบันดาลใจทำศัลยกรรมที่เกาหลี

จึงหาข้อมูลเพิ่มเติมพบว่าในประเทศไทยมีหมอท่านหนึ่ง ทำ V-Line แบบไม่แพง ดูรีวิวแล้วดูดี แต่อ่านรีวิวแล้วมีความกังวล เนื่องจากหมอวางยาสลบนาน ต้องไปรอที่คลินิกแบบอดอาหารหลายวัน เวลาไม่แน่นอน แต่ต้องอดทนรอ คุณปาล์มจึงตัดสินใจเก็บเงินต่อและตัดสินใจทำศัลยกรรมที่เกาหลี เพราะกลัวอันตราย เนื่องจากเลือดจางเมื่อดีเลือดแดงไม่สมบูรณ์ และอีกเหตุผลคือ เวลาผ่าตัดไม่ชัดเจนทำให้แพนคุณปาล์มลำบากในการล้างานมาดูแลหลังผ่าตัด

จากการศึกษาประสบการณ์คุณปาล์มก่อนทำศัลยกรรมพบว่า คุณปาล์มมีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงร่างกาย (The Body Project) คือ รูปหน้า V-Line ด้วยการทำศัลยกรรมจากแพทย์ที่ประเทศเกาหลี เนื่องจากแพทย์ในประเทศไทยมีเทคโนโลยีที่เห็นผลไม่ชัดเจน เนื่องจากแพทย์ 2 ท่าน แนะนำให้คุณปาล์มฉีด Botox แต่เมื่อเวลาผ่าน 7-8 เดือน รูปหน้าที่แถมเยอะกลับมาเป็นเหมือนเดิม อีกเหตุผลคือ คุณปาล์มกลัวผลกระทบข้างเคียงและสิ้นเปลือง เนื่องจากต้องฉีด Botox ทุก 6 เดือน สรุปได้ว่า ความกังวลต่อรูปหน้าที่แถมเยอะของคุณปาล์มที่ตัดสินใจเดินทางไปศัลยกรรมที่ประเทศเกาหลี เหตุผลเนื่องจากแพทย์ที่ประเทศไทยไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของคุณปาล์มได้เนื่องจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ไม่ทันสมัยและสิ้นเปลือง

2. ประสบการณ์หลังจากตัดสินใจศัลยกรรม จะทำศัลยกรรมที่ไหนกับหมอคนไหน เลือกเทคนิคแบบไหน การประเมินผลที่เกิดจากการผ่าตัด

คุณปาล์มติดต่อโรงพยาบาล ID ในเกาหลี โทรศัพท์ติดต่อจากหมายเลขโทรศัพท์ใน Facebook ของโรงพยาบาล ID โรงพยาบาลให้คุณปาล์มส่งรูปด้านหน้าตรง 45 องศา และด้านข้าง (ไม่มีเครื่องสำอางค์) แล้วโรงพยาบาลจะถามว่าคุณปาล์มไม่ชอบส่วนไหน และจะตอบกลับมาว่าสามารถทำศัลยกรรมอะไรบ้าง ตอนที่ปรึกษาคุณปาล์มคิดว่าจะทำ V-Line, V3 Lifting โหนกแก้ม แต่ขอปรึกษาแพทย์ก่อน ต่อมาโรงพยาบาลจะถามว่าอยากทำศัลยกรรมกับแพทย์คนไหน คนไข้สามารถเลือกได้ ปกติแพทย์โครงหน้าของโรงพยาบาล ID ที่เห็นในรายการ Let Me In คือคุณหมอ Dr. Park Sanghoon แต่คุณปาล์มชอบกรณีคนไข้ชาวจีนของคุณหมอ Dr. Lee Ji Hyuk เพราะชอบผลงานที่ผ่านมา คุณหมอ Lee มีชื่อเสียงมากที่เกาหลีและจีน ทำงานที่โรงพยาบาล ID มานาน แต่คนไทยอาจจะไม่ค่อยรู้จัก ค่าใช้จ่ายคุณหมอทุกคนเท่ากัน คนไข้สามารถเลือกคนไหนก็ได้

การจองคิวของโรงพยาบาล ID ต้องโอนเงินก่อนถึงจะทราบวันปรึกษาและวันผ่าตัด เมื่อโอนเงินแล้วเจ้าหน้าที่จะติดต่อกลับมา เพื่อบันทึกวันปรึกษา ค่าใช้จ่ายในการนัดวันปรึกษา 1 ล้านวอน พอได้วันนัดจึงจองตัวเครื่องบินและโรงแรม จะให้เจ้าหน้าที่จองให้หรือคนไข้จะจองโรงแรมเองก็ได้ คุณปาล์มเดินทางด้วยสายการบิน T'way และกลับสายการบิน Jeju เนื่องจากราคาถูก เวลาเหมาะสมคือ ถึงเช้า กลับดึก การศัลยกรรมทำโครงหน้าต้องอยู่เกาหลีอย่างน้อย 14 วันหลังผ่าตัด คุณปาล์มอยู่ 16 วัน มีรถมารับที่สนามบิน ประหยัดได้ 80,000 วอน รถรับ-ส่งโรงแรม โรงพยาบาลประมาณ 3 ครั้ง ขั้นตอนในการปรึกษาวันแรกค่อนข้างละเอียด ใช้เวลาเกือบทั้งวัน และผ่าตัดในวันรุ่งขึ้น มีล่ำเข้ามาแนะนำตัว ช่วยกรอกแบบฟอร์มของโรงพยาบาล ได้แก่ อายุ ประวัติแพ้ยา เคยผ่าตัดอะไรมาบ้าง ต้องการทำอะไร ไม่ชอบส่วนไหน ต่อด้วยการทำ CT Scan ในหลายๆ มุม และแบบ

หมุนรอบ เจาะเลือด ถ่ายรูป 4 มุม เป็นรูปก่อนทำ ขั้นตอนต่อมาคือปรึกษากับผู้ช่วยคุณหมอ ผู้ช่วยคุณหมอจะถามว่าไม่ชอบตรงไหน อยากทำอะไร แล้วผู้ช่วยคุณหมอจะแนะนำว่าควรทำอะไรบ้าง ต่อมาก็พบคุณหมอ Dr. Lee Ji-Hyuk คุณหมอจะบอกว่าทำอะไรได้บ้างใกล้เคียงกับคุณผู้ช่วยหมอ คุณหมอจะเปิด CT Scan กระโหลกก่อนหน้านี้อแล้วประเมิน

สรุป คุณหมอ Dr. Lee Ji-Hyuk ทำสวยให้ดังนี้ ทำโหนกแก้ม หน้าไม่เท่ากันข้างหนึ่งทำได้เล็กลงได้ 4 mm อีกข้าง 6 mm และทำ V-line ปรับกรอบรูปหน้าตัดตั้งแต่กรอบใบหูลงมา มุมกรามตัดได้ถึง 14 mm กับ 11 mm คุณหมอแจ้งว่าโดยรวมหน้าจะดูเล็กลงจากด้านหน้าข้างละ 6 mm ตัดแต่งกระดูกคางให้เล็กลงและยื่นออกมาด้านหน้าเหมือนเสริมคางด้วยกระดูกตัวเอง ที่โรงพยาบาล ID อ้างว่าโรงพยาบาลเป็นผู้คิดค้น V-line และเป็นผู้เชี่ยวชาญ อันดับ 1 เรื่องโครงหน้าของเกาหลี

ขั้นตอนถัดมามีคุณหมอ คือ Dr. Seo Young Tae ทำ V3 Lifting เข้ามาให้คำปรึกษา เป็นหมอที่โรงพยาบาลจัดมาให้ V3 Lifting ปกติจะทำสำหรับคนที่อายุมาก แต่ปัญหาของคุณปาล์มคือ เนื้อแก้มเยอะจนห้อยเหมือนคนอายุ 40 ปี คุณหมอเข้ามาอธิบายเช่นเดียวกับคุณหมอ Lee ว่ามีผลตรงไหนบ้างจะดึงกระชับตรงไหนบ้าง V3 Lifting คือการเจาะรูเล็กๆ ด้านล่างตรงคาง ไขเข็มเลเซอร์เข้าไปละลายไขมันแล้วทำให้กล้ามเนื้ออ่อนแรง แล้วร้อยไหม ดึงส่วนที่หย่อน เหมาะกับคนอายุมาก คนแก้มเยอะ แก้มย้อย คนที่ผ่าตัด V-line ออกมาก จะทำให้กระชับขึ้นการทำ V3 Lifting สำหรับหน้าคุณปาล์มอยู่ได้ 2 ปีกว่า ถ้าดูแลดีก็ยืดเวลาไปอีก ถ้าไขมันกลับมาคงที่หน้าหลัง 2 ปีต้องทำใหม่

เมื่อปรึกษากับแพทย์จนครบแล้ว คุณหมอผู้ช่วยจะเข้ามาถามและสรุปว่าคุณปาล์มทำ 3 อย่างคือ โหนกแก้ม, V-line และ V3Lifting คุณหมอผู้ช่วยแจ้งว่า ต้องพักฟื้น 2 สัปดาห์ที่นี้ก่อนกลับไทยจะมีเอกสารมาให้อ่าน และเซ็นรับทราบ เรื่องวางยา และผลข้างเคียงต่างๆ การทำ V-line อาจทำให้

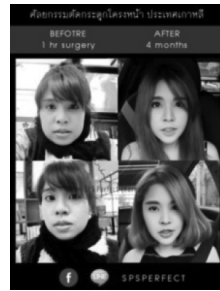
ผิวหนึ่งหย่อนคล้อยในบางคนที่ตัดเยอะแต่สำหรับปาล์ม ทำ V3 Lifting ร่วมด้วยจึงไม่มีปัญหาหย่อนคล้อย คุณหมอจะพยายามแก้ไขโครงหน้าออกมาให้เท่ากันมากที่สุด และมีแผลเป็นในช่องปาก

วันผ่าตัด คุณหมอ Lee เข้ามาสรุปว่า คุณปาล์มอยากได้โครงหน้าทรงไหน คุณปาล์มเลือกเอาแบบคางเล็กแหลมเท่าที่จะเป็นไปได้ หลังจากออกจากห้องผ่าตัดแล้ว คุณปาล์มมีอาการหนาวสั่น พยาบาลใช้ผ้าห่มไฟฟ้ามาวางทับตัว ไม่เกิน 5 นาทีจึงหายหนาว เสาน้ำเกลือมีเครื่องให้ยาแก้ปวดตัวเองแบบกดปุ่ม คุณปาล์มไม่เจ็บปวดจึงไม่ได้กดยาแก้ปวดให้ตัวเอง ช่วงนี้คือช่วงดูแลการแบบเข้มงวด ภายใน 6 ชั่วโมงที่ออกจากห้องดูแลการ ห้ามนอนมีป้ายมาติดที่เสาน้ำเกลือว่านอนได้เวลากี่โมง คุณปาล์มทรมาณมาก เพราะง่วงมาก แต่ไม่ได้เจ็บปวด พยายามหายใจลึกๆ ทางปากให้แก๊สยาสลบออกให้หมด ไม่มีอาการอาเจียน แต่มีคนคอยปลุก ห้ามหลับ ในห้องมีจอคอมพิวเตอร์ให้เปิดซีรี่ย์ดู เพื่อไม่ให้หลับ

พอผ่านการทรมาณร่างกายจากการหามนอน วันต่อมาพบว่าปากบวมมากไม่สามารถควบคุมการไหลของน้ำลายได้ วันแรกหลังการผ่าตัด หมอพอใจผลการผ่าตัด คุณหมอใช้เครื่องมือฉายแสงที่หน้า เพื่อลดบวมและทำ CT Scan เมื่อเสร็จเรียบร้อย ขั้นตอนถัดมาคือซึ้อยา และดูแลตัวเอง เช่น ห้ามกินของแข็ง ผีต เค็ม มัน เพราะแผลผ่าตัดในปากจำนวนมาก แต่คุณปาล์มไม่รู้สึกรว่ามีแผล ไม่ปวดแสบร้อนใดๆ ต้องบ้วนน้ำยาฆ่าเชื้อ ทุก 2 ชั่วโมง เป็นอันเสร็จสิ้น

ภาพ : รูปคุณปาล์มหลังผ่าตัด

คุณปาล์ม Before – After
การทำศัลยกรรมที่ประเทศเกาหลี

กรณีศึกษาของคุณปาล์มเป็นการศึกษาถึงกระบวนการปฏิบัติการทางการแพทย์ของการศัลยกรรมที่ประเทศเกาหลีของคุณปาล์ม ได้แก่ การปรับเปลี่ยนรูปหน้าด้วย 3 วิธีคือ โหนกแก้ม, V-Line และ V3 Lifting โดยใช้เทคนิคทางการแพทย์ที่ทันสมัย โดยมีขั้นตอนการปรึกษาที่ละเอียด ใช้เวลานาน และมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเทคนิค มีผู้ช่วยแพทย์ให้คำแนะนำ ผลที่เกิดในช่องปากทำให้ไม่มีร่องรอยของการผ่าตัด และคนไข้ไม่รู้สึกเจ็บปวด หลังผ่าตัดมีการติดตามอย่างเข้มงวด แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของวงการศัลยแพทย์เกาหลีที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปหน้าคุณปาล์มตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ (The Body Project) ให้สวยอย่างธรรมชาติ เพราะไม่มีร่องรอยจากแผลผ่าตัด คุณปาล์มรับรู้รูปหน้า V-Line ผ่านรายการ Let Me In โดยศึกษาจากผลงานการผ่าตัดรูปหน้า V-Line จากคนไข้ที่มีปัญหาแก้มเยอะแบบคุณปาล์ม ด้วยความเชื่อที่ว่าความงามแบบเกาหลีคือ รูปหน้าที่เรียวเล็กแบบ V-Line การมีรูปหน้าที่เรียวเล็กเป็นการสื่อถึงอัตลักษณ์ความงามแบบเกาหลีที่ดูอ่อนวัย รูปหน้าที่มีแก้มแสดงถึงความขร่า

กรณีศึกษา : กระบวนการคัดสรรของผู้หญิงไทยที่ประเทศเกาหลี คนที่ 2

ประสบการณ์การทำคัดสรรที่ประเทศเกาหลี ศึกษาจาก Review คัดสรร ของคุณแพรว ชนาพรปะติ เมื่อ 5 มิถุนายน 2558 (Stm Style, 27 เมษายน 2559) ซึ่งเป็นผู้ได้คัดเลือกจากรายการ Let Me In Thailand รายการคัดสรรของเกาหลี เพื่อเสนอภาพกระบวนการคัดสรรกรณีที่ทำคัดสรรทั้งตัว ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ

1. ประสบการณ์ก่อนทำคัดสรร ได้แก่ เป้าหมายในการทำคัดสรร, ความกังวลต่อร่างกายเดิม, และเหตุผลที่ตัดสินใจทำคัดสรรที่เกาหลี
2. ประสบการณ์หลังจากตัดสินใจคัดสรร ทำคัดสรรที่ไหน กับแพทย์คนไหน ใช้เทคนิคแบบไหน การประเมินผลที่เกิดจากการผ่าตัด

1. ประสบการณ์ก่อนทำคัดสรร ได้แก่ เป้าหมายในการทำคัดสรร, ความกังวลต่อร่างกายเดิม และเหตุผลที่ตัดสินใจทำคัดสรรที่เกาหลี

เหตุผลที่ตัดสินใจไปทำคัดสรรที่เกาหลี เนื่องจากคุณแพรวเป็นผู้โชคดีจากการสมัครเข้าร่วมรายการคัดสรรของเกาหลี รายการ Let Me In Thailand และได้รับการคัดเลือกเนื่องจากคุณหมอจากโรงพยาบาล Banobagi อยากช่วยเหลือทำการผ่าตัดให้ เนื่องจากหน้าเดิมก่อนคัดสรรคือ คางยื่นออกมาข้างหน้ามาก ขากรรไกรและฟันไม่สบกัน ตาไม่เท่ากัน (เพราะประสบอุบัติเหตุ) ตาขวาใหญ่กว่าตาซ้าย โหนกแก้มที่ไม่เท่ากัน จมูกใหญ่และแบนมาก สิวฮอร์โมนรอยสิวทั้งหน้า และมีปัญหาใหญ่ในการใช้ชีวิตประจำวันคือ ฟันไม่สบกัน ทำให้ไม่สามารถที่จะกัดอาหารด้วยฟันหน้า ส่งผลต่อการเข้าสังคม

เป้าหมายของการทำศัลยกรรมครั้งนี้ คือ โหนกแก้ม ขากรรไกร และวีไลน์ (GRAM+คาง) ตา จมูก ฉีดไขมันหน้าผาก และเสริมหน้าอก

ภาพ : ก่อนแพรวก่อนศัลยกรรม

2. ประสบการณ์หลังจากตัดสินใจศัลยกรรม ทำศัลยกรรมกับหมอคนไหน เลือกเทคนิคแบบไหน การประเมินผลที่เกิดจากการผ่าตัด

วันแรก เมื่อเดินทางถึงประเทศเกาหลี มีรถจากบริษัทเอเจนซี่พาไป โรงพยาบาล Banobagi โดยมีล่ามภาษาเกาหลีในการสื่อสารกับคุณหมอ เพื่อตรวจร่างกายอย่างละเอียด ได้แก่ ความดัน คลื่นหัวใจ เลือด และสแกน โครงสร้างใบหน้า พร้อมพิมพ์ฟัน เนื่องจากการเป็นการผ่าตัดใหญ่ใน 4 รายการ ได้แก่ หน้าอก รูปหน้า ตา และจมูก จึงมีแพทย์ 4 คนตามความเชี่ยวชาญของแต่ละคน

“ ศัลยกรรมหน้าอกทรงหยดน้ำ ทำหน้าอกให้ขนาดเล็กระมัด ระวังเหมาะสมพอดีมีไว้ดูนัยน์ ออกมา หน้าอกไซรัฟ B ” ดร.บันนาจ ศัลยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ - ผู้สำเร็จการศึกษาศัลยกรรมมาในอีก - ปริญญาเอกและดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาชีวเวช - ผลงานวิจัยและงานวิชาการ - อาจารย์สาขาวิชาชีวเวช - สมาชิก Korean Society of Plastic and Reconstructive Surgeons - สมาชิก Korean Society for Aesthetic Plastic Surgery - สมาชิก Korean Doctor - ประธานวิทยานิพนธ์และงานวิชาการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1997	“ ผ่าตัดปรับขนาดกรโกรและรูป หน้าแบบบอลโฟว์ล, แก้ไขปัญหา การสับสน พัน ปรีโปรแกรมหน้าให้ เล็กและเรียบแบบ V ลายไป พร้อมๆ กัน ” ดร.โรธังยอน ศัลยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ - ผู้สำเร็จการศึกษาศัลยกรรมมาในอีก - ปริญญาเอกและดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาชีวเวช - ผลงานวิจัยและงานวิชาการ - อาจารย์สาขาวิชาชีวเวช - สมาชิก Korean Society of Plastic and Reconstructive Surgeons - สมาชิก Korean Society for Aesthetic Plastic Surgery - สมาชิก International confederation for Plastic Reconstructive and Aesthetic Surgery - ประธานวิทยานิพนธ์ World Congress of Asian Pacific Aesthetic Plastic Surgery ในปี ค.ศ. 1996 - ประธานวิทยานิพนธ์และงานวิชาการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1999	“ แก้ไขกล้ามเนื้อตาอ่อนแรง ด้วยวิธีการกรัด ปรับแก้ทั้งตาที่ ผิดปกติและไม่เท่ากัน ช่วยให้ ตาดูสดใสและชัดเจนมากขึ้น ” ดร.ปาริชน ศัลยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ - ผู้สำเร็จการศึกษาศัลยกรรมมาในอีก - ปริญญาเอกและดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาชีวเวช - ผลงานวิจัยและงานวิชาการ - อาจารย์สาขาวิชาชีวเวช - สมาชิก Korean Society of Plastic and Reconstructive Surgeons - สมาชิก Korean Society for Aesthetic Plastic Surgery - สมาชิก International confederation for Plastic Reconstructive and Aesthetic Surgery - ประธานวิทยานิพนธ์ 12th CONGRESS OF IPRAS	“ ทำจมูกและฉีดไขมันหน้าแก้มไป พร้อมๆ กัน ช่วยให้ไลน์ใบหน้า ด้านข้างดูโดดเด่นและดูสง่า ” ดร.ลียองแท ศัลยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ - ผู้สำเร็จการศึกษาศัลยกรรมมาในอีก - ปริญญาเอกและดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาชีวเวช - ผลงานวิจัยและงานวิชาการ - ประธานกรรมการสมาคมชีวเวช - ประธานกรรมการสมาคมชีวเวช - ประธานกรรมการในเวทีวิชาการ - สมาชิก Korean Society of Plastic and Reconstructive Surgeons - สมาชิก Korean Society for Aesthetic Plastic Surgery - ประธานวิทยานิพนธ์และงานวิชาการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1999
--	---	---	--

ภาพ : แพทย์ 4 คนต่อการผ่าตัด 4 รายการ

ลำดับการผ่าตัดของคุณแพรว อันดับแรกของการผ่าตัดคือ ตา เนื่องจากคุณแพรวตาตกและไม่เท่ากัน ต้องเย็บกล้ามเนื้อตา ให้ตาดูโต ขึ้น ขณะผ่าตัดคุณแพรวรู้สึกตัว เหมือนลอยๆ อยู่บนอากาศ รู้ว่าแพทย์ทำอะไร เมื่อผ่าตัดตาเสร็จ จึงกลับที่พัก ไม่ได้นอนพักที่โรงพยาบาล พัก 2 วัน

ภาพ : หลังผ่าตัดตา

อันดับที่ 2 คือผ่าตัดรูปหน้า เพื่อผ่าตัดขากรรไกร โหนกแก้ม และ วีไลน์ (กราม+คาง) คุณแพรวต้องงดอาหารก่อนผ่าตัด 8 ชั่วโมง หลังผ่าตัดเสร็จพยาบาลมาปลูกให้ตื่น ให้อยากหายใจออกยาวๆ เป็นเวลา 1 ชั่วโมง เพื่อที่จะเอายาสลบออกจากท้อง ช่วงนั้นคอแห้ง พยาบาลให้จิบน้ำอุ่น ช่วงแรกมีเลือดออกในคอ ผ่านไป 2-3 วันจึงไม่มีเลือดในคอ หลังผ่าตัดต้องนอนโรงพยาบาล 3 วัน หลังผ่าตัดหน้าไม่ซ้ำ แต่บวมมาก พอออกจากโรงพยาบาลกลับที่พัก หน้าบวมยังอยู่มาก ลดบวมด้วยการประคบเย็น เดินบ่อยๆ และรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ หลังผ่าตัดใหม่ๆ ยังอ้าปากไม่ค่อยได้ หมอแนะนำน้ำฟักทองช่วยลดบวมได้ ผ่าตัดรูปหน้า ใช้เวลาพักฟื้น 1 เดือน ช่วงเวลานั้นคุณหมอตระจอาการเป็นระยะๆ พร้อมกับรักษาสิว ช่วงพักฟื้นต้องทำทริทเม้นท์ลดบวม

ภาพ : หลังผ่าตัดรูปหน้า

อันดับที่ 3 คือผ่าตัดจมูก คุณหมอตัดเลาฐานจมูก เพราะฐานจมูกใหญ่และแบนมาก ส่วนบนจมูกเป็นซิลิโคน ส่วนปลายจมูกเป็นกระดูกอ่อนหลังหู ก่อนผ่าตัดต้องอดอาหาร 8 ชั่วโมง หลังผ่าตัดพยาบาลจะมาปลูกให้ตื่นน้ำ ระยะแรกมีสำลีสูดจมูกทำให้หายใจลำบาก ใช้เวลา 2-3 วันจึงค่อยเอาสำลีออก จมูกไม่ค่อยซ้ำ แต่บวมนาน พักฟื้นประมาณสามอาทิตย์

ภาพ : หลังผ่าตัดจุมูก

อันดับสุดท้าย ผ่าตัดหน้าอก ต้องอดอาหาร 8 ชั่วโมงก่อนผ่าตัด หลังผ่าตัดต้องพันผ้าไว้ ห้ามใส่เสื้อในประมาณหนึ่งเดือน ช่วงแรกยกแขนไม่ค่อยได้ แต่พยาบาลแนะนำให้ค่อยๆ กางแขน ถ้ากางได้นิดหน่อยให้เอามือแตะกับฝาผนังแล้วค่อยๆ เลื่อนขึ้นไปเรื่อยๆ จนกว่าจะยกแขนได้ตามปกติ หน้าอกของคุณแพรวไม่ต้องนวด ส่วนซิลิโคนเป็นเนื้อทราย

การดูแลตัวเองหลังผ่าตัด ได้แก่ ฝึกอ้าปาก รัดผ้าที่หน้าตามคำสั่งแพทย์ รวมระยะเวลาที่เกาหลี 3 เดือน และกลับมารักษาสิ่วต่อที่เมืองไทย

ภาพ : หลังศัลยกรรม

กรณีศึกษาของคุณแพรวเป็นการศึกษาถึงกระบวนการปฏิบัติการทางการแพทย์ของการศัลยกรรมทั้งตัวที่ประเทศเกาหลีใต้ แก่ตา การปรับเปลี่ยนรูปร่าง จมูก และหน้าอก โดยใช้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ 4 คน ผ่าตัดในความเชี่ยวชาญของแพทย์แต่ละคน แพทย์สามารถแก้ไขปัญหาขากรรไกรและฟันที่ไม่สบกันของคุณแพรวที่ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่สำหรับชีวิตคุณแพรว โดยแพทย์ใช้วิธีการผ่าตัดที่ทันสมัย ทำให้คุณแพรวมีความมั่นใจมากขึ้น จากอดีตที่โดนเพื่อนล้อว่าคางยื่น และไม่เคยมีแฟน หลังทำศัลยกรรมสวยขึ้น คนรอบข้างสนใจมาก แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของวงการศัลยแพทย์เกาหลีที่ไม่ใช่แค่การศัลยกรรมเพื่อความงาม แต่ยังสามารถแก้ไขความบกพร่องทางร่างกายทำให้คุณแพรวรู้สึกเหมือนได้เกิดใหม่ เกินกว่าเป้าหมายที่วางไว้ได้ (The Body Project) ให้สวยขึ้น เข้าสังคมได้อย่างมั่นใจ

เนื่องจาก “รูปลักษณ์ภายนอก ขนาด รูปร่าง หรือแม้แต่ส่วนต่างๆ ของร่างกาย สามารถเปิดไปสู่การจัดการกับร่างกายให้สอดคล้องกับรูปแบบที่เจ้าของร่างกายต้องการได้” (Shilling, 1993: 5; 1997: 69 อ้างใน โกสุม โอมพรนุวัฒน์, 2545) เพื่อสร้างอัตลักษณ์ ร่างกายจึงเปรียบเสมือนโครงการ (The Body Project) ที่เป็นหน่วย หรือ entity ที่กำลังกลายเป็นสิ่งอื่นที่ไม่มีวันจบ ต้องพัฒนา จัดการ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Shilling, 1993 : 4-5) คุณแพรวได้ปรับเปลี่ยนร่างกายจากการศัลยกรรมทั้งตัว เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของตนเองที่สื่อความหมายถึงสัญลักษณ์ทางสังคมที่เป็นคนสวย และมีความมั่นใจกับรูปลักษณ์ภายนอกของตนทำให้รู้สึกดีกับตนเอง โครงการร่างกายสำหรับคุณแพรว จึงเป็นไปเพื่อทำให้ร่างกายของตนสอดคล้องกับความเท่าเทียมกันทางสังคม และจินตนาการ ดังนั้น คุณแพรวจึงไม่ใช่เจ้าของร่างกายที่แท้จริง แต่ร่างกายเป็นพื้นที่ของการต่อรองและช่วงชิงทางอำนาจระหว่างตัวปัจเจกบุคคล กับแรงปะทะทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง นอกจากนี้ ร่างกายยังได้กลายมาเป็นประเด็นในการการแบ่งแยกและสร้างความไม่เท่าเทียมระหว่างมนุษย์อีกด้วย (โกสุม โอมพรนุวัฒน์, 2545)

การวิเคราะห์ปรากฏการณ์การทำศัลยกรรมแบบสาวเกาหลี ของผู้หญิงไทยด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาร่างกายทาง มานุษยวิทยา

ความงามแบบสาวเกาหลี เป็นความงามที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นประดิษฐกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Constructed) ผู้เขียนจึงวิเคราะห์ปรากฏการณ์ “ความงามแบบสาวเกาหลี” ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาร่างกายทางมานุษยวิทยา

“ความงามแบบสาวเกาหลี” เป็นกระบวนการในการสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรม ที่ผู้หญิงสร้างขึ้นมาจากการทำศัลยกรรม เป็นความงามพิมพ์นิยมในยุคกระแสเกาหลีฟีเวอร์ ที่ประเทศเกาหลีส่งวัฒนธรรมผ่านสื่อมวลชนมายังสังคมไทย ได้แก่ ผิวขาว ตากลมโต จมูกโด่งไม่มาก รูปหน้า V-Line รูปร่างผอมสูง ผ่านดารา นักร้อง นักแสดง ซึ่งสะท้อนถึงวิถีคิดของผู้หญิงที่มองว่า ร่างกายอยู่ในกระบวนการที่กำลังกลายเป็นบางสิ่ง (The Process of Becoming) หรือที่เรียกว่า The Body Project ผู้หญิงจึงจัดการ ปรับเปลี่ยนร่างกายตลอดเวลา ด้วยการทำศัลยกรรมด้วยความเชื่อ ค่านิยมที่มากับอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเกาหลีที่ส่งผ่านมาประเทศไทย เพื่อสื่อถึงอัตลักษณ์ความงามแบบที่ผู้หญิงตั้งไว้

จากการศึกษา ผู้หญิงเห็นว่าความสวยเป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นมาได้ ผู้หญิงรับรู้ถึงความงามแบบเกาหลีเป็นความงามที่สามารถสั่งได้ จัดการได้ ด้วยการทำศัลยกรรมและเทคโนโลยีทางการแพทย์ ทำให้ผู้หญิงทั้งสองคน คือคุณปาล์มและคุณแพรว ลงทุนจัดการกับร่างกายของตนเองจากการทำศัลยกรรมที่ประเทศเกาหลี ด้วยเงิน เวลา ความเจ็บปวด

ผู้หญิงทั้งสองคนที่ลงทุนกับโครงการร่างกาย (Body Project) นี้ มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน นั่นคือ สร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเอง จากการผ่าตัดศัลยกรรมร่างกายของตนให้เป็นร่างกายที่สวยงาม เป็นที่พึงปรารถนา และมีเสน่ห์ดึงดูดใจ แสดงให้เห็นว่า ร่างกายเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์

สำหรับผู้หญิง ปรากฏการณ์ความงามอันได้แก่ จมูกโด่ง ใบหน้า V-Line ดวงตาที่กลมโต หน้าอกที่โต ภาพความงามแบบสาวเกาหลีเหล่านี้ เป็นภาพความงามทางวัฒนธรรมที่ส่งผ่านสื่อมวลชนจากประเทศเกาหลีสู่ผู้หญิงไทย เป็นความงามที่ถูกนิยามโดยใคร ผู้หญิงเป็นผู้นิยาม หรือ ถูกนิยามจากสื่อมวลชน หรือจากใคร ธุรกิจศัลยกรรมความงามที่มีมูลค่ามหาศาลที่มีร่างกายเป็นเครื่องต่อรอง จึงกลายเป็นพื้นที่การช่วงชิงอำนาจของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

บทสรุป

คำตอบเรื่องร่างกายจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาร่างกายทางมานุษยวิทยา ครอบงำด้วยวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และช่วงเวลาสะท้อนถึงมนุษย์ในการใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือในการแสดง อัตลักษณ์ การศัลยกรรมที่ก้าวหน้ามากขึ้นทำให้เกิดปฏิบัติการกับร่างกายเหมือนโครงการ (The Body Project) ที่ต้องปรับปรุง พัฒนา เปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีวันจบสิ้น เพื่อให้ร่างกายบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ เป้าหมายของร่างกายจึงถูกสร้างขึ้นด้วยระบบความหมายทางวัฒนธรรม สังคม การเมือง และช่วงเวลา

เป้าหมายของร่างกายในกระบวนการศัลยกรรมความงามแบบเกาหลี จึงถูกสร้างขึ้นด้วยระบบความหมายทางวัฒนธรรม เป็นความหมายที่สังคมให้กับร่างกาย คือความงามตามแบบพิมพ์นิยมที่สังคมกำหนด นั่นได้แก่ ความงามที่มีลักษณะตากลมโต จมูกโด่งไม่มากนัก ใบหน้า V-Line ดูเป็นธรรมชาติ เป็นอัตลักษณ์ที่ผู้หญิงต้องการและสามารถสั่งได้ว่าต้องการหน้าตาแบบไหนตามความต้องการของตนเอง เป็นความงามที่จัดการได้สั่งได้ด้วยทุนที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบทำศัลยกรรมจากแพทย์ที่ประเทศเกาหลี **ด้านสังคม** ความหมายของความงามแบบเกาหลี มีนัยยะเพื่อบ่งบอกฐานะทางสังคมได้ เพื่อแสดงอัตลักษณ์ทางสังคม บ่งบอกถึงการเข้าเป็นคน

ในกลุ่ม กลุ่มของคนงามตามแบบเกาหลี **ด้านการเมือง** ร่างกายเป็นศูนย์กลางของการแสดงอำนาจในการควบคุมผ่านกลไกของรัฐ ได้แก่ สถาบันแพทย์ คลินิก โรงพยาบาล ศัลยกรรมของประเทศเกาหลี ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเกาหลี เพื่อส่งเสริมร่างกายในแบบที่การพัฒนาโครงการ (The Body Project) ที่ต้องเปลี่ยนแปลง พัฒนา เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการผลิตของประเทศ

สุดท้ายความงามแบบสาวเกาหลีความสวยที่สั่งได้ ผู้หญิงกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงร่างกายอย่างไม่มีวันจบสิ้น (The Process of Becoming) ด้วยกระบวนการทางการแพทย์สมัยใหม่ เข้ามามีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงร่างกาย ที่มาพร้อมกับอุตสาหกรรมวัฒนธรรม เป็นตัวกระตุ้นความเป็นมาตรฐาน ความเป็นสากล ด้วยอุดมคติความงามแบบสาวเกาหลีให้กับผู้หญิงไทยภายใต้พลวัตรของการสื่อสาร ผู้หญิงจะเลือกแสดงอัตลักษณ์ของตัวเองตามความงามทางการตลาด หรือจะต่อต้านขัดขืนหรือไม่ นั่น ขึ้นอยู่กับผู้หญิงเป็นผู้ตัดสินใจในการสร้างเรือนร่างของตัวเอง ดังที่ Susan Bordo กล่าวว่า “ร่างกายของคุณเป็นร่างกายที่คุณสืบทอดมา แต่คุณต้องตัดสินใจว่าจะทำอะไรกับมัน” (Bordo, 1993: 249 อ้างใน จุฬารัตน์ ผดุงชีวิต, 2558) และถ้าเรารู้ว่าความงามไม่ใช่ความจริงแท้หนึ่งเดียวในโลก ความงามแปรเปลี่ยนไปตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนไปตลอดเวลา เราจะมองกลับมาเห็นความงามที่ตัวเราเองเป็นผู้นิยามได้ไหม?

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์.
- จุฬารัตน์ ผดุงชีวิต. (2558). *อ่านวิพากษ์ มิเชล ฟูโกต์*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- ดุริยางค์ คมขำ. (2553). *การผลิต การเผยแพร่และการบริโภคละครซีรีย์เกาหลี กรณีศึกษา : เรื่องแดงจิ้งกิ๋มและเจ้าหญิงวุ่นวายกับเจ้าชายเย็นชา*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน.
- ต้องชนก สนแสงผล. (2554). *วัฒนธรรมการบริโภคความงามของสตรีไทยในกระแสความนิยมเกาหลี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง.
- บุศยรินทร์ สัจจะวรรณ. (2555). *ภาพลักษณ์วัฒนธรรมเกาหลีผ่านละครโทรทัศน์ชุดแดงจิ้งกิ๋ม*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน.
- ปริตตา เฉลิมเผ่ากอนันต์กุล. (2541). *เผยร่าง-พรางกาย : ทดลองมองร่างภายในศาสนา ปรัชญาการเมือง ประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ปรัชญาพร ทองเกลี้ยง. (2553). *การศึกษาการรับรู้และการยอมรับรูปแบบ “ความสวยแบบเกาหลี” ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน.
- ณัฐธิดา เมล์ทาง. (2555). *มายาคติความงามในโฆษณาเครื่องสำอางที่มีชีวิตจริงทางโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน.

- ยุภาพร ขจรโกศล. (2556). *การนำเสนอตัวแบบด้านบวกของการทำ
คัลยกรรมเสริมความงามในนิตยสารแฟชั่นและบันเทิงไทยและ
การตอบสนองของวัยรุ่นสตรีไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- สระริลา ป้องพิมพ์. (2551). *การถ่ายทอดวัฒนธรรมเกาหลีผ่านภาพยนตร์
ซีรีส์ กรณีศึกษา: เรื่อง “แดจังกึม” จอมนางแห่งวังหลวง*. วิทยานิพนธ์
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, บัณฑิต
วิทยาลัย, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจ.
- สุริสา ประชาบาล. (2550). *กระบวนการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์เชิง
กลยุทธ์ไปบริษัทข้ามชาติ เกาหลีในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์,
สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน.
- อลิสา วิทวัสกุล. (2549). *การประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ ประเทศสาธารณรัฐ
เกาหลีผ่านละครโทรทัศน์แดจังกึมจอมนางแห่งวังหลวง*. วิทยา
นิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์,
สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2549). *คลื่นวัฒนธรรมป๊อปเกาหลี Korea wave :
โฉมหน้าทุนวัฒนธรรมเอเชีย* (จุลสาร). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อ.รวีโรจน์. (2559). *สวยสั่งได้ด้วยคัลยกรรมเกาหลีพีเวอร์*. กรุงเทพฯ:
อนิเมทกรุ๊ป จำกัด.
- _____ (2552). *ขั้นตอนการทำสวยด้วยคัลยกรรม*. กรุงเทพฯ: อนิเมท
กรุ๊ป จำกัด.
- The Grand Plastic Surgery. (2559). *ไบเบิลคัลยกรรมเกาหลี*. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ลิซซิง.

- Cho, Younghan. (2011). “Desperately seeking East Asia amidst the popularity of south Korean pop culture in Asia”. *Asian Journal of Communication*. (March).
- Davis, Kathy. (2006). *Handbook of Gender and Women’ Studies*. London: Sage Publications.
- _____. (2003). *Dubious Equalities and Embodied Differences : Cultural Studies on Cosmetic Surgery*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Dobke, Marek, Chung, Christopher, and Takabe, Kazuaki. (2006). Facial Aesthetic Preferences Among Asian Asian Women: Are All Oriental Asian the Same?. *Aesthetic Plastic Surgery*, 30:342-347.
- Eun-Shil, Kim. (2009). The Politics of the Body in Contemporary Korea. *Korea Journal*, 49(3): 5-14.
- Gimlin, Debra. (2000). Cosmetic Surgery: Beauty as Commodity. *Qualitative Sociology*, 21(1)
- Halliburton, Murphy. (2002). Rethinking Anthropological Studies of the Body: Manas and Bodham in Kerala. *American Anthropologist*, 104(4) : 1123-1134.
- Holliday, Ruth and Elfving-Hwang, Joanna.(2012). Gender, Globalization and Aesthetic Surgery in South Korea. *Body & Society*, 18(2): 58-81.
- Horkheimer, Max and Adorno, Theodore. (1972) 1993. “The Culture Industry: Enlightenment as Mass Deception,” in *Enlightenment as Mass Deception*, translated by John Cumming, London: Routledge.

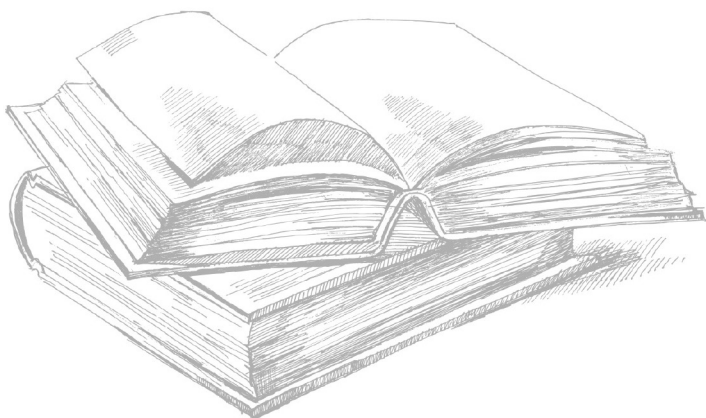
- Hua, Wen. (2013). *Cosmetic surgery in China*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Jone, Geoffrey. (2012). "A History of the Global Beauty Industry," in *Beauty Imagined*. New York: Oxford University Press.
- Kaw, Eugenia. (1997). Medicalization of racial features : Asian American Women and Cosmetic Surgery. *Medical Anthropology Quarterly* 71(1): 74-89.
- Kim, Youna. (2013). *Korea wave : korea media go Global*. London and New York : Routledge.
- Lakoff, Robin Tolmach and Scherr, Raquel L . (1985). *Face Value, the Politics of Beauty*. Boston : Routledge & Kegan Paul.
- Scruton, Roger. (2009). *Beauty*. Oxford: Oxford University press.
- Shilling, Chris. (1993). *The Body and Social Theory*. London: Sage Publications Ltd.
- Synnott, Anthony. (1993). *The Body Social : Symbolism, Self and Society*. Newyork: Routledge.
- Tseelon, Efrat. (1995). *The Masque of Femininity: The Presentation of Woman in Everyday Life*. London: Sage Publications Ltd.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และอื่นๆ

- โกสุม โอมพรนุวัฒน์. (2545). *โครงการแห่งความเจ็บปวด (The Suffering Project)* (Online). ค้นเมื่อ 28 เมษายน 2560, จาก <http://v1.midnightuniv.org/midarticle/newpage2.html>.
- ปวีตรา จินดาหารา. อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์. รายการเรื่องของเรื่อง, 14 กันยายน 2559.

- ผู้จัดการออนไลน์และ Stmstyle. (2556). *ทำไมคนเกาหลีถึงต้องศัลยกรรมทั้งประเทศ* (Online). ค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2559, จาก http://stmstyle.blogspot.com/2013/09/blog-post_1530.html
- พันธุ์เมธ ฒ ระนอง. ผู้จัดการองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาหลี. สัมภาษณ์. รายการเรื่องของ เรื่อง. 14 กันยายน 2559.
- โรงพยาบาลไอที. (2559). *มารู้จัก “วีไลน์” ศัลยกรรมหน้าเรียวลได์เกาหลีกันเถอะ* (Online). ค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.wonderful.in.th/v-line-id-hospital/>.
- สุภัทธ ทองเจริญ. (2557). *เกาหลีพีเวอร์* (Online). ค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2559, จาก http://screamink.blogspot.com/2014/03/hallyu-hallyu-1990-1_6.html
- admin. (2549). *จากฉากละครสู่ Drama Tour* (Online). ค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2559, จาก <http://positioningmag.com/8355>
- Ah Jong. (2556). *อีดาแฮ (Lee Da Hae) ยอมรับทำศัลยกรรม (นิดหน่อย) ก่อนเข้าวงการ* (Online). ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2559, จาก <http://korea.tlcthai.com/อีดาแฮ-lee-da-hae-ยอมรับทำศัลยกรรม/>.
- BusinessInsider. (2556). *สวยแบบเกาหลี!! พัฒนาการและความก้าวหน้าของวงการศัลยกรรมเสริมความงาม* (Online). ค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2559 <http://www.meeekhao.com/news/korea-surgery>
- ISAPS. (2016). *International society of Aesthetic Plastic Surgery* (Online). ค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.isaps.org/news/isaps-global-statistics>
- Korean kori. (2558). *รีวิว! คลินิกศัลยกรรมที่เกาหลี+สัมภาษณ์หมอ “ทำไมคนเกาหลีหน้าเหมือนกัน?”* (Online). ค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.dek-d.com/studyabroad/36587/>

- MGR Online. (2555). *สวยแบบเกาหลี – สวยแบบคัลๆ ที่ (ไม่) เจ็บปวด (แล้ว)* (Online). ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9550000087109>
- Missbabycurly. (2558). *Review คัลยกรรมที่เกาหลีล้วนไม่มีไทยปน ผ่าทั้งหน้า ล้วนห่าอัปเดต 2 ปี by FB: Palm Pattararin* (Online). ค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.dodeden.com/forum/threads/5254/>
- Poplataklom. *10 แพทย์คัลยกรรมมือทองของเกาหลี โหวตให้ “คิมแทฮี” สาวที่มีดวงตาสวยที่สุด* (Online). ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2559, จาก <http://board.postjung.com/780419.html>.
- Sanook! Movie. (2553). *ปาร์คมินยอง รับ เคยทำคัลยกรรม หลังโดนแฉ ภาพรุ่นมัธยม* (Online). ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2559, จาก <http://movie.sanook.com/18292/>.
- Seoul Touchup. (2011). *World Plastic Surgery Statistics* (Online). ค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2559, จาก <http://visual.ly/world-plastic-surgery-statistics>
- Stm Style. (2558). *รีวิwcัลยกรรมที่ประเทศเกาหลี* (Online). ค้นเมื่อ 28 เมษายน 2560, จาก <http://stmstyle.blogspot.com/2015/06/blog-post.html>

ภูมิทัศน์ป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ / สุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช

การสำรวจจัดทำแผนที่ป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ / นครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์

วัดพระธรรมกาย / วัดพระธรรมกาย จังหวัดนนทบุรี

ปอ ทุเรียน / ทุเรียน จังหวัดนนทบุรี

การสื่อสารประชาสัมพันธ์โครงการส่งเสริมงานวิจัย / วิทยานิพนธ์
ด้านการเกษตร : ความงามที่ได้จาก / วิจัย เกษตร